

Ο ΦΟΙΝΙΞ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΜΟΣ Α΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΙΒ΄ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1854.

ΕΤΟΣ Α΄.

Συντάκται:

ΚΑΝΤΑΣ ΠΕΡΕΥΣ ΦΩΤΙΟΣ
ΦΙΛΗΤΑΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ.
ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ.
ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ν.
ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ.
ΒΡΑΥΔΑΣ ΠΕΤΡΟΣ
ΔΑΡΟΜΕΝΟΣ ΜΙΧΑΗΛ.

ΛΑΖΑΡΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ.
ΖΑΒΙΤΖΙΑΝΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ.
ΔΑΒΡΑΝΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ.
ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ.
ΚΟΓΕΒΙΝΑΣ ΑΓΓΕΛΟΣ.
ΠΑΣΧΑΛΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ.
ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ν.

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΡΜΗΣ

Α. Τερζάκη και Θ. Ραγκούβατεϊος

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

1854.

Ο ΦΟΙΝΕ

ΣΥΛΛΑΒΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ

ΤΟΜΟΣ Α.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1831

ΕΤΟΣ Α.

ΣΥΛΛΑΒΗ

ΑΝΤΙΣΤΗΝΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ
ΜΑΤΗΜΑΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΣΥΛΛΑΒΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΒΡΑΥΛΑΣ ΠΕΤΡΟΣ
ΑΝΤΙΣΤΗΝΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΣΥΛΛΑΒΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΠΕΤΡΟΣ ΑΝΤΙΣΤΗΝΙΣ
ΣΥΛΛΑΒΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΡΜΗΝ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

1831

Ο Φ Ο Ι Ν Ι Ε

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΙΒ'.

ΤΟΜΟΣ Α'.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1854.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΕΤΟΣ ΤΟΥ ΦΟΙΝΙΚΟΣ.

Με τὸ παρὸν φυλλάδιον συμπληροῦται τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ ΦΟΙΝΙΚΟΣ. Πιστοὶ εἰς τὰς ὑποσχέσεις μας καὶ ἀμετάτρεπτοι εἰς τὸν σκοπὸν μας, θέλομεν ἐξακολουθήσει τὴν δημοσίευσιν τοῦ περιοδικοῦ μας, εὐγνωμονοῦντες διὰ τὸ παρελθόν καὶ μὴ ἀπελπίζομενοι διὰ τὸ μέλλον. Τὰς δυσκολίας τοῦ ἔργου δὲν παρεγνώρισαμεν ἀπ' ἀρχῆς· ἤξεύρομεν ὅτι ἡ ὕλική συνδρομὴ εἰς κοινωνίας, οἷα ἡ ἰδική μας, εἶναι ἐξ ἀνάγκης πολὺ περιορισμένη· καὶ ἐὰν ἐμελετούσαμεν ἐπωφελεῖ κερδοσκοπίαν, βεβαίως δὲν ἠθέλομεν ἀναλάβει τὴν ἔκδοσιν φιλολογικῆς ἐφεμερίδος. Ἐπιθυμοῦντες ὅχι νὰ ζῶμεν πολυτελεῶς ἢ νὰ θησαυρίζωμεν ἐκ τῶν ἔργων μας, ἀλλὰ ν' ἀποζῶμεν καὶ νὰ μὴ ἤμεθα εἰς βάρος τῶν ἄλλων, ἀπεφασίσαμεν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν τύπωσιν ἐφεμερίδος δυναμένης νὰ παραγάγῃ περισσοτέραν ἡθικὴν ὠφέλειαν εἰς τὴν κοινωνίαν, ἢ χρηματικὴν εἰς τὸ ἄτομόν μας. Πρὸς τοῦτο προσεκαλέσαμεν ὅλους τοὺς λογίους, παντὸς εἴδους καὶ πύσεως τάξεως, παλαιούς καὶ νέους, ἡμεδαπούς καὶ ἀλλοδαπούς, Κερκυραίους καὶ μὴ, Ἰονίους καὶ μὴ Ἰονίους, Ἕλληνας αὐτόχθονας καὶ ἑτερόχθονας, γνωστούς καὶ ἀγνώστους, καὶ τοῖς εἵπομεν. Ἰδοὺ χώρα οὐδετέρα ἐν μέσῳ ὑμῶν,

(Τόμ. Α'. Φυλλ. ΙΒ').

κονίστρα ὅλως ἀνεξάρτητος τῆς πολιτικῆς, ἀνωτέρα αὐτῆς καὶ ἀπαθεστέρα καὶ ἡσυχωτέρα, ἰδοὺ στάδιον ἀνοικτὸν, ἰδοὺ εὐτελὲς λυχνία, τὴν ὁποίαν αἱ ἀσθενεῖς ἡμῶν χεῖρες προσπαθοῦν ν' ἀνυψώσωσιν, ἀλλ' ὑμεῖς δύνασθε διὰ τοῦ ἐλαίου σας νὰ κάμητε λαμπράν καὶ ἀκτινοβόλον, πρὸς φωτισμὸν τῶν συγχρόνων καὶ μεταγενεστέρων καὶ πρὸς τιμὴν καὶ δόξαν ὅλως ἰδικήν σας. Καὶ ὕλικήν μὲν ἀμοιβὴν ἡμεῖς ἀδυνατοῦμεν νὰ σᾶς δώσωμεν, διότι καὶ ἡμεῖς στερούμεθα· ἡθικὴν δὲ, καὶ πλήρη καὶ εἰς τὰς εὐγενεῖς ψυχὰς ἀρκετὴν, θέλετε λάβει διὰ τῆς συνειδήσεώς σας, διὰ τῆς ὑπολήψεως, διὰ τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τιμῆς καὶ ἀγάπης τοῦ ὑφ' ὑμῶν εὐεργετούμενου κοινοῦ. Ἀφ' ἑτέρου πολλὰ δὲν ἀπαιτοῦμεν· τὰ μεγάλα καὶ σοφὰ ἔργα, τὰ πολύτιμα κειμήλια τοῦ θησαυροῦ σας, τὰ εὐοσμώτερα ἄνθη τοῦ ἡμετέρου παραδείσου, οἱ ἀδάμαντες καὶ οἱ μαργαρίται μενέτωσαν πρὸς κόσμον ἰδικόν σας, καὶ ἂς συνυφανθῶσι μετὰ τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον τῶν σπουδαιότερων συγγραμμάτων. Ἀλλὰ τὰ ἡμέτερα, καὶ τὸ δημοσίον νὰ τέρψητε ὠφελίμως καὶ νὰ ευφρανῆτε μετὰ τὰ προανακρούσματα τῶν μουσικωτέρων ἔργων σας. Πρὸς δὲ τοὺς νέους ἐπίσης ἀπετάνθημεν, καὶ τοῖς εἵπομεν· ὅστις ἐξ ὑμῶν συναισθάνεται ἐν ἑαυτῷ κά-

ποιαν ικανότητα, κάποιαν δύναμιν, και θέλει να κάμη τὰς πρώτας δοκιμάς τῆς εὐφυΐας του, ἅς λάβῃ τὸν κάλαμον ἀνὰ χεῖρας και ἅς μᾶς συνδράμῃ· τῷ προσφέρουμεν φιλικήν και ἐνθαρρυντικὴν ὑποδοχὴν.

Και πρὸς ἐκείνους μὲν οἵτινες εὐμενῶς ἐδέχθησαν τὴν πρόσκλησίν μας, τιμῆσαντες τὸ φύλλον μας με ἄρθρα, ἔστω και ὀλίγα και μικρά, ἀπείρους ὁμολογούμεν χάριτας, και διὰ βίου θέλομεν εἶσθαι εὐγνώμονες και ὑπόχρεοι. Πρὸς δὲ τοὺς ἀποποιηθέντας δὲν μνηστικακοῦμεν, και δὲν ἀπελπίζομεθα, εἰς πᾶν ἄλλο ἀποδίδοντες τὴν ἀρνησίν των ἢ εἰς ἀνικανότητα ἢ ἰδιοτέλειαν ἢ ἀδιαφορίαν· και ἔχοντες τὴν πεποίθησιν ὅτι εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν, εἰς πᾶσαν κοινωφελῆ ἐπιχείρησιν, εἰς πᾶσαν προσπάθειαν εὐσυνείδητον και σταθεράν και ἐπίμονον, ἐὰν κατ' ἀρχὰς δὲν μεδιᾷ ἡ τύχη, δὲν λείπει ἐπὶ τέλους ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ὃ ἐπαινος και ἡ ὑποστήριξις τῶν ἀνθρώπων. Γνωρίζομεν ὅτι τὰ καλὰ πόνῳ κτῶνται και χρόνῳ κατορθοῦνται, και δὲν ἔχομεν τόσῃ κακὴν ἰδέαν τῶν συγχρόνων μας, ὥστε νὰ φοβηθῶμεν, ὅτι τὸ πολίτευμα δικαίωμα τῆς διὰ τοῦ τύπου ἐλευθέρως τῶν δοξασιῶν ἐκφράσεως, τὸ ὁποῖον παρήγαγεν ἀλλαχού τόσους πολυτίμους καρποὺς και δι' οὗ ἐφωτίσθησαν, ἡμερώθησαν, εὐημέρησαν και ἐδοξάσθησαν ἄλλαι κοινωνίαι, θέλει μείνει παρ' ἡμῖν ἄκαρπον και ἄγονον και ἀτελεσφόρον πρὸς ὕψισιν τῶν φίλων μας και εὐχαρίστησιν τῶν ἐχθρῶν μας. Ἐλπίζομεν ἀφ' ἐτέρου ὅτι και αὐτοὶ οἱ πλέον ἀδιάφοροι θέλουσι ἐννοήσαι ἐπὶ τέλους τὴν ἀλληλεγγυότητα, ἥτις συνδέει τὰ ἔθνη πρὸς τὴν κοινωνίαν και τὰς διαφόρους μερίδας μιᾶς κοινωνίας, ἐνὸς ἔθνους πρὸς ἀλλήλους. Ὁ ὠφελιμώτερος καρπὸς τοῦ πολιτικοῦ βίου, και τὸ πλέον ἀναμφίβολον ἐξαγόμενον τῆς πολιτικῆς πείρας, εἶναι ἡ βράδιον ἢ τάχιον ἀποκτωμένη πεποίθησις, ὅτι τὸ ἔθνος χωρὶς τῆς κοινωνίας εἶναι μηδὲν, και ὅτι εἰς τὸ γενικὸν καλὸν δύναται μόνον νὰ εὕρῃ ἕκαστος πολίτης και τὸ ἴδιον συμφέρον και τὴν ἀποτελεσματικὴν ἐγγύησιν τῶν ἰδίων δικαιωμάτων. Καὶ καθὼς ἡ πεποίθησις αὕτη εἶναι τὸ ἀσφαλέστερον δείγμα τῆς πολιτικῆς ὀριμότητος, οὕτως ἡ σύμφωνος πρὸς αὐτὴν διαγωγὴ εἶναι ὁ ἀνώτατος βαθμὸς τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς. Παραπονεῖται, φέρ' εἰπεῖν, ὁ λόγιος, ὅτι ἡ ἰκανότης του δὲν ἀναγνωρίζεται, ὅτι δὲν τιμᾶται τὸ ἔργον του, ὅτι παραμελεῖται και παραγκωνίζεται ὡς μέλος ἄχρηστον τῆς κοινωνίας, και οὕτε ἐμψυχώνεται ὡς ἔπρεπεν, οὕτε ἀνταμείβεται κατ' ἀξίαν. Ἀλλὰ ποῖον δραστηριώτερον μέσον δύναται νὰ μεταχειρισθῇ, ὅπως και τὸ κοινὸν κακὸν θεραπεύσῃ και τὰς νομίμους ἀπαιτήσεις του δικαιώσῃ, παρὰ τὴν οἰκ. τοῦ τύπου ἀκχάταυστον ἐπὶ τοῦ δημοσίου πνεύματος ἐνέργειαν, δι' ἧς και μόνῃς και ὁ ἔρος τῆς μαθήσεως ἀναπτύσσεται, και ὁ ἐπιστημονικὸς ζῆλος διεγείρεται, και ἡ ἐπιθυμία και ἡ ἀνάγκη τῶν φώτων ζωηρότερα γίνονται, και αἱ

ὑπὲρ τῆς νοητικῆς προόδου προσπάθειαι και θυσίαι εὐκολώτερον ἐκτελοῦνται; Ὅ, τι δὲ λέγομεν περὶ λογίων, ἐφαρμόζεται ἀναλόγως και εἰς ὅλας τὰς ἄλλας κοινωνικάς τάξεις, αἵτινες μόνον διὰ τῆς κοινωνίας και ἐν τῇ κοινωνίᾳ δύνανται νὰ ἀναπτύχθωσι ἀσφαλῶς, νὰ πλουτήσωσι, νὰ φωτισθῶσι, νὰ προσδεύσωσι.

Κοινωνία δὲ δὲν ὑπάρχει ὅπου δὲν ὑπάρχει δημόσιον πνεῦμα· και τοῦτο δὲν μορφώνεται εἰμὴ διὰ τῆς κοινότητος τῶν ἰδεῶν και τῶν ἐξ αὐτῶν παραγομένων αἰσθημάτων. Ἡ ἄνευ δημοσίου πνεύματος κοινωνία δὲν εἶναι λογικῶν και ἠθικῶν ὄντων συμβιώσις, ἀλλ' ἐπιπρόσθεσις ἀτόμων και ἀγέλη δούλων. Ἡ δὲ κοινότης τῶν ἰδεῶν κατορθοῦται διὰ τῆς κοινῆς συζητήσεως τῶν ἀρχῶν, αἵτινες ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, γενικῶς ἢ μερικῶς, ἀφρημένως ἢ συγκεκριμένως ἀναφέρονται εἰς τὰ κοινωνικά συμφέροντα. Καὶ ἡ μὲν ἄμεσος και μερικὴ και συγκεκριμένη σχέσις τῶν ἀρχῶν πρὸς τὰ πράγματα εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῶν πολιτικῶν ἐφημερίδων, αἵτινες σκοποῦσι τὴν ἄμεσον αὐτῶν ἐφαρμογὴν και πραγματοποίησιν· ἡ δὲ ἔμμεσος και γενικὴ και ἀφρημένη εἶναι τῶν ἐπιστημονικῶν και φιλολογικῶν ἐφημερίδων ἡ ὕλη, ἡ δι' αὐτῶν προπαρασκευαζόμενη, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὰ πνεύματα τῶν πολιτῶν, ἵνα μεταβληθῇ ἐν καιρῷ εἰς ἐξωτερικάς πράξεις, εἰς θεσμοὺς και εἰς νόμους. Τὰ δύο ταῦτα εἶδη τῆς ἐφημεριδογραφίας δὲν εἶναι λοιπὸν οὔτε ἀνεξάρτητα, οὔτε ξένα πρὸς ἀλλήλα, οὔτε εἶναι πλήρη και ἀποτελεσματικά, ἐὰν χωρισθῶσιν ἀλλήλων, διότι εἶναι δύο στοιχεῖα ἐνὸς και τοῦ αὐτοῦ ἔργου, δύο φάσεις μιᾶς και τῆς αὐτῆς πράξεως, δύο βαθμοὶ μιᾶς και τῆς αὐτῆς ἐνεργείας, δύο κοινωνικαὶ λειτουργίαι, ὧν ἡ μία ὑποθέτει τὴν ἄλλην και αἱ δύο ὁμοῦ ἀμοιβαίως συμβοηθοῦνται και συμπληροῦνται.

Ἐν τῇ ἀπολύτῳ σχεδὸν σιωπῇ τοῦ πολιτικοῦ τύπου ἐνομίσαμεν, ὅτι ὁ ἐπιστημονικὸς και φιλολογικὸς ἡδύνατο ν' ἀναλάβῃ τὸ ἔργον του, και νὰ ἐκπληρώσῃ ἀσφαλέστερον και λυσιτελέστερον ἴσως τὴν ἐντολήν του. Ἐπιστεύσαμεν ὅτι ἡ λογικὴ και πνευματικὴ ἐνότης τῆς κοινωνίας και τοῦ ἔθνους ἐξαρτᾶται πρὸ πάντων ἐκ τινος κοινῆς ἐννοίας περὶ τῶν ἀναγκῶν, τῶν δικαιωμάτων, τῶν ἀπαιτήσεων, τῶν ἐλπίδων και τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἔθνους και τῆς κοινωνίας· και ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην παρεκινήσαμεν τοὺς λογίους νὰ ἐπιληφθῶσι τῆς μελέτης τῶν φυσικῶν και ἠθικῶν ἐπιστημῶν, τῆς γραμματολογίας, τῆς ἱστορίας, τῆς καλλιτεχνίας, ἀναφορικῶς πάντοτε πρὸς τὰ κοινὰ στοιχεῖα, πρὸς τὴν παρούσαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τὴν ἐκτεταμένην πρὸς τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι, μετὰ τῶν ἄλλων ὀργάνων τοῦ φιλολογικοῦ τύπου, ἡδύνατο και ὁ ἡμέτερος ΦΟΙΝΙΞ νὰ συντείνῃ εἰς τὴν λογικὴν καὶ αὐτὴν μόρφωσιν τοῦ ἑθνικοῦ πνεύματος και εἰς

τῇ νοερᾷ ἐκείνῃ ἐνότητι, ἥτις προηγεῖται τῆς πολιτικῆς, προετοιμάζουσα αὐτὴν, ἐγγυωμένη καὶ ἐξασφαλίζουσα τὴν πραγματοποίησίν της· διότι εἶναι νόμος τῆς φύσεως ἡ νοητικὴ δύναμις νὰ ὑπερέχῃ καὶ νὰ κυριεύῃ τῆς ὕλικῆς, καὶ τὰ μεγάλα ζητήματα τῶν λαῶν καὶ τῶν ἐθνικοτήτων νὰ μὴ λύωνται οὔτε διὰ τῆς σπάθης τοῦ στρατιώτου, οὔτε διὰ τῶν διπλωματικῶν διαπραγματεύσεων, αἵτινες μόνον ἐκδηλοῦσι καὶ ἐκτελοῦσι τὴν ἤδη γενομένην λύσιν, ἀλλὰ διὰ τῆς βαθμικῆς πορείας τοῦ ἐθνικοῦ καὶ ἐν γένει τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, διὰ τῆς συγκρούσεως τῶν ἰδεῶν, διὰ τῆς προόδου τῶν γνώσεων, διὰ τῆς διαδόσεως τῶν φώτων καὶ διὰ τῆς τελειοποιήσεως τοῦ νοεροῦ ἐκείνου ὀργάνου, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὄπλον τοῦ λόγου καὶ τοῦ πνεύματος, τὸ μέγιστον ἐλαττήριον τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων καὶ τῶν ἐθνικῶν κινημάτων, ὁ ἰσχυρότατος μοχλὸς τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως.

Εἰς τὰς ὑποχρεώσεις ταύτας τοῦ προγράμματος
μας ἐμείναμεν, τὸ καθ' ἡμᾶς, πιστοί, δεχθέντες
ἀσμένως καὶ εὐχαρίστως, πᾶσαν ὁπωσοῦν σοβαρὰν
διατριβήν, εἴτε πρωτότυπον εἴτε μεταφρασμένην,
καὶ ἐκλέξαντες ἐκ τῶν ξένων συγγραμμάτων πᾶν
ὅ,τι ἐθεωρήσαμεν τερπνὸν καὶ ὠφέλιμον εἰς τὴν
κοινωνικὴν πρόοδον. Ἐὰν κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος
προοδεύσωμεν ὀλίγον, χωρὶς νὰ ὀπισθοδρομήσωμεν,
εὐχαριστοῦμεθα, διότι γνωρίζομεν ἐκ πείρας ὅτι
αἱ τοιαῦται ἐπιχειρήσεις ἀπαιτοῦσι καὶ ἐπιμονὴν καὶ
ὑπομονήν, καὶ χρόνον πολὺν καὶ θυσίας οὐ μικράς,
ἵνα στερεωθῶσι καὶ ἀποβῶσιν ὁπωσοῦν ὠφελίμοι
καὶ ἐπικερδεῖς. Μὲ τοιαύτας ἐλπίδας ἀποτεινόμεθα
ἐκ νέου καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν λογίων καὶ εἰς ὅλους
ἐν γένει τοὺς συνδρομητάς μας, παρόντας καὶ μέλ-
λοντας. Καὶ ἐκ μὲν τῶν πρώτων, ὅσοι μᾶς τιμῆσωσι
μὲ τὰ ἄρθρα των, θέλουν εὐχαριστηθῇ διὰ τὸ ἔτοι-
μον καὶ ἀκριβὲς τῆς τυπώσεως· διότι περὶ τού-
του θέλομεν καταβάλλει πᾶσαν προσοχὴν καὶ πᾶσαν
φροντίδα, καθὼς ἐκάμαμεν ἄχρι τοῦδε, χωρὶς νὰ
δυσαρεστηθῶσιν οἱ συνδραμόντες ἡμᾶς μὲ τὰ ἔργα
των. Ὅσοι δὲ εἰσέτι δὲν ἠθέλησαν νὰ μᾶς τιμῆσωσι
μὲ τὰς διατριβάς των, ἐλπίζομεν ὅτι θέλουν τὸ
κάμει εἰς τὸ ἐξῆς, φιλοτιμώμενοι νὰ συντείνωσι
καὶ αὐτοὶ κατὰτι εἰς παγίωσιν καὶ βελτίωσιν ὅχι
ὅλων ἀγνοοῦς καὶ ἀσκόπου ἐπιχειρήματος. Πρὸς δὲ
τούς συνδρομητάς ἡμῶν ἀποστείλει τακτικῶς τὰ
φύλλα καὶ τοῦ δευτέρου ἔτους, ἐλπίζοντες ὅτι οὔτε
θέλουν καθυστερήσει εἰς τὴν πληρωμὴν, ἐνθυμούμενοι
ὅτι ἔχομεν ἔξοδα ὑπέρογκα, καθημερινὰ καὶ ἀπα-
ραίτητα.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ (α).

... Είναι ήδη καιρός να προχωρήσωμεν και να συμπληρώσωμεν τὸ ἔργον μας. Ἀλλὰ πρῶτον ἃς μᾶς συγχωρηθῇ νὰ ρίψωμεν ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς οδοῦ, τὴν ἠποῖαν διήλθομεν, καὶ νὰ ἀνακεφαλαιώσωμεν διὰ βραχείων τὰς ιδέας, ὅσας ἀνεπτύξαμεν ἄχρι τοῦδε.

Ἀναχωρήσαντες ἀπὸ τὴν ἀπόλυτον καὶ καθολι-
κὴν ἰδέαν τοῦ ὄντος, καὶ ἀποδείξαντες, τί ἐστὶ νό-
μος ἐν γένει, καὶ τί ἐστὶ νόμος ἱστορικῶς, εὖρομεν
ὅτι οὗτος εἶναι ὁ νόμος τοῦ προορισμοῦ τῆς ἀνθρω-
πότητος, ὁ ἀνώτατος νόμος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους·
καὶ συνταυτίσαντες τοῦτον μὲ τὸν ἠθικὸν, εἵπομεν,
ὅτι ἡ κυριωτάτη καὶ θεμελιώδῃ ἐντολὴ τοῦ νόμου
τούτου εἶναι ἡ πρόοδος, ἡ ἀδιάκοπος καὶ ἀπεριόρι-
στος ἀνάπτυξις καὶ τελειοποιήσις τῆς ἀνθρωπότη-
τος· εἵπομεν, ὅτι ἐκτὸς τοῦ ἀνωτάτου καὶ ἀρχικω-
τάτου νόμου τῆς προόδου, ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι νό-
μοι παρεπόμενοι καὶ δευτερεύοντες, οἵτινες συνερ-
γοῦσιν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν καὶ πραγματοποιήσιν τοῦ
νόμου τούτου, καὶ ἀποτελοῦσι τὸ σύνολον τῆς ἱστο-
ρικῆς θεωρίας· εἵπομεν, ὅτι ἡ πραγματοποιήσις τῶν
ἱστορικῶν νόμων γίνεται διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνερ-
γείας, διὰ τῶν ἀνθρωπίνων γεγονότων συνδυαζομέ-
νων μὲ ἐκεῖνα τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα, καθὼ ἐκπη-
γάζοντα ἀπὸ ἄλλην καὶ ἀνωτέραν ἀρχὴν, ὀνομά-
σαμεν κατὰ πρόνοιαν γινόμενα· εἵπομεν τελευ-
ταῖον, ὅτι ἡ ἱστορικὴ φιλοσοφία, ἔχουσα ἀντικείμε-
νον τὴν γνῶσιν τοῦ ἱστορικοῦ νόμου καὶ τῆς πραγ-
ματοποιήσεώς του ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ὀφείλει νὰ ἐρεу-
νήσῃ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ αἰτία τῶν ἱστορικῶν γινο-
μένων, τὰς σχέσεις δι' ὧν συνδέονται πρὸς ἄλληλα,
τὴν ἐπιρροήν των, τὰ ἀποτελέσματά των, καὶ οὕτω
συνταυτίζεται μὲ τὴν καθολικὴν φιλοσοφίαν, καὶ
προβιβάζεται εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τῆς ἀληθοῦς
ἐπιστήμης.

Ἐχέσαντες οὕτω ἐκ δευτέρου τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς ἱστορικῆς φιλοσοφίας, ἐζητήσαμεν ποῖα καὶ πόσα εἶναι τὰ ἱστορικὰ συστήματα, καὶ εὗρομεν, ὅτι κατὰ δύο τρόπους δύναται νὰ μορφωθῇ σύστημα ἱστορικόν· ἁ. ἐκ τῶν ὑσέρων, διὰ τῆς παρατηρήσεως τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, καὶ διὰ τῆς ἐκ τούτων ἐξαγωγῆς τοῦ ἱστορικοῦ νόμου· β'. ἐκ τῶν προτέρων, διὰ τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ ἱστορικοῦ νόμου ἀπὸ τὰς περὶ τῶν ὄντων ἀρχῶν, τοιούτων, ἀπὸ μεταφυσικῆς θεωρίας. Καὶ ὅς πρὸς τὰ πρῶτα, παρατηρήσαμεν ὅτι ὁ ἱστορικὸς νόμος, ἀφορῶν ὅγῃ τὴν

(α) Με τὸ παρὸν ἄθροον συμπληροῦται ἡ σειρά τῶν τεμαχίων τῆς περιϊστορικῆς ἀποστολῆς τοῦ διατροπῆς, ὅτι τὴν δημοσιεύσιν ἐπέτρεψεν ὁ συγγραφεὺς. Τὸν καταγοσιούμενον προηγείται τοῦ ἐν τῷ φύλλῳ Γ' σελ. 61 δημοσιευμένου συμπληρώματος, καὶ ἔρχεται μετὰ τὴν περὶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Κ. Μ. Ρενιέρη ἐπομένην εἰς τὸ ἐν τῷ προηγουμένῳ φυλλάδιον δημοσίευσιν τεμαχίων.

χωρὶς τὴν ἐκείνου διατίθεσθαι, ὅτι τὴν δι-
 γὰν ὁ συγγραφεὺς. Τούτων καταχωριζόμενον προ-
 φητεῖ. 1. περὶ 61 διηγουμένης συμπεριλαμβαν-
 ῶσα τὴν ἐκείνου τοῦ συγγραφέως τοῦ Κ.

Μ. Ρενιέρη ἐπομένην εἰς τὸ ἐν τῷ προηγουμένῳ φυλλαδίῳ δη-
μοσιευθὲν τεμάχιον.

υπαρξίν τῶν ὄντων, ἀλλὰ τὰς πράξεις αὐτῶν, ὅχι τὰ γινόμενα, ὡς γίνονται, ἀλλ' ὡς πρέπει νὰ γίνονται, δὲν δύναται ποτὲ νὰ ἐξαχθῇ ἀπὸ τὰ ἱσορική γεγονότα ὡς πρὸς τὰ δεύτερα, ἀνεγνώρισamen ὅτι τόσα εἶναι ἢ δύνανται νὰ ἦναι ταῦτα, ὅσα εἶναι καὶ τὰ φιλοσοφικὰ ἐν γένει συστήματα. Καὶ ἐπειδὴ τρία εἶναι τὰ ἀντικείμενα τῆς φιλοσοφικῆς μελέτης, ὁ κόσμος, ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὁ Θεός, παρετηρήσαμεν, ὅτι εἰς τρεῖς κλάσεις δυνατὸν νὰ κατὰταχθῶσιν ὅλα τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα, κατὰ τὴν εἰς αὐτὰ ὑπεροχὴν ἐκάστου τῶν τριῶν ἀντικειμένων τῆς φιλοσοφίας· καὶ εἶδομεν, ὅτι ἀπὸ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ὕλικου κόσμου γεννᾶται ὁ ὕλισμός, καὶ ἐκ τούτου ἡ μοιροδοξία· ὅτι ἀπὸ τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας γεννᾶται ὁ ἰδανισμός, καὶ ὅτι ἐκ τούτου οὕτε γεννᾶται, οὕτε δύναται νὰ γεννηθῇ σύστημα ἱστορικόν· ὅτι ἀπὸ τὴν ὑπεροχὴν τῆς θείας ἐνεργείας προέρχεται ὁ πανθεῖσμός, καὶ ἐκ τούτου τὰ πανθεῖστικά συστήματα τῆς ἱστορίας. Ως παραδείγματα δὲ τούτων ἀνεφέραμεν τὸ σύστημα τοῦ Σπινόζα, τὸ σύστημα τοῦ Σχελίγγου καὶ τοῦ Ἐγγέλου, καὶ τὰ συστήματα τοῦ Κ. Κουσίνου καὶ τοῦ Κ. Ρενιέρη.

Ἀναπτύξαντες κατὰ πλάτος τὰ πανθεῖστικά συστήματα τῆς ἱστορικῆς φιλοσοφίας, ὀφείλομεν νὰ καθυποβάλωμεν, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς θεωρίας, ὀλίγας σκέψεις περὶ πανθεῖσμου ἐν γένει, πρὶν ἢ μεταβῶμεν εἰς τὸ τρίτον μέρος τῆς διατριβῆς μας, τοῦτέστιν, εἰς τὴν ἐκθεσιν τῆς ἱστορικῆς μεθόδου.

Ἐὰν τρία εἶναι, ὡς εἵπομεν, τὰ ἀντικείμενα τῆς φιλοσοφικῆς μελέτης, ἔπεται ὅτι τρεῖς εἶναι αἱ κυριώταται πηγαὶ τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων· α'. ἡ πείρα, ἡ παρατήρησις τῶν ἐξωτερικῶν φαινομένων· β'. ἡ συναίσθησις, ἡ συνείδησις ἢ ἐσωτερικὴ παρατήρησις· γ'. ὁ λόγος. Καὶ ἡ μὲν ἐξωτερικὴ παρατήρησις δὲν μᾶς δίδει εἰμὴ τὸ πραγματικόν, τὸ πεπερασμένον, τὸ ἐνδεχόμενον, τὸ μερικόν, τὸ σχετικόν· ἡ δὲ συναίσθησις, ἡ συνείδησις μᾶς δίδει μόνον τὴν εἰκόνα τῆς ψυχῆς μας, τὴν ἰδέαν τῶν νοητικῶν ἐργασιῶν καὶ τῶν ἐσωτερικῶν μας δυνάμεων. Μόνος ὁ λόγος μᾶς δίδει τὸ ἰδανικόν, τὸ ἄπειρον, τὸ ἀναγκαῖον, τὸ καθολικόν, τὸ ἀπόλυτον. Εἰς μάτην προσπαθοῦσι τινὲς νὰ ἐξαγάγωσιν ἀπὸ τὴν αἴσθησιν τὴν ἰδέαν τῆς οὐσίας, τὴν ἰδέαν τοῦ ὄντος, τὴν ἰδέαν τοῦ ἀπείρου τύπου καὶ χρόνου κτλ. Ὡσαύτως, εἰς μάτην ἤθελέ τις προσπαθῆσαι νὰ ἐξαγάγῃ ἐκ τοῦ ἀπείρου τὸ πεπερασμένον, ἐκ τοῦ ἀπολύτου, τὸ σχετικόν, ἐκ τοῦ ἰδανικοῦ, τὸ πραγματικόν. Ἡ περὶ τούτου ἀπόδειξις ἐγένειε πολλάκις, καὶ εἶναι ἀναντίρρητος. Καὶ ἐὰν αἱ τρεῖς κλάσεις τῶν φιλοσοφικῶν συστημάτων διαφέρουσιν, ὡς εἵπομεν, ἀλλήλων, κατὰ τὴν ἀποκλειστικὴν καὶ υπερβάλλουσαν ὑπεροχὴν τοῦ ἐνὸς τῶν ἀνωτέρω τριῶν στοιχείων, ἔπεται ὅτι ὁ πανθεῖσμός διαφέρει ἀπὸ τὰ ἄλλα συστήματα, καθ' ἣν δίδει ὑπεροχὴν εἰς τὸ στοιχεῖον τοῦ λόγου,

τοῦτέστιν, εἰς τὸ ἀπόλυτον, εἰς τὸ ἄπειρον, εἰς τὸ ἀναγκαῖον, πρὸς βλάβην τοῦ σχετικοῦ, τοῦ πεπερασμένου, τοῦ ἐνδεχομένου, καὶ ὅτι ἐπομένως παραγνώριζει καὶ παραμελεῖ καὶ τὴν παρατήρησιν τῶν ἐξωτερικῶν φαινομένων καὶ τὴν ἐσωτερικὴν συνείδησιν.

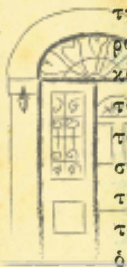
Ὁ ἄνθρωπος, εἰς ἐαυτὸν συνεχόμενος, αἰσθάνεται ὅτι εἶναι ἀρχὴ καὶ αἰτία τῶν πράξεων του, ὅτι ἡ ἐνεργεία του, ἡ θέλησίς του εἶναι τι ἀνεξάρτητον καὶ ἐλεύθερον, εἶναι αὐτὴ ἡ οὐσία τοῦ ὄντος του, εἶναι τι ἴδιον καὶ ἀναπαλλοτρίωτον. Περὶ τούτου δὲν ἔχομεν ἄλλην ἀπόδειξιν εἰμὴ τὴν μαρτυρίαν τῆς συνείδησεως, καὶ ἐκ τούτου γεννᾶται τὸ αἶσθημα τῆς προσωπικῆς ταυτότητος. Αἰσθάνεται ἐπίσης, ὅτι ἐκτὸς τῆς οὐσίας του, ἐκτὸς τῆς ἐνεργείας του, ἐκτὸς τοῦ ἀτομικοῦ του προσώπου, εἶναι ἄλλαι οὐσίαι, ἄλλαι ἐνεργεῖαι, ἄλλα ὄντα, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς ἐπαφὴν μετ' αὐτοῦ διὰ τῶν ἐντυπώσεων, τὰς ὁποίας κάμνουσιν ἐπὶ τῶν αἰσθήσεών του. Τὸ οὖν ἐγὼ τοῦτο εἶναι ὁ κόσμος, ἡ ὕλική φύσις. Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ἐγὼ καὶ τοῦ οὐκ ἐγὼ, εὐρίσκει ὁ ἄνθρωπος ἐν ἐαυτῷ καὶ τρίτον στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον κατ' ἀνάγκην ἀναπτύσσεται εἰς αὐτὸν, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ παραγνώρισῃ, καὶ τὸ ὁποῖον φέρει τὸν τύπον τοῦ ἀπολύτου, τοῦ ἀπείρου καὶ τοῦ ἀναγκαίου. Περιορισθέντες εἰς τὸ στοιχεῖον τοῦτο, οἱ πανθεῖσται ἐξ αὐτοῦ ἐξήγαγον καὶ δι' αὐτοῦ ἐξήγησαν τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κόσμον. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Θεός εἶναι αὐτὸς ὁ ἄπειρος καὶ ἄφθιτος λόγος, τὸ καθ' αὐτὸ ἀπόλυτον καὶ ἀναγκαῖον, τὸ αὐτοῦν, εἶπον, ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ τίποτε δὲν ὑπάρχει, τὰ πάντα ἐν Θεῷ ὑπάρχουσι καὶ εἶναι τοῦ Θεοῦ προσόντα.

Ἀλλ' ἄς παρατηρήσωμεν·

α'. Ὅτι ὁ πανθεῖσμός εἶναι καθαρὸς δογματισμός, εἶναι ἀπόφανσις, τὴν ὁποίαν ἡ πρέπει νὰ παραδεχθῇ τις ἄνευ ἀποδείξεως ἢ νὰ ἀπορρίψῃ· εἶναι ἄλλως σιδηρὰ καὶ ἀδιάσπαστος ἄρχων καὶ συνεπειῶν, εἶναι σειρὰ θεωριῶν, αἵτινες ἐξέρχονται ὅλαι κατ' ἀνάγκην ἀπὸ μίαν τεθείσαν ἀρχὴν· ὡς πρὸς τὴν μέθοδον λοιπὸν, εἶναι σύστημα τὸ ὁποῖον ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν ὀρθὴν μέθοδον τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς πείρας.

β'. Ὁ πανθεῖσμός συμβιβάζει τὰ ἀσυμβίβαστα καὶ συνενώνει τὰ διεστώτα καὶ ἐναντία· διότι ἐὰν ἦναι ἀληθές, ὅτι ἔχομεν τὴν ἰδέαν τοῦ ἀπείρου καὶ τὴν ἰδέαν τοῦ πεπερασμένου, τοῦ ἀπολύτου καὶ τοῦ σχετικοῦ, τοῦ ἀναγκαίου καὶ τοῦ ἐνδεχομένου, καὶ ὅτι αἱ δύο αὗται ἰδέαι ἀντίκεινται, εἶναι ἐναντίας φύσεως, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ συνενωθῶσιν εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ, τὸ ἄπειρον νὰ γίνῃ πεπερασμένον, καὶ τὸ πεπερασμένον νὰ γίνῃ ἄπειρον;

γ'. Πρὸς τὴν ἀπόδειξιν ἐκείνην καὶ τὴν αὐτὴν οὐσίαν προσόντα ἐναντία πρὸς ἄλληλα καὶ ἀμοιβαίως καταστρεφόμενα. Ἡ κίνησις καὶ ἡ ἡρεμία, ἡ δραστηριότης καὶ ἡ ἀδράνεια, τὸ ἄϋλον καὶ τὸ ὕλικόν, ἡ

ἀγαθότης καὶ ἡ κακία, ἡ ἀταξία καὶ ἡ τάξις, εἶναι, κατὰ τοὺς πανθειστές, προσόντα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ὑποστάσεως.

δ'. Δι' αὐτοῦ καταργεῖται ἡ ἠθικὴ ἐλευθερία, τὸ αἶσθημα τῆς ἀνθρωπίνης ἐνότητος, τῆς προσωπικῆς ταυτότητος, ἡ συναίσθησις τῆς ἀτομικῆς ὑπάρξεως καὶ ἐνεργείας, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν ἀναπόσπαστον.

ε'. Ἀναιρεῖται ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ ὑπέρτατον καὶ τελειότατον ὄν μᾶς παριστάνεται ὡς δούλον τῆς εἰμαρμένης καὶ τῆς ἀνάγκης.

ς'. Παραμορφώνεται τὸ αἶδιον, τὸ ἄτρεπτον καὶ ἀναλλοίωτον τῆς φύσεώς του· διότι, κατὰ τοὺς πανθειστές, ὁ Θεὸς πραγματοποιεῖται, ἀναπτύσσεται, ἄρα μεταβάλλεται, γίνεται, ἀλλάσσει [καθεκᾶσθην ἔνδυμα καὶ μορφήν.

ζ'. Ἡ ἀπεριόριστος αὐτὴ ἀνάπτυξις, ἡ ἐπ' ἄπειρον αὐτὴ παραγωγὴ τύπων καὶ μορφῶν, τὴν ὁποίαν ἀποδίδουσιν οἱ πανθειστές εἰς τὴν οὐσίαν τῆς θεότητος, δὲν εἶναι ἡ ἄπειρος μορφή, ἥτις ἀρμόζει εἰς ἄπειρον οὐσίαν, ἀλλ' εἶναι πολλαπλασιάσις τοῦ πεπερασμένου, εἶναι τὸ πεπερασμένον ἀπειράκις ἐπαναλαμβανόμενον· ἀλλ' ἐκ τούτου, ὅσον καὶ ἂν ἐπαναληφθῇ, ποτὲ δὲν θέλει ἐξέλθει τὸ ἄπειρον.

η'. Ὁ πανθεισμός ἀντίκειται εἰς τὴν μαρτυρίαν ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, διότι ἡ γλῶσσα τῶν ἀπανταχοῦ ἀνθρώπων, πιστὴ εἰκὼν τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῶν διανοίας, ὅχι ἐν μόνον πρόσωπον ἐκφράζει, ἀλλὰ πλείονα καὶ διακεκριμένα καὶ ἀνεξάρτητα, καὶ ἡ μαρτυρία αὐτὴ τῆς ἀνθρωπότητος δὲν εἶναι βεβαίως ἀξιοπεριφρόνητος, ὅσον νομίζουσι τινὲς τῶν φιλοσόφων, διότι καὶ αὐτοὶ πολλάκις τὴν ἐπικαλοῦνται.

θ'. Αἱ ἠθικαὶ συνέπειαι τοῦ πανθεισμοῦ εἶναι ὀλέθρια. Ἐὰν πεισθῇ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι δὲν κινεῖται ἀφ' ἐαυτοῦ, καὶ δὲν εἶναι ὄν ἐλεύθερον, ἀνεξάρτητον καὶ υπεύθυνον, ἀλλ' ὅτι εἶναι ἀπλοῦν φαινόμενον καὶ προσὸν ἄλλου ὄντος, δὲν ἀντενεργεῖ πλέον κατὰ τῶν παθῶν του, δὲν διευθύνει καὶ δὲν διοικεῖ τὰς θελήσεις του, νεκρόνεται τὸ πνεῦμά του, χάνει πᾶσαν δραστηριότητα, καὶ πίπτει εἰς μαρασμὸν καὶ εἰς ἀδράνειαν.

ι'. Ἡ ἐφαρμογὴ καὶ ἡ πρακτικὴ δοκιμασία τοῦ πανθεισμοῦ εἶναι ἡ ἰσχυρωτέρα ἀπόδειξις τοῦ ψεύδους αὐτοῦ καὶ τῆς πλάνης· διότι ἐπὶ τῶν ἠθικῶν, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν φυσικῶν, μόνη ἡ διὰ τῆς πείρας ἐπαλήθευσις ἐπισφραγίζει τὸ γνήσιον καὶ ἀληθές τῆς θεωρίας· καὶ ὁ πανθεισμός ὅχι μόνον δὲν βεβαιούται διὰ τῆς ἐπαληθεύσεως, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐπαλήθειαν ἀποστρέφεται καὶ καταντᾷ περιττὴν, καθὼς περιττὴν καταντᾷ πᾶσαν ἐρευναν καὶ πᾶσαν ἐπιστήμην, δι' ἰσχυρίζομενος τὰ πάντα νὰ ἐξηγήσῃ ἐκ τῶν προτέρων.

ιά. Ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν, τελευταῖον, ὁ πανθει-

σμός ἀφαιρεῖ ἀπ' αὐτὴν πᾶσαν ἠθικότητα καὶ πᾶσαν ὠφέλειαν, καὶ καταντᾷ εἰς τὰς αὐτὰς συνεπείας τῆς μοιροδοξίας· ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὰ ἔθνη πᾶσαν εὐθύνην, σβύνων τὸ αἶσθημα τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας, παραμορφώνει τὴν πρόοδον, καὶ συνταυτίζει τοὺς ἱστορικοὺς μὲ τοὺς ὕλικους νόμους τῆς φύσεως. Ἡ ἱστορία δὲν εἶναι πλέον τὸ φῶς τῆς ζωῆς, ὁ δὴ γὸς καὶ διδάσκαλος τῶν ἐπερχομένων γενεῶν, τὸ μάθημα τῆς πείρας καὶ ὁ κανὼν τῆς διαγωγῆς τῶν λαῶν, ἀλλὰ ἡ περιγραφή τῶν ἀναγκαίων ἀναπτύξεων τοῦ μόνου ὄντος, ἡ ἀπλὴ παρατήρησις τῶν γεγονότων, ἡ ἀνακάλυψις τῶν νόμων τῆς εἰμαρμένης.

Ἐξ ὧν ἤδη ἐσημειώσαμεν περὶ ἱστορικῶν συστημάτων νομίζομεν ὅτι προκύπτει οὐσιώδης τις παρατήρησις.

Ἐὰν ἡ φιλοσοφία τῆς ἱστορίας ἦναι κλάδος τῆς καθολικῆς φιλοσοφίας, ἐὰν τὰ ἱστορικὰ συστήματα ἀντιστοιχῶσιν εἰς τὰ φιλοσοφικά, καὶ ἐὰν αἱ διαφοραὶ καὶ αἱ παρεκτροπαὶ τῶν συστημάτων τούτων προῆλθον ἀπὸ τὸν διάφορον τρόπον, καθ' ὃν ἐθεώρησεν τὰ τρία ἀντικείμενα τῆς φιλοσοφικῆς μελέτης, τούτέστιν, ἀπὸ τὴν συνταύτισιν τοῦ παντός μὲ τὴν ὕλην, ὁ ὕλισμός, ἀπὸ τὴν συνταύτισιν τοῦ παντός μὲ τὸν ἄνθρωπον, ὁ ἰδανισμός, καὶ ἀπὸ τὴν συνταύτισιν τοῦ παντός μὲ τὸν Θεόν, ὁ πανθεισμός, εἶναι φανερόν, ὅτι ἡ φιλοσοφικὴ ἀλήθεια συνίσταται, ὅχι εἰς τὴν μηδένωσιν δύο ἐκ τῶν στοιχείων τούτων πρὸς ὄφελος τοῦ τρίτου, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀναγνώρισιν καὶ συναρμολογίαν τῶν τριῶν. Εἶναι ὡσαύτως φανερόν, ὅτι ἡ ἀλήθεια, ὡς πρὸς τὴν ἱστορικὴν φιλοσοφίαν, πρέπει νὰ συνίσταται εἰς τὴν ἀναγνώρισιν καὶ τὸν συμβιβασμὸν τῶν τριῶν τούτων στοιχείων, τούτέστι, τῆς ὕλικῆς φύσεως, καὶ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι θεωρουμένης, τῆς ἐπ' αὐτῆς ἀνθρωπίνης ἐπιρροῆς, καὶ τῆς θείας ἐπὶ τοῦ παντός ἐνεργείας. Ὁ ἄνθρωπος, ὁ κόσμος καὶ ὁ Θεός, ἰδοὺ οἱ τρεῖς μεγάλοι ἐργάται τῆς ἱστορίας. Ἐκ τῆς συνένωσεως τῶν τριῶν τούτων ἐργασιῶν προκύπτει τὸ σύνολον τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος, ἡ θεωρία καὶ ὁ νόμος τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως.

Καὶ ὅστις θελήσῃ νὰ ἐξετάσῃ ἀκριβῶς τὰς ἀρχάς, τὰς ὁποίας παραδέχθημεν ὡς βᾶσιν τῆς ἱστορικῆς φιλοσοφίας, θέλει ἰσως ἀναγνωρίσει, ὅτι ἡ θεωρία μᾶς πηγάζει ὅλην ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀρχὴν, μορφώνεται δι' αὐτῆς τῆς μεθόδου, καὶ τείνει πρὸς αὐτὸ τὸ τέλος. — Ὁ ἄνθρωπος, εἵπομεν, δὲν δύναται νὰ μεταβάλῃ οὔτε τὸν ὕλικόν του ὀργανισμὸν, καὶ τὰ ἀρχικὰ καὶ ἀχώριστα προσόντα τῶν διαφόρων φυλῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκει, οὔτε τὸν τόπον εἰς τὸν ὁποῖον ζῇ, οὔτε τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἀναφαίνεται· καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἐπιρροὴ τῆς ὕλης καὶ τοῦ κόσμου.

— Ὁ ἄνθρωπος προσέτι δὲν δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν ποδίσιν, οὔτε νὰ πρὸς ἐπὶ τὴν ἐμφάνειαν τῶν δαιμονίων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες ἐκ μεγάλων διαλειμμάτων παρουσιάζονται εἰς τὸ θεάτρον τῆς ἱστορίας,

ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν ἐθνῶν, ὑπουργοὶ καὶ ἐκτελεστικαὶ θεῖου τινὸς βουλευμάτος· καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἐπιβρόη καὶ τὸ ἔργον τῆς θείας Προνοίας. — Ὁ ἄνθρωπος, τελευταῖον, φύσει ἐλεύθερος, ἠθικὸν καὶ λογικὸν ζῶον, ὀφείλει νὰ ἀναπτυχθῇ, νὰ τελειοποιηθῇ, νὰ προοδεύσῃ, νὰ ἐκτελέσῃ τὸν νόμον του, τὸν ἱστορικὸν νόμον τοῦ προορισμοῦ του· καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἐπιβρόη τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας.

Ἰδοὺ λοιπὸν ἐσεβάσθημεν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ τὸν ὕλικόν κόσμον καὶ τὴν θεῖαν Πρόνοιαν. Ἰδοὺ λοιπὸν ἀνεκαλύψαμεν τὰς τρεῖς ἀρχὰς τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, καὶ ἐκ τοῦ συμβιβασμοῦ τῶν τριῶν ἐμορφώσαμεν τὴν ἱστορικὴν θεωρίαν. Εἶναι καιρὸς, νομίζομεν, νὰ κάμωμεν καὶ διὰ τὴν ἱστορικὴν Φιλοσοφίαν, ὅ,τι ἔκαμαν οἱ πρόγονοί μας διὰ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, καὶ ὅ,τι κάμουν τινὲς τῶν καθ' ἡμᾶς φιλοσόφων διὰ τὴν καθολικὴν φιλοσοφίαν. Ἡ παρατήρησις τῶν φυσικῶν φαινομένων, ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ λόγου, αὕτη εἶναι ἡ μέθοδος ἡ τόσον προαγαγοῦσα τὰς ἀνθρωπίνας μαθήσεις, ἡ μόνη στερεὰ, ἡ μόνη ἐπωφελὴς καὶ σωτήριος. Ἄς ἀναγνωρίσωμεν, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη σοφία μόνον ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου δύναται νὰ στηριχθῇ· ἄς διαχωρίσωμεν τὰ θεῖα ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα, τὴν θρησκείαν ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν, καὶ ἄς μὴ θελήσωμεν εἰς ταύτην νὰ ὑποτάξωμεν ἐκείνην. Ἡ πίστις, ἥτις μέχρι τινὸς ἀποκλείει τὴν ἔρευναν καὶ τὴν ἐξέτασιν, συμβιβάζεται ὅμως μὲ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ λόγου, ὅταν ἡξεύρωμεν νὰ διαχωρίσωμεν εὐπρεπῶς τὸ κράτος ἐκατέρας τῶν δύο τούτων δυνάμεων, ἐνῶ ἡ σύγκρισις τῆς θρησκείας καὶ τῆς φιλοσοφίας παραμορφώνει καὶ ἐξασθενίζει ἀμφοτέρας. Ἡ δὲ φιλοσοφία, ἐπὶ τῆς παρατηρήσεως καὶ τοῦ λόγου στηριζομένη, δὲν δύναται ἄλλην νὰ ἔχῃ βᾶσιν, εἰμὴ ἐκείνην ὅλων τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν. Παρῆλθεν ὁ καιρὸς τοῦ δογματισμοῦ. Τὰ δογματικὰ συστήματα ἀρμόζουσι μᾶλλον εἰς τὴν νηπιώδη παρὰ εἰς τὴν ἀνδρικὴν τῆς ἐπιστήμης ἡλικίαν. Ἡ φιλοσοφία, ὀρθῶς ἐννοουμένη, καὶ ὁδηγουμένη πάντοτε ἀπὸ τὴν παρατήρησιν καὶ ἀπὸ τὴν μελέτην τῶν φυσικῶν νόμων, δύναται καὶ τὰ οὐσιωδέστερα προβλήματα νὰ λύσῃ καὶ εἰς τὰς πλέον ὑψηλὰς ἀρχὰς τῆς ὄντολογίας νὰ ὑψωθῇ, χωρὶς νὰ παρεκτραπῇ εἰς τολμηρὰς ὑποθέσεις, καὶ εἰς φαντασιώδεις καὶ ἀναποδείκτους θεωρίας. Καὶ τῷόντι, ἡ πειραματικὴ λεγομένη φιλοσοφία δὲν εἶναι, ὡς ὑποθέτουσι τινὲς, ἡ μήτηρ τοῦ θεῖσμου καὶ τῆς ὀλοφροσύνης. Ὅταν καλλιεργῇ μὲ ζῆλον καὶ ὀρθὴν μέθοδον, δύναται νὰ παραγάγῃ τοὺς ὠραιότερους καρπούς. Ἡ ὑπαρξίς τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς, ἡ ἠθικὴ ἐλευθερία, ὁ ἠθικὸς νόμος, ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη, ἡ πολιτικὴ ἰσότης καὶ ἐλευθερία, ἡ πρόοδος, ὅλαι αἱ σωτήριοι αὗται ἀρχαί, αἵτινες ζωογονοῦσι, τρέφουσι καὶ τελειοποιοῦσι τὰς κοινωνίας, εἶναι πορίσματα τῆς φιλοσοφικῆς μελέτης τοῦ νοητικοῦ καὶ ἠθικοῦ

ἀνθρώπου, στηριζομένης εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν φαινομένων, εἰς τὴν παρατήρησιν τῶν αἰώνιων καὶ ἀναλλοιώτων νόμων τῆς φύσεως.

Ἐκ τῆς φρονίμου ταύτης φιλοσοφίας ἐπροσπαθήσαμεν καὶ ἡμεῖς νὰ ἐξαγάγωμεν σύστημα ἱστορικόν, συνάδον καὶ μὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ ὁρθοῦ λόγου, καὶ μὲ τὴν παρατήρησιν τῶν ἱστορικῶν γεγονότων· καὶ ὡς πρῶτον θεμέλιον τῆς ἱστορικῆς ταύτης θεωρίας ἐτολήσαμεν νὰ θέσωμεν τὴν ταυτότητα τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ ἱστορικοῦ νόμου. Ἀποσκορβακίσαντες τὸν πανθεισμὸν καὶ τὴν μοιροδοξίαν, καὶ σεβόμενοι τὰ μέγιστα τὴν ἠθικὴν ἐλευθερίαν, ἀναγνωρίσαμεν τοῦτο τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς τὸ κάλλιστον ἀξίωμα ὅχι μόνον εἰς τὸ ἄτομον, ὅχι μόνον εἰς τὰ ἔθνη, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ἀπεδείξαμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος πάντοτε καὶ πανταχοῦ εἶναι κατὰ μέγα μέρος ὁ δημιουργὸς τῆς τύχης του. Ἀποφεύγοντες δὲ συγχρόνως πᾶσαν παράλογον ὑπερβολὴν ὡς πρὸς τὴν πλαστικὴν δύναμιν τοῦ ἀτόμου, ἀπερρίψαμεν τὸν ἰδανισμὸν, καὶ εἶδομεν τὸν ἄνθρωπον ἐλεύθερον μὲν, ἀλλὰ δούλον ἐν ταυτῇ καὶ ὑποκείμενον εἰς τὴν ἐπιβρόην τῆς ὕλης, τοῦτε ἰδίου ὁργανισμοῦ, δηλαδὴ, καὶ τῆς χώρας, εἰς τὴν ὁποίαν ζῇ καὶ ἀναπτύσσεται. Ἀναγνωρίσαντες τελευταῖον ὑπέρτατον ὄν, ὑπεράγαθον καὶ παντοδύναμον, δημιουργῆσαν καὶ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κόσμον, ὡμολογήσαμεν, ὅτι ἡ θεία πρόνοια δὲν ἐγκατέλιπε τὸν ἄνθρωπον ἑρμαῖον τῶν παθῶν του καὶ τῆς ἀδυναμίας του, ἀλλ' ἐπιβλέπουσα ἐνίοτε εἰς τὰς ἀθλιότητας τῆς ἐπιγείου ζωῆς μας, τείνει πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα χεῖρα βοηθείας, καὶ ἐπιταχύνει διὰ τῶν ἀπεσταλμένων τῆς τὴν πρόοδον αὐτῆς πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν. Τούτων τεθέντων, ἄς εἰπώμεν ὀλίγα τινὰ περὶ ἱστορικῆς μεθόδου.

II. B. A.

ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΥ

ΥΠΟ ΜΙΓΝΕΤΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Τί διδάσκει ὁ βίος τοῦ Φραγκλίνου.

«Γεννηθεὶς πένης καὶ ἄσχημος, λέγει ὁ Φραγκλίνος, γράφων τὰ ὑπομνήματά του, καὶ τοιοῦτος χρηματίσας κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ἡλικίας μου, ἀνέβην εἰς ὑπέρπλουτον ἐν τῷ κόσμῳ κατέσασιν καὶ ἀπελάττωσα ἑαυτοὺς ἐν αὐτῇ διασημότητι. Εὐμενεστάτῃ δὲ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς κατέβην πρὸς τὴν τύχην καὶ ταῖς προδοτικαῖς τῇν ἡλικίαν, οἱ ἀπόγονοί μου θέλουσιν ἴσως εὐαρεστηθῇ μαυθάνοντες τὰ μέσα, τὰ ὑποῖα πρὸς τοῦτο μετεχειρίσθην, καὶ δι' ὧν

χάριτι Θεῶν, τοσοῦτον εὐδοκίμησα. Δύνανται δὲ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἐπωφελὲς μάθημα εἰς ἐκείνους ἐξ αὐτῶν ὅσοι, εἰς παρομοίας εὐρισκόμενοι περιστάσεις, ἤθελον κρίνει εὐλογον νὰ τὰ μιμηθῶσι.»

Ὅσα ὁ Φραγκλῖνος ἀπευθύνει εἰς τοὺς υἱούς του, δύνανται νὰ ἦναι πρὸς ὅλους λυσιτελεῖ. Ὁ βίος αὐτοῦ εἶναι τύπος ἀξιομίμητος. Ἐκαστος δύναιται νὰ διδαχθῇ τι ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ πτωχὸς καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ὁ σοφὸς καὶ ὁ ἀπαίδευτος, καὶ ὁ ἰδιώτης καὶ ὁ πολιτικός. Παρέχει πρὸ πάντων διδάγματα καὶ ἐλπίδας εἰς ἐκείνους οἵτινες, εἰς εὐτελεῖ κατὰστασιν γεννηθέντες, ἀνυποστήρικτοι καὶ ἄποροι, αἰσθάνονται ἐν αὐτοῖς τὴν ἐπιθυμίαν νὰ βελτιώσωσι τὴν κατὰστασίν των, καὶ ζητοῦσι τὰ μέσα ἵνα διακριθῶσι μετὰ τῶν ὁμοίων των. Θέλουσιν εἰδεῖ τίνι τρόπῳ υἱὸς πτωχοῦ τεχνίτου, ἰδίαις χερσὶν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐργασθεὶς ἵνα ζήσῃ, ἐγένετο πλούσιος δι' ἐπιμόνου ἐργασίας, φρονήσεως καὶ οἰκονομίας· τίνι τρόπῳ ἐμύρφωσέ μόνος του τὸ πνεῦμά του μὲ τὰς μᾶλλον προωδευμένας γνώσεις τῆς ἐποχῆς του, ἔκαμψε τὴν ψυχὴν του εἰς τὴν ἀρετὴν δι' ἐπιμελείας καὶ τέχνης, ἃς ἠθέλησε νὰ διδάξῃ εἰς τοὺς ἄλλους· καὶ πῶς μετεχειρίσθη τὴν ἐπινοητικὴν αὐτοῦ ἐπιστήμην καὶ τὴν σεβαστὴν αὐτοῦ τιμιότητα εἰς πρόδοον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ εἰς εὐημερίαν τῆς πατρίδος του.

Ὀλίγοι διέτρεξαν στάδιον τοσοῦτον πλῆρες καὶ ἔνδοξον καὶ ἐνάρετον, ὡς ὁ υἱὸς βαφέως τινὸς τῆς Βοστώνης, ὅστις ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ νὰ χύνη ξυγκοκῆρια, ἐγένετο ἀκολούθως τυπογράφος, συνέταξε τὰς πρώτας ἀμερικανικὰς ἐφημερίδας, καθίδρυσεν τὰ πρῶτα χαρτοποιεῖα εἰς τὰς ἀποικίας ταύτας, ὧν ἐπηλύτησε τὸν ὕλικόν πολιτισμὸν καὶ τὰ φῶτα· ἀνεκάλυψε τὴν ταυτότητα τοῦ ἡλεκτρικοῦ ῥεύστος καὶ τοῦ κεραυνοῦ· ἐγένετο μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων, καὶ πάντων σχεδὸν τῶν σοφῶν συλλόγων τῆς Εὐρώπης· ὑπῆρξε παρὰ τῇ μητροπόλει ὁ εὐτολμος ἀπεσταλμένος τῶν ὑποτεταγμένων ἀποικίων, παρὰ δὲ τῇ Γαλλίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ, ὁ εὐτυχὴς διαπραγματευτὴς αὐτῶν τῶν ἀποικίων ἐπανασταθεῖσων, ἰσοσχάσιος τοῦ Γεωργίου Οὐάσιγκτωνος γενόμενος, καθὼς θεμελιωτὴς τῆς ἀνεξαρτησίας των· καὶ τέλος, ἄφου ἐπὶ ὀγδοήκοντα τέσσαρα ἔτη διετέλεσεν ἀγαθοποιῶν, ἀπέθανεν τιμώμενος ὑπὸ τῶν δύο κόσμων καθὼς σοφὸς ὅστις ἐξέτεινε τὴν γνῶσιν τῶν νόμων τοῦ Παντός, καὶ καθὼς μέγας ἄνθρωπος συνεισέφερεν ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ εὐημερίας τῆς πατρίδος του, καὶ ἡξιώθη ὀχι μόνον τοῦ πένθους ἀπάσης τῆς Ἀμερικῆς ἀλλὰ καὶ τῆς διαψήφισματος συμμετοχῆς αὐτοῦ τῆς συντακτικῆς τῆς Γαλλίας Συνελεύσεως.

Οὐδεὶς, κατ' ἀλήθειαν, ὅστις κάλλιον γινώσκει τὸν Φραγκλῖνον, δύναιται νὰ ἐξισωθῇ πρὸς αὐτόν. Ἡ μεγαλόνοια εἶναι ἀμίμητος· καὶ οὐδεὶς δύναιται νὰ διευθύνῃ τοὺς ὁμοίους του καὶ τοσοῦτον ἰσχυρῶς νὰ ἐπενεργήσῃ ἐπὶ τὰς τύχας τῆς πατρίδος του, ἐὰν μὴ πρότερον ἔλαβεν ἐκ φύσεως τὰ ὠραιότερα δῶρα τοῦ

πνεύματος καὶ τὰ ἰσχυρώτερα τοῦ χαρακτῆρος προτερήματα. Ἀλλ' ἐὰν ὁ Φραγκλῖνος ὑπῆρξε δαιμόνιος ἄνθρωπος, ὑπῆρξεν ἐνταυτῷ καὶ ὀρθόνους, ἐὰν ὑπῆρξεν ἐνάρετος, ὑπῆρξε καὶ τίμιος, ἐὰν ὑπῆρξεν ἐνδοξὸς πολιτικὸς, ὑπῆρξε καὶ ἀφοσιωμένος πολίτης. Διὰ ταύτης λοιπὸν τῆς ὀρθονοίας, τῆς τιμιότητος· καὶ τῆς ἀφοσιώσεως δύνανται νὰ διδάξῃ ἅπαντας τοὺς τὸν βίον αὐτοῦ ἀναγνωσμένους, νὰ μεταχειρισθῶσι τὴν παρὰ Θεοῦ δοθεῖσαν αὐτοῖς διάνοιαν, ἵνα ἀποφύγῃσι τὰς ἀποπλανήσεις τῶν ψευδῶν ἰδεῶν, τὰ καλὰ αἰσθήματα, ὅσα ὁ Θεὸς ἐνέσπειρεν εἰς τὰς ψυχὰς των, ἵνα κατὰπολεμήσωσι τὰ πάθη καὶ τὰς κακίας, ἅτινα καθιστῶσι τὸν ἄνθρωπον δυστυχῇ καὶ ταλαίπωρον. Τὰ εὐεργετήματα τῆς φιλοπονοίας, τοὺς αἰσίους καρποὺς τῆς οἰκονομίας, τὴν σωτήριον ἔξιν σκέψεως ὀρθῆς προηγουμένης καὶ διεπούσης πάντοτε τὴν διαγωγὴν, τὴν ἐπαρνετὴν ἐπιθυμίαν τοῦ εὐεργετῆν τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐπομένως τοῦ ἐτοιμάζειν εἰς ἑαυτοὺς τὴν θυμηδεστέραν τῶν ἀπολαύσεων καὶ τὴν ἐπωφελεστέραν τῶν ἀνταμιβοῶν, τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ συνειδότος δηλονότι καὶ τὴν καλὴν γνώμην τῶν ἄλλων, ἰδοὺ τί ἕκαστος δύναιται νὰ ἀντλήσῃ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ταύτης.

Ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐν τῷ βίῳ τοῦ Φραγκλῖνου καὶ ὠραῖα μαθήματα διὰ τοὺς ἰσχυροὺς καὶ γενναίους χαρακτῆρας ὅσοι ὀφείλουσι ὑπεράνω τῆς κοινῆς τύχης νὰ ὑψωθῶσιν. Διότι καὶ δυσκολίας πολλὰς ἀπήντησεν, ἵνα καλλιεργήσῃ τὴν μεγαλοφυΐαν του, καὶ προσπαθείας πολλὰς κατέβαλεν, ἵνα μορφωθῇ πρὸς τὴν ἀρετὴν, καὶ κόπον οὐκ ὀλίγον, ἵνα κατασταθῇ ἐπ' ὀφελὸς εἰς τὴν πατρίδα του καὶ εἰς τὸν Κόσμον. Ὁ βενεῖος εἶναι νὰ ληφθῇ ὡς ὁδηγὸς ὑπὸ τῶν εἰς τὴν θείαν Πρόνοιαν προσφιλῶν ἐκείνων ὄντων, ὑπὲρ τῶν εὐγενῶν ἐκείνων ὑπηρετῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ὅσοι ὀνομαζόμενοι μεγάλοι ἄνδρες καὶ δι' ὃν τὸ ἀνθρώπινον γένος βαδίζει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν εὐδαιμονίαν. Τὸ κενὸν τῆς ἀνισότητος, ἥτις διακρίνει αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τὴν ὁποίαν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι ἤθελον πειρασθῇ κατ' ἀρχὰς νὰ καταρασθῶσιν, ἀναπληροῦσιν εὐθύς διὰ τοῦ δώρου τῶν ἰδεῶν των, διὰ τῆς εὐεργεσίας τῶν ἀνακαλύψεων των, καὶ διὰ τῆς γονίμου ἐνεργείας τῶν ὁποίων δίδουσιν ὠθήσεων. Ἀνυψοῦσιν ὀλίγον κατ' ὀλίγον μέχρι τῆς στάθμης των ἐκείνους, οἵτινες οὐδέποτε ἤθελον δυνηθῇ νὰ φθάσωσιν ἐκεῖ μόνον των, καὶ οὕτω ποιοῦσιν αὐτοὺς συμμετόχους τῶν πλεονεκτημάτων τῆς ἀγαθοεργοῦς αὐτῶν ἀνισότητος, ἥτις παρ' αὐτοῦ μεταμορφοῦται δι' ὅλους εἰς ἰσότητα ἀνωτέρας τάξεως. Καὶ τῶν οὕτως, μετὰ τινὰς γενεὰς, ὅ,τι ἦτο ἡ μεγαλonoia ἐνός μόνου ἀνδρὸς καθίσταται ἡ εὐδοκία τοῦ ἀνθρώπου γένους, καὶ τὸ ἴδιον μεταβαίνει εἰς καθολικὴν συνήθειαν. Οἱ σοφοὶ καὶ ἐπιστήμονες τῶν διαφόρων αἰώνων προσθέτουσιν ἐνδελεχῶς εἰς τὸν κοινὸν τοῦτον θησαυρὸν, ὅθεν ἀντλεῖ

ἡ ἀνθρωπότης, ἥτις χωρὶς αὐτῶν ἤθελε μείνει εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς πτωχείαν, τοῦτέστιν, εἰς τὴν ἀμάθειαν αὐτῆς καὶ ἀδυναμίαν. Ἄς προτρέψωμεν λοιπὸν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἀληθῆ ἐπιστήμην, διότι δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια, ἥτις, καταστρέφουσα μίαν πηγὴν πενίας, δὲν φονεύει ἐνταυτῷ καὶ τινὰ κακίαν. Ἄς τιμῶμεν τοὺς ἀνωτέρους ἄνδρας, προτείνοντες αὐτοὺς εἰς τὴν μίμησιν τῶν ἄλλων· διότι οὕτω προστοιμάζομεν ἄλλους. Οὐδέποτε ὁ κόμος ἔλαβε μείζονα αὐτῶν ἀνάγκην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Καταγωγή τοῦ Φραγκλίνου. — Οἰκογένεια αὐτοῦ καὶ ἀνατροφή.

Πρῶται αὐτοῦ ἐπασχολήσεις παρὰ τῷ πατρὶ αὐτοῦ. — Μαθητεία αὐτοῦ παρὰ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἰακώβῳ Φραγκλίνῳ, ὡς τυπογράφῳ. — Ἀναγνώσεις αὐτοῦ καὶ δοξασίαι.

Ἡ οἰκογένεια τοῦ Φραγκλίνου ἦτο οἰκογένεια ἀρχαίων καὶ ἐντίμων τεχνιτῶν. Καταγομένη ἐκ τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ κομητείας τοῦ Νορθαμπτόνως, κατεῖχον εἰς κώμην, λεγομένην Ἐκτόννην, χωράφιον τριάκοντα περίπου πλήθρων τὴν ἑκτασιν, καὶ σιδηρουργεῖον τὸ ὁποῖον κατὰ κληρονομίαν μετέβαινεν ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας. Ἀπὸ τῆς παναστάσεως, ἥτις εἶχε μεταβάλει τὴν θρησκευτικὴν πίστιν τῆς Ἀγγλίας, ἡ οἰκογένεια αὕτη εἶχεν ἀσπασθῆ τὰ ἀπλὰ καὶ αὐστηρὰ δόγματα τῆς πρεσβυτεριανῆς αἵρέσεως μὴ ἀναγνωρίζουσας οὕτε, ὡς οἱ καθολικοὶ, τὴν παραδόσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Πάπα, οὕτε, κατὰ τοὺς ἀγγλικανούς, τὴν ἱεραρχίαν τῆς ἐπισκοπῆς καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κυριαρχίαν τοῦ Βασιλέως. Ἐξῆ δὲ χριστιανικώτατα καὶ δημοκρατικώτατα, ἐκλέγουσα τοὺς λειτουργούς της καὶ ρυθμίζουσα αὐτὴ τὴν λατρίαν της. Οἱ εὐσεβεῖς καὶ αὐστηροὶ ὁπαδοὶ τῆς αἵρέσεως ταύτης μὴ δυνάμενοι νὰ ἐξασκῶσιν ἐλευθέρως τὸ θρησκευμα των ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, ἐπὶ τῆς Βασιλείας τῶν τριῶν τελευταίων Στουάρδων, ἐπροτίμησαν νὰ ἐγκαταλείψωσιν αὐτήν, ἵνα ὑπάγωσι νὰ ἐγκαθιδρῶσιν ἀπὸ τοῦ 1620—1682, ἐπὶ τῶν τραχέων καὶ ἐρήμων περσίων τῆς Ἀρκτῶας Ἀμερικῆς, ἀποικίας ὅπου ἐλεύθεροι νὰ προσεύχωνται καὶ νὰ ζῶσι κατὰ τὸ οἰκεῖον φρόνημα. Ἡ θρησκεία κατασταθεῖσα ἐτι κοινωνικωτέρα διὰ τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἡ ἐλευθερία κατασταθεῖσα κανονικωτέρα διὰ τοῦ αἰσθήματος τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς εὐλαβείας τοῦ δικαίου, ὑπῆρξαν αἱ ἐδραῖαι βάσεις, ἐφ' ὧν ἐστηρίχθησαν αἱ νέαι ἀποικίαι τῆς Νέας Ἀγγλίας, καὶ ἀνεπτύχθη ὁ μέγας λαὸς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Ὁ πατὴρ τοῦ Βενιαμὶν Φραγκλίνου, ἐνθερμος ζηλωτὴς τοῦ Πρεσβυτεριανοῦ δόγματος, ἀνεχώρησε πρὸς τὴν Νέαν Ἀγγλίαν, περὶ τὰ τέλη τῆς Βασιλείας Καρόλου τοῦ Β'. ὅτε οἱ νόμοι αὐστηρῶς ἐμπόδιζον τὰς θρησκευτικὰς διηγήσεις τῶν διχογνωμούντων. Ἐκαλεῖτο δὲ Ἰωσίας, καὶ ἦτο τεσσάρων ἀδελφῶν ὁ νεώτερος. Καὶ ὁ μὲν πρωτότοκος, Θωμᾶς, ἦτο σιδη-

ρουργός· ὁ δὲ δεύτερος Ἰωάννης, καὶ ὁ τρίτος, Βενιαμὶν, ἦσαν ἀμφοτέροι βαφεῖς ὁ μὲν λινῶν ὑφασμάτων, ὁ δὲ μεταξωτῶν. — Ἀπεδήμησε δὲ μετὰ τῆς συζύγου καὶ τριῶν υἱῶν περὶ τὸ 1682, καθ' ὃν χρόνον ὁ περίφημος Κουάκερος Γουλιέλμος Πὲν καθίδρυσεν ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τῆς Δελαουάρης τὴν ἀποικίαν τῆς Πενσυλβανίας, ἐνθα ὁ υἱὸς αὐτοῦ, μετὰ ἕνα σχεδὸν αἰῶνα, ἔμελλε τοσοῦτον νὰ διαπρέψη. Ἰπῆγε δὲ νὰ ἀποκατασταθῇ εἰς Βοσῶννην, εἰς τὴν ἀποικίαν τοῦ Μασαχουσέτ, καθιδρυθεῖσαν ἐν ἔτει 1628. Καὶ ἐπειδὴ ἐκ τοῦ ἀρχαίου αὐτοῦ ἐπιτηδεύματος μεταξοβαφέως, ὅπερ ἦτο πολυτελείας ἐπιτηδεύμα, δὲν εἶχεν ἱκανὰ κέρδη ὥς νὰ ἐπαρκῇ εἰς τὰς χρεῖας τῆς οἰκογενείας του, ἠναγκάσθη νὰ γίνῃ κηροπηγός.

Κατὰ τὸ εἰκοστὸν τέταρτον ἔτος τῆς ἐν Βοσῶννη διαμονῆς του ἔλαβεν ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ γυναικὸς Ἀβιάθ Φολγέρου, τὸν Βενιαμὶν Φραγκλίνον. Δις εἶχε νυμφευθῇ. Καὶ ἡ μὲν πρώτη σύζυγος, ἐλθούσα μετ' αὐτοῦ ἐξ Ἀγγλίας, ἐγέννησεν αὐτῷ παῖδας ἐπτὰ, ἡ δὲ δευτέρα, δέκα. Ὁ Βενιαμὶν Φραγκλίνος ὁ ὑστερότοκος τῶν ἀρρένων καὶ ὁ 16. ὢλων αὐτοῦ τῶν παίδων ἐγεννήθη τῇ 17 Ἰανουαρίου 1706, καὶ ἔφθασε νὰ ἰδῇ δεκατρεῖς ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφὰς περικαθημένους μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν τοῦ πατρὸς των, πεποιοῦτος εἰς τὴν Θεῖαν Πρόνοιαν καὶ εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν χειρῶν του, ἵνα ἀναθρέψῃ καὶ ἀποκαταστήσῃ αὐτούς.

Ἡ ἀνατροφή, ἣν ἔδωκεν αὐτοῖς, δὲν ἠδύνατο νὰ ἦναι πολυδάπανος, ἐπομένως οὕτε παραπολὺ ἐκλεκτή. Οὕτως ὁ Βενιαμὶν Φραγκλίνος δὲν διέτριψεν εἰς τὸ Σχολεῖον εἰμὴ ἐν μόνον ἔτος. Καὶ μολοντί ὁ πατὴρ ἐβλεπεν αὐτὸν εὐδιάθετον περὶ τὰ γράμματα, δὲν ἠέλησεν ὅμως νὰ τὸν κλείσῃ εἰς τὸ Γυμνάσιον, ὡς μὴ δυνάμενος νὰ ἀπαντήσῃ τὰ ἐξοδα τῆς ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως· ὅθεν εὐχαριστήθη νὰ πέμψῃ αὐτὸν ἐπὶ τινὰ χρόνον παρὰ τινι διδασκάλῳ ἀριθμητικῆς καὶ γραφῆς. Ἀλλ' ἐν δὲν ἔδωκεν εἰς τὸν Βενιαμὶν Φραγκλίνον 8, τι βραδύτερον ἔμελλεν οὗτος νὰ μάθῃ μόνος, τῷ μετέδωκεν ὅμως σῶμα εὐρωστον, πνεῦμα ὀρθόν, φυσικὴν τιμιότητα, φιλοπονίαν, τὰ καλῆτερα αἰσθήματα καὶ τὰ καλῆτερα πραδεύματα.

Τὸ μέλλον τῶν τέκνων κατὰ μέγα μέρος ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν γονέων. Ἰπάρχει κληροδόμημα ἐτι σημαντικώτερον ἐκείνου τῆς περιουσίας των, τὸ τῶν προτερημάτων. Κοινοῦσιν οὗτοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, μετὰ τῆς ζωῆς, τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου των, τὴν μορφήν τοῦ σώματός των, τὰ αἰτια τῆς υγείας ἢ τῆς ἀσθενείας, τὴν ἐνέργειαν ἢ τὴν χαυνότητα τοῦ πνεύματος, τὴν ἐπιθυμίαν ἢ τὴν ἀσθένειαν τῆς ψυχῆς, καθ' ὅ, τι καὶ αὐτοὶ ἔχουσι. Συμφέρει λοιπὸν εἰς αὐτοὺς νὰ περιποιῶνται ἐν αὐτοῖς καὶ τὰ τέκνα των. Εἰ μὲν εἶναι ἐκνευρισμένοι, κινδυνεύουσι νὰ ἔχωσιν αὐτὰ ἀσθενῆ· εἰ δὲ ἔλαβον νόσους, δύνανται νὰ τοῖς μεταδώσωσι τὸν σπόρον

αὐτῶν καὶ νὰ τὰ καταδικάσωσιν εἰς ζωὴν ὀδυνηράν καὶ βραχεῖαν· καὶ τοῦτο δεν συμβαίνει μόνον κατὰ τὸ φυσικόν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ἠθικόν. Καλλιεργοῦντες τὴν διάνοιάν των καθ' ὅσον ἐπιτρέπει ἡ θέσις των, ἀκολουθοῦντες τοὺς κανόνας τῆς τιμιότητος καὶ τοὺς νόμους τῆς ἀληθείας, οἱ γονεῖς κοινωνοῦσιν εἰς τοὺς παῖδας των αἶσθημα ἰσχυρότερον καὶ ὀρθότερον, δίδουσιν αὐτοῖς τὸ ἔνστικτον τῆς ἀθροφροσύνης καὶ τῆς εὐκρινείας, πρὶν ἢ προσφέρωσι αὐτοῖς τὸ περὶ τούτων παράδειγμα. Καὶ ἀπ' ἐναντίας, ἀλλοιοῦντες ἐν τῷ ἰδίῳ πνεύματι τὰ φυσικὰ φῶτα, ἀθετοῦντες διὰ τῆς διαγωγῆς των τοὺς νόμους, οὓς ἡ θεία Πρόνοια ἔθετο εἰς τὸν κόσμον, καὶ ὧν ἡ παράβχσις οὐδέποτε μένει ἀτιμώρητος, ποιοῦσιν αὐτοὺς συνήθως μετόχους τῆς διανοητικῆς αὐτῶν ἀτελείας καὶ τῆς ἠθικῆς αὐτῶν διαστροφῆς. Ἐξ αὐτῶν λοιπὸν ἐξαχρᾶται, ὑπὲρ ὅσον πιστεύουσιν, νὰ ἔχωσιν υἱοὺς ὑγιεῖς ἢ ἀσθενεῖς, νοήμονας ἢ χαλῶνους, ἐναρέτους ἢ μοχθηροὺς, ζῶντας καλῶς ἢ κακῶς, πολὺ ἢ ὀλίγον. Τοιαῦτα εἶναι ἡ ἐπιβαρύνουσα αὐτοὺς εὐθύνη καὶ ἥτις, καθ' ἃ αὐτοὶ πράττουσι, τοὺς ἀνταμείβει ἢ τοὺς τιμωρεῖ εἰς ὅ,τι ὑπάρχει αὐτοῖς προσφιλέστερον.

Ὁ Φραγκλῖνος ἔλαβε, κατ' εὐτυχίαν, υἱεῖς, φιλοπόνους, συνετοὺς καὶ ἐναρέτους γονεῖς. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐφθασεν εἰς ἡλικίαν ὀγδοήκοντα ἐννέα ἐτῶν· ἡ δὲ μήτηρ του διακρινομένη τόσον διὰ τὴν ὑψηλὴν εὐσέβειαν τῆς ψυχῆς της ὅσον καὶ διὰ τὴν σταθερὰν εὐθύτητα τοῦ πνεύματός της, ἐζήτησεν ὀγδοήκοντα τέσσαρα ἔτη. Ἐλθεν ἐξ αὐτῶν καὶ τὴν μακροβιότητα, καὶ τὸ ἔτι βέλτιον, τοὺς βλαστοὺς τῶν εὐτυχεστέρων προτερημάτων, ἵνα διανύσῃ αὐτὴν ἐντίμως. Τοὺς πολυτίμους τούτους βλαστοὺς ἔμαθε νὰ ἀναπτύξῃ καὶ ἐγκαίρως ἐδιδάχθη νὰ σκέπτηται καὶ νὰ ρυθμίζῃ τὰ ἥθη του· ἐνθερμος δὲ καὶ περιπαθὴς, οὐδεὶς κάλλιον αὐτοῦ ἐφθασε νὰ κατασταθῇ ἀπόλυτος κύριος ἐαυτοῦ. Τὸ πρῶτον μάθημα τὸ ὁποῖον ἔλαβε περὶ τούτου, καὶ τὸ ὁποῖον ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν, τῷ ἐδόθη ἐξαετῇ ὄντι τὴν ἡλικίαν. Ἐορτάσιμον τινὰ ἡμέραν εἶχεν ὀλίγα νομίσματα εἰς τὸ θηλάκιόν του, καὶ πορευόμενος, ἵνα δι' αὐτῶν ἀγοράσῃ παιγνίδια, ἀπήντησε καθ' ὁδὸν παιδίον, τὸ ὁποῖον εἶχε μίαν συρίστραν, καὶ ἐσήκινε· καὶ τόσον ἐθέληθη ὑπὸ τοῦ ἥχου αὐτῆς, ὥστε ἐπρόσφερεν ὅλα αὐτοῦ τὰ χρήματα, ἵνα ἀποκτήσῃ τὴν ποθητὴν αὐτῷ συρίστραν. Δεκτῆς γενομένης τῆς προτάσεως καὶ μόλις ἔλαβεν τὴν συρίστραν, ὅλος περιχαρὴς, εἰσῆλθε μετ' αὐτῆς εἰς τὴν οἰκίαν του συρίζων τοσοῦτον, ὥστε κατεξάλισεν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Οἱ ἀδελφοὶ του, αἱ ἀδελφαὶ του, αἱ ἐξάδελφοι του τὸν ἠρώτησαν πόσον εἶχεν ἀγοράσει τὸ ὀχληρὸν ἐκεῖνο παιγνίδιον· καὶ ἀπήντησεν ὅτι εἶχε δώσει ὅσα εἶχεν εἰς τὸ θηλάκιόν του· ἐκεῖνοι δὲ τὸν ἐπέπληξαν, λέγοντες ὅτι ἡ συρίστρα ἐκεῖνη ἤξιζε δεκάκις ὀλιγώτερον, καὶ δυσμενῶς ἠρίθμησεν ὅλα τὰ ὠραῖα

πράγματα, ὅσα ἡδύναντο νὰ ἀγοράσῃ μὲ τὸ περισσεῦον τῶν χρημάτων. Ἐγείνε τότε ὅλος σκεπτικὸς, καὶ ἡ λύπη ἦν ἡσθάνθη, διεσκέδασεν ὅλην αὐτοῦ τὴν εὐχαρίστησιν. Ἀπεφάσισεν ἐπομένως, ὅσάκις ἤθελε ζωηρῶς ἐπιθυμήσῃ τι, νὰ βεβαιωθῇ πρότερον περὶ τῆς ἀξίας του, καὶ νὰ μὴ ἀφήσῃ νὰ παρασυρθῇ, ἐνθυμούμενος τὴν *συρίστραν*.

Ἡ ἱστορία αὕτη, τὴν ὁποῖαν συχνάκις καὶ χαριέντως διηγείτο, τὸν ὠφέλησεν εἰς πολλὰς περιστάσεις. Καὶ νέος καὶ γέρον, εἰς τε τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ καὶ τὰς ὑποθέσεις, πρὶν ἢ συμφωνήσῃ τὰς ἐμπορικὰς ἐργασίας του καὶ ὀρίσῃ τὰς πολιτικὰς αὐτοῦ ἀποφάσεις, πάντοτε ἐνθυμεῖτο τὴν ἀγορὰν τῆς συρίστρας. — Αὕτη ἦτο ἡ εἰδοποίησις, ἣν ἐδίδεν εἰς τὸν λόγον του, ὁ χαλινὸς ὃν ἐβάλλεν εἰς τὰ πάθη του. Ὅ,τι καὶ ἂν ἐπεθύμει ἡ ἡγόραζεν ἢ ἐπεχείρει, ἔλεγε καθ' ἐαυτὸν· *μὴ δώσωμεν παραπολὺ διὰ τὴν συρίστραν*. Τὸ δὲ συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον ἐκ ταύτης ὑπὲρ αὐτοῦ ἐξήγαγεν, ἐφῆρμιζεν ἐπίσης εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ εὗρισκεν, ὅτι τὸ πλεῖστον μέρος τῶν δυστυχημάτων τοῦ ἀνθρωπίνου γένους προήρχετο ἐκ τῶν ψευδῶν ἐκτιμήσεων τὰς ὁποίας ἔκαμνε τῆς ἀξίας τῶν πραγμάτων, καὶ ἐκ τοῦ ὅτι *ἐδίδε παραπολὺ διὰ τὰς συρίστρας*.

Δεκαετῇ ἔτι ὄντα, ὁ πατὴρ του τὸν ἐνησχόλησεν εἰς τὸ κροπηγεῖον του. Ἐπὶ δύο ἔτη ἐνησχολήθη εἰς τὸ νὰ κόπτῃ θυμαλλίδας, νὰ τὰς θέτῃ εἰς τὰ χόανα, νὰ γεμίζῃ ἀκολουθῶς ταῦτα μὲ ὀξύγκιον, καὶ νὰ ἐκτελῇ τὰς παραγγελίας τοῦ πατρικοῦ ἐργαστηρίου. Ἀλλ' ἡ τέχνη αὕτη ὀλίγον τῷ ἤρεσκεν. Ὡν γενναῖος καὶ ὀξύνοος, ἤθελε νὰ ἐνεργῇ, νὰ βλέπῃ, νὰ μαθάνῃ. Ἀνατραφεὶς παρὰ τὰς ὄχθας τῆς θαλάσσης, ὅπου, κατὰ τὴν νηπιότητά του, ὅλην σχεδὸν τὴν ἡμέραν ἐρρίπτετο, διαρκούντος τοῦ θέρους, καὶ ἐπὶ τῶν κυμάτων τῆς ὁποίας συχνάκις ἐρρίψκοινδύνευε μετὰ τῶν συντρόφων του, οὓς ὠδήγει, ἐπεθύμει νὰ γίνῃ ναύτης. Ἰνα δὲ ἀποτρέψῃ αὐτὸν ὁ πατὴρ ἀπὸ τοῦ σταδίου τούτου, εἰς ὃ εἶχεν ἤδη εἰσέλθει εἰς τῶν υἱῶν του, τὸν ἔφερε ποτὲ μὲν εἰς τοὺς ζυλουργοὺς, ποτὲ δὲ εἰς τοὺς κτίστας, ἄλλοτε εἰς τοὺς ὑλοτέχνους, ἄλλοτε εἰς τοὺς τορνευτάς κτλ. ὅπως γνωρίσῃ τὴν ἐπιστήμην, ἥτις μάλλον τῷ ἤρμοζεν. Ὁ Φραγκλῖνος ἔφερεν εἰς τὰ διάφορα ἐργασία, ἃ ἐπεσκέπτετο, τὴν προσεκτικὴν ἐκείνην παρατήρησιν ἥτις κατὰ πάντα τὸν διέκρινε, καὶ ἔμαθε νὰ μεταχειρίζεται τὰ ἐργαλεῖα τῶν διαφόρων ἐπαγγελμάτων, βλέπων πῶς τὰ μετεχειρίζοντο οἱ ἄλλοι. Τοιοῦτοτρόπως ἡδυνήθη νὰ κατασκευάσῃ βραδύτερον, μὲ πολλὴν ἐπιδεξιότητα, τὰ μικρὰ ἐκεῖνα ἐργαλεῖα τῶν βρῦχων εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ τὰς μηχανάς, αἵτινες τῷ ἐχρησίμευσαν εἰς τὰ περᾶματά του. Ὁ πατὴρ του ἀπεφάσισε νὰ τὸν κάμῃ μαχαιροποιόν, καὶ πρὸς τοῦτο, τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν ἐξαδελφον αὐτοῦ Σαμουὴλ Φραγκλῖνον, ὅστις, μορφωθείς εἰς τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο ἐν Λον-

δίνω, εἶχεν ἔλθει νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς Βοστώνην· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀπαιτούμενη διὰ τὴν μαθητείαν του ποσότης τῷ ἐφάνη ὀπωσοῦν ὑπερογκος, ἠναγκάσθη νὰ ἀποβάλῃ τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ὁ Φραγκλῖνος ἐκ τούτου ὅμως δὲν ἠδικήθη, διότι μετ' οὐ πολὺ ἡσπασθη ἐπάγγελμα, εἰς ὃ ἦτο ἀπειράκις ἀρμοδιώτερος.

Τὸ πνεῦμα του ἦτο παραπολὺ δραστήριον, ὥστε νὰ μείνῃ εἰς τὴν δυνηρίαν καὶ τὴν ἀμάθειαν. Ἠγάπα ὑπερβολικῶς τὴν ἀνάγνωσιν. Ἡ μικρὰ βιβλιοθήκη τοῦ πατρός του, ἥτις πρὸ πάντων ἐσύγκειτο ἀπὸ θεολογικῶν βιβλίων, εἰς βραχὺ διάστημα ἐξηντλήθη. Εὐρύκειεν ἐν αὐτῇ τὸν *Πλούταρχον* τὸν ὁποῖον κατέφαγε, καὶ τοὺς μεγάλους ἄνδρας τῆς ἀρχαιότητος πρῶτους ἔλαβε διδασκάλους. Τὸ περὶ τῶν *σχεδίων Δοκίμιον* τοῦ Δεφωῆ, τοῦ τερπνοῦ συγγραφέως τοῦ *Ροδινσῶνος Κρουζοῆ*, καὶ τὸ περὶ τῶν *μέσων τοῦ ἀγαθοποιεῖν Δοκίμιον* τοῦ *Δόκτορος Μαθέρου* τὸν ἐνδιέφερον τὰ μέγιστα, διότι ἤρμυζον πρὸς τὴν τάσιν τῆς φαντασίας του καὶ τὴν κλίσιν τῆς ψυχῆς του. Τὰ ὀλίγα χρήματα ὅσα εἶχε μετεχειρίζετο εἰς ἀπόκτησιν βιβλίων.

Ὁ πατὴρ βλέπων τὴν φανεράν ταύτην διάθεσιν του, καὶ φοβούμενος μήπως παραδοθῇ εἰς τὴν ἄλλην κλίσιν, ἦν πάντοτε εἶχε πρὸς τὴν ναυτιλίαν, ἐὰν μὴ εὐχαρίσται αὐτὸν, τὸν διώρισε, τέλος, νὰ γίνῃ τυπογράφος. Κατὰ τὸ 1718 τὸν παρέδωκεν εἰς ἓνα τῶν υἱῶν του, ὀνόματι *Ἰάκωβον*, ὅστις εἶχεν ἐπιγρέψει ἐξ Ἀγγλίας τὸ προηγούμενον ἔτος, μεθένους τυπογραφεῖου καὶ τυπογραφικῶν χαρακτήρων. Τὸ περὶ μαθητείας συμβόλαιον ἐγένετο ἐπὶ ἑννέα ἔτη. Κατὰ τὰ πρῶτα ὀκτὼ ἔτη ὁ Βενιαμὶν Φραγκλῖνος ὤφειλε νὰ ὑπηρετῇ ἁμισθί τὸν ἀδελφόν του, ὅστις, ἀντὶ τούτου, ὤφειλε νὰ τὸν τρέφῃ καὶ νὰ τῷ δίδῃ, κατὰ τὸ ἑννατον ἔτος, μισθὸν ἐργάτου.

Ἐγένετο μετ' οὐ πολὺ ἱκανώτατος περὶ τὴν τέχνην, ἔχων πολλὴν ἐπιδεξιότητα, ἣν ἐπνύξῃσε διὰ πολλῆς ἐπιμελείας. Διήγαγε τὴν ἡμέραν ἐργαζόμενος, καὶ μέρος τῆς νυκτὸς ἐκπαιδευόμενος. Τότε ἐσπούδασεν ὅσα ἠγνόει ἀπὸ τῆς γραμματικῆς μέχρι τῆς φιλοσοφίας· τότε ἔμαθε τὴν ἀριθμητικὴν, ἥς ἀτελῶς ἐγνώριζε τοὺς κανόνας, καὶ εἰς ἣν προσέθηκε καὶ τὴν γνῶσιν τῆς γεωμετρίας καὶ τὴν θεωρίαν τῆς ναυτικῆς· τότε ἐμόρφωσε μεθοδικῶς τὸ πνεῦμά του, ὡς ὀλίγον βραδύτερον ἐμόρφωσε καὶ τὰ ἦθη του. ἐπέτυχε δὲ τοῦτο δι' ἐπιμόνου θελήσεως καὶ στερήσεων. Αὐταὶ ὅμως ὀλίγον τὸν ἐβλαπτον, μολονότι καὶ ἐκ τῆς ποιότητος τῆς τροφῆς του καὶ τῶν ὥρων τῆς ἀναπαύσεώς του ἐλάμβανε, ἵνα προμηθεύηται τὰ μέσα καὶ τὸν καιρὸν τοῦ μανθάνειν. Εἶχεν ἀναγνώσει ὅτι ἀρχαῖος τις συγγραφεὺς, ἐπανιστάμενος κατὰ τῆς συνήθειας τοῦ *κρεωφαγεῖν*, ἐσώσταινε νὰ μὴ τρέφῃται τις εἰμὴ διὰ φυτῶν. Ἐκτοτε ἀπεφασισε νὰ μὴ τρώῃ πλέον οὐδὲν ἔχον ζωὴν, θεωρῶν τοῦτο ὡς ἕξιν βάρβαρον ἐνταυτῷ καὶ φθοροποιόν. Καὶ ἵνα ὠφελῇ ἐκ τῆς συστηματικῆς αὐτοῦ ἐγ-

κρατείας, εἶχε προτείνει εἰς τὸν ἀδελφόν του νὰ τρέφηται ὁ ἴδιος μὲ τὰ ἡμίση τῶν πρὸς τοῦτο καθ' ἐβδομάδα παρ' αὐτοῦ δαπανομένων χρημάτων. Ἡ πρότασις ἐγένετο δεκτὴ, καὶ ὁ Φραγκλῖνος ἀρκούμενος εἰς ζωμὸν χόνδρου, ὃν ὁ ἴδιος ἀτέχνως ἐμαγείρευε, τρώγων ὄρθιος καὶ ταχέως τεμάχιον ἄρτου μετὰ τινος ὀπώρας, καὶ πίνων μόνον ὕδωρ, δὲν ἐδαπάνησεν ὅλην τὴν μικρὰν ποσότητα, ἣν εἶχε δώσει αὐτῷ ὁ ἀδελφός του, καὶ ἐξοικονόμησεν ἐξ αὐτῆς ἱκανὰ χρήματα, ἵνα ἀγοράσῃ βιβλία, καὶ κατὰ τὰς ὥρας τοῦ γεύματός του, ἱκανὸν χρόνον ἵνα τὰ ἀναγινώσκῃ.

Τὰ ἐπ' αὐτοῦ ἐξασκήσαντα μεγαλητέραν ἐπιρροὴν συγγράμματα ἦσαν, τὸ περὶ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας *Δοκίμιον* τοῦ *Λωκίου*, ὁ *Θεατὴς* τῆς *Ἀδδισῶνος*, τὰ *Ἀπομνημονεύματα* τοῦ *Ξενοφῶντος*. Τὰ ἀνέγνωσε δὲ μὲ μεγάλον πόθον, καὶ ἐξήτησεν ἐν αὐτοῖς παραδείγματα σκέψεως, διαλέκτου, καὶ συζητήσεως. Καὶ ὁ μὲν *Λώκιος* ἐγένετο ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ εἰς τὴν τέχνην τοῦ σκέπτεσθαι, ὁ δὲ *Ἀδδισῶν* εἰς ἐκείνην τοῦ γράφειν, καὶ ὁ *Σωκράτης* εἰς ἐκείνην τοῦ συλλογίζεσθαι.

Ἡ κομψὴ ἀπλότης, ἡ πλήρης ἐννοιῶν βραχυλογία, ἡ λεπτὴ σοβαρότης καὶ ἡ διαπεραστικὴ ἐνέργεια τοῦ ὕφους τοῦ *Ἀδδισῶνος* ὑπῆρξαν τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐπιμόνου καὶ εὐτυχῆς αὐτοῦ μιμήσεως. Ἡ δὲ μετάφρασις τῶν *ἐπαρχιακῶν ἐπιστολῶν*, ὧν ἡ ἀνάγνωσις ἐπὶ πολὺ τὸν ἐθέλξε, τὸν ἐμόρφωσεν ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ἕξιν τῆς ἐντέχνου καὶ ἐντόνου ἐκείνης διαλεκτικῆς, ἐν ἣ, ὑπὸ τοῦ *Σωκράτους* καὶ τοῦ *Πασχάλου* ὀδηγούμενος, ἀνέμιξε τὴν καυστικὴν ὀρθόνοιαν καὶ τὴν πνευματώδη χάριν τοῦ ἐνὸς μὲ τὴν ὑψηλὴν εἰρωνείαν καὶ τὴν ἀκαταμάχητον ἰσχὺν τοῦ ἄλλου.

Ἀλλ' ἐν ᾧ ἀπέκτησε περισσότερας ιδέας, ἀπέβαλε τὰς παλαιὰς δοξασίας τῆς οἰκογενείας του. Τὰ συγγράμματα τοῦ *Κολλίνου* καὶ τοῦ *Σχαφτεσβούρου* ἔφερον αὐτὸν εἰς τὴν ἀπιστίαν, διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἣν ἠκολούθησεν ὁ *Βολταῖρος*. Τὸ περίεργον αὐτοῦ πνεῦμα ἤχθη ἐπὶ τῆς θρησκείας, ἵνα ἀμφιβάλῃ περὶ τῆς ἀληθείας τῆς, καὶ μετεχειρίσθῃ τὴν λεπτολόγον αὐτοῦ διαλεκτικὴν, ἵνα διαφιλονεικῇ τὰς ἱεράς αὐτῆς βάσεις. Ἐμεινεν ὅθεν ἐπὶ τινα χρόνον χωρὶς ὠρισμένην πίστιν, μὴ παραδεχόμενος πλέον τὴν χριστιανικὴν ἀποκάλυψιν, καὶ μὴ ὦν ἀρκούντως πεφωτισμένος ὑπὸ τῆς φυσικῆς ἀποκαλύψεως. Παύσας ἀπὸ τοῦ νὰ ᾔναι εὐπειθὴς χριστιανός, χωρὶς πρότερον νὰ ᾔναι ὀξυδερκὴς φιλόσοφος, δὲν διετήρει πλέον τὸν μεταδοθέντα αὐτῷ ἠθικὸν κανόνα, καὶ δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐκείνον, εἰς ὃν μετ' οὐ πολὺ ἔμελλε νὰ ὑποβληθῇ ὡς ἐκκεντῶν καὶ ὡς οὐδέποτε πλέον ἠθέτησε.

ΤΑΚΤΩΒΑΤΕΙΟΣ

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.) (ἀκολουθεῖ)

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Πέτρος Φωκᾶς.

ΙΟΥΔΙΘ.

(Συνέχεια, ἴδε προηγούμενον φυλλάδιον)

Ἦτο δὲ τότε ἐν τῇ Βετυλούᾳ γυνή τις ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Συμεὼν ὀνόματι Ἰουδιθ θυγάτηρ τοῦ Μεραρι, καὶ χήρα τοῦ Μανασσή, τεθνηκότος ἤδη ἐν ταύτῃ τῇ πόλει του πρὸ τριῶν ἐνιαυτῶν καὶ μηνῶν πεσσάρων, διαμένουσα ἔκτοτε ἐν τῇ ἑαυτῆς οἰκίᾳ, χηρεύουσα καὶ ἐξασκουμένη τῆς μετανοίας τὰ ἔργα, ἥτις κατεσκεύασεν ἐπὶ τοῦ οἴκου τῆς ἐν δωματίον, ὅπου διέμενε νηστεύουσα πάσας τὰς ἡμέρας τῆς χηρείας τῆς, πλὴν τῶν ἡμερῶν τοῦ Σαββάτου τῶν προνοουμηνίων καὶ νοουμηνίων, καὶ τῶν ἑορτῶν τῶν Ἰσραηλιτῶν· καλὴ τὸ εἶδος καὶ ὠραιοτάτη τὴν ὄψιν· ἄφῃσε δὲ εἰς αὐτὴν ὁ ἀνὴρ τῆς μεγάλα πλούτη, χρυσίον, ἀργύριον, καὶ δούλους καὶ δούλας καὶ κτήνη καὶ ἀγρούς. Αὕτη μὲν οὕτω τιμωμένη καὶ σεβαζομένη παρὰ πάντων, μηδενὸς δαμιλούντος λόγον πονηρὸν κατ' αὐτῆς, διότι ἐφοβεῖτο τὸν Κύριον, ἀκούσασα δὲ τοῦ λαοῦ τὰς κατὰ τῶν ἀρχόντων διαμαρτυρήσεις, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπόκρισιν ἐκείνων, ὅτι μετὰ πέντε ἡμέρας παροδοθήσεται ἡ πόλις εἰς τοὺς Ἀσσυρίους, ἔκραξε τὸν Ὀζίαν καὶ Χαβρίν καὶ Χαρμί τῆς πόλεως ἐκείνης τοὺς Πρεσβυτέρους καὶ εἶπεν· ἀκούσατε, ὦ ἄρχοντες τῆς Βετυλούας, εἶναι εὐθύς ὁ λόγος καὶ ἡ ἔνορκος ὑπόσχεσις ὑμῶν, ὅτι ἐὰν εἰς πέντε ἡμέρας δὲν ἐπέλθῃ ἐφ' ἡμᾶς βοήθεια ἐκ μέρους τοῦ Κυρίου, παραδώσετε τὴν πόλιν εἰς τοὺς ἐχθρούς μας; τίνες εἴσατε ὑμεῖς διὰ νὰ πειράσῃτε τὸν Θεὸν καὶ Παντοκράτορα Κύριον! δύνασθε νὰ περιορίσῃτε μεθ' ὑποσχέσεως τοῦ Θεοῦ τὴν εὐσπλαγχνίαν! Οὕτως ἀντὶ νὰ ἀπολαύσωμεν τὸ ἔλεός του, διερεθίσμεν μᾶλλον τὴν ὀργὴν του καθ' ἡμῶν· ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν αὐτοῦ τὸ ἔλεος ἀνάγκη πᾶσα νὰ μετανοήσωμεν, ταπεινούμενοι ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ οὕτω νὰ ἀπεκδεχόμεθα τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν καὶ σωτηρίαν. Ἐγὼ, ἐπαναλαμβάνει, συνέλαβον τὴν ιδέαν νὰ σώσω μετὰ τοῦ Θεοῦ τὴν βοήθειαν τὴν πόλιν· πλὴν δὲν θέλω εἰπεῖ τὸ πῶς, ἕως ὅτου νὰ φέρω εἰς τέλος τὸν σκοπὸν μου, ὑμεῖς ὅμως σταθῆτε παρὰ τῇ πύλῃ τῆς πόλεως ταύτης τὴν νύκτα· διότι θέλω ἐξέλθῃ ὁμοῦ μετὰ τὴν Ἄβραν μου· καὶ εἰς τὸ διάστημα τῶν πέντε ἡμερῶν, καθ' ἃς εἶπατε νὰ παραδώσῃτε τὴν πόλιν εἰς τοὺς ἐχθρούς, ὁ Κύριος θέλει ἐπισκεφθῇ τὸν Ἰσραὴλ διὰ τῆς χειρὸς μου· καὶ ἀφοῦ εἶπε ταῦτα, ἐκείνοι μὲν ἀπῆλθον, ἐπυσχόμενοι τελεσφόρον τὴν εὐκαίαν αὐτῆς πρόθεσιν· αὕτη δὲ εἰσέλθουσα εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον, περιβεβλημένη σάκκον, βαλοῦσα σποδὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς, καὶ ἐδέετο τοῦ Θεοῦ μεγάλη φωνὴ λέγουσα· «Κύριε ὁ Θεὸς τοῦ Πατρὸς μου Συμεὼν, εἰς τὴν χεῖρα τοῦ ὁποίου ἔδωκας τὴν ῥομφαίαν, διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς ἀλλογενεῖς ἐκείνους Σιχεμίτας, οἵτινες κατεμίαναν παρθένον ἀπείρανδρον, ἐταπείνωσαν καὶ ἐξύβρισαν αὐ-

τὴν μετ' αἰσχύνῃς καὶ ὀνειδισμού· διὰ αὐτοὺς μὲν παρέδωκας εἰς σφαγὴν, τὰς δὲ γυναῖκας αὐτῶν καὶ θυγατέρας, εἰς προνομὴν καὶ αἰχμαλωσίαν, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, λάφυρον εἰς διαμοίρασιν τῶν ὑπὸ σοῦ ἡγαπημένων υἱῶν, οἵτινες ἀναφλεγθόντες μὲν ὑπὸ τοῦ ζήλου σου, βδελυχθέντες δὲ τὴν μιαινὰν ἐκείνων πράξιν, ἐπεκαλέσαντο σὲ εἰς βοήθειαν· οὕτω ποίησον τανῦν καὶ εἰς τοὺς ἀλλοφύλους τούτους· τοὺς γαυριῶντας ἐπὶ τῇ δυνάμει ἑαυτῶν. Ναί, Κύριε, ὁ Θεὸς ὁ Θεός μου, εἰσάκουσον τὴν προσευχὴν ἐμοῦ τῆς χήρας· κραταίωσον τὴν χεῖρά μου, ἵνα φέρω εἰς τέλος τὸν σκοπὸν μου, κόπτουσα τὴν ὑπερήφανον τοῦ Ὀλοφέρνηου κεφαλὴν· ἰδὲ τὴν ὑπερηφάνειαν τῶν Ἀσουρίων καὶ ἀπόσειλον τὴν ὀργὴν σου ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, θραύσον αὐτῶν τὸ γαυρίαμα διὰ τῆς ἐμῆς ἀδυναμίας, καὶ δός, Θεέ τοῦ Πατρὸς μου, τῆς παρακλήσεώς μου τὸ δῶρημα, ἵνα γνωρίσωσι πάντες ὅτι σὺ εἶσαι ὁ Θεὸς πάσης δυνάμεως καὶ κράτους, καὶ οὐδεὶς ἄλλος ὑπάρχει ὁ ὑπερασπιζόμενος τὸν Ἰσραὴλ, εἰμὴ σὺ.»

Ἀφοῦ δὲ ἐτελείωσε τὴν προσευχὴν τῆς, καταβάσασα ἐκ τοῦ δώματος καὶ ἐκδυθεῖσα τὸν σάκκον καὶ τῆς χηρεύσεως τὰ ἱμάτια, ἐλούσθη καὶ ἡλείφθη μετὰ πολυτίμον μῦρον, καὶ περικοσμήσασα τῆς κεφαλῆς αὐτῆς τὰς τρίχας, περιέθετο τὴν μίτραν, καὶ ἐνεδύθη τὰ λαμπρὰ αὐτῆς ἱμάτια, μετὰ τὰ ὅποια ἐστολίζετο, ζῶντος τοῦ ἀνδρός τῆς· ἔβαλε μὲν τὰ σανδάλια εἰς τοὺς πόδας, περιέθηκε δὲ τοὺς χιλιδῶνας, τὰ ψέλλια, καὶ τὰ δακτυλίδια, τὰ ἐνώτια, καὶ ὅλα τέλος πάντων τὰ περικοσμήματα αὐτῆς, καὶ ἐκκάλωπίσθη σφόδρα, ὥστε τῶν ὁρώντων τοὺς ὀφθαλμοὺς κατέθειλγεν, ἔδωκε δὲ καὶ εἰς τὴν Ἄβραν τῆς, τὰ πρὸς τροφὴν ἀναγκαῖα, ἄρτον, οἶνον καὶ ἔλαιον, καὶ σύκων καλὰθην, καὶ ἐξεληθούσα εἰς τὴν πύλιν τῆς πόλεως εὗρεν τὸν Ὀζίαν, καὶ τοὺς Πρεσβυτέρους περιμένοντας ἐκεῖ, οἵτινες, ὡς εἶδον αὐτὴν ὑπερβαύμασαν τὸ κάλλος αὐτῆς τὸ ἐκπληκτικὸν εἰπόντες· Εἶθε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν νὰ σοὶ δώσῃ τὴν χάριν νὰ τελειώσῃς τὸ ἐπιτήδευσμά σου εἰς θρίαμβον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ δόξαν τῆς Ἱερουσαλὴμ· καὶ παρευθὺς ἐπρόσβαζαν καὶ ἤνοιξαν τὴν πύλιν τῆς πόλεως· ἐν ᾧ δὲ κατέβαινε τὸ ὄρος ὁμοῦ μετὰ τὴν δούλην τῆς, ἀπῆντησεν αὐτὴν τῶν Ἀσσυρίων ἡ προσθοφυλακὴ, καὶ τὴν συνέλαβον· ἀφοῦ δὲ, ἐρωτήσαντες αὐτὴν, ἔμαθον ὅτι ἔχει σκοπὸν νὰ συνομιλήσῃ μετὰ τοῦ Ὀλοφέρνηου, θαυμάσαντες τὴν πρόθεσιν τῆς καὶ ἐκπλαγέντες ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τοῦ κάλλους τῆς, παρεθάρρυναν αὐτὴν καὶ ἔφερον, ὀδηγοῦντες εἰς τοῦ Ἀρχιστρατήγου τὴν σκηνὴν ἑκατὸν ἐπίλεκτοι ἄνδρες· μόλις δὲ τοῦτο ἀνῆγγαλῆ εἰς τὸν Ἀσσυρίαν τὴν παρεμβολὴν, συνέδραμον πλῆθος λαοῦ καὶ περιεκύκλωσαν αὐτὴν, περιμένουσιν ἔξω τῆς σκηνῆς τοῦ Ὀλοφέρνηου, ἕως νὰ εἰδωποήσῃται αὐτὸν, θαυμάζοντες αὐτῆς τὴν ὠραϊότητα. Ἐν τοσούτῳ ἐξῆλθον οἱ σωματοφύλακες ἐκείνου, καὶ πάντες οἱ θεράπον-

ΕΚΔΟΣΤΕΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΟΥΣΣΙΟΥ ΔΕΛΕΥΡΙΟΥ

τες αὐτοῦ καὶ εἰσέγαγον αὐτὴν εἰς τὸ προσκήνιον· διότι τότε ὁ Ὀλοφέρνης ἀνεπαύετο ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ μέσα εἰς τὸ κωνωπεῖον, τὸ ὁποῖον ἦτο ἐκ πυρφύρας, χρυσοῦ, σμαράγδου, καὶ λίθων πολυτελῶν καθυφασμένον· καὶ ὡς ἀνήγγειλαν αὐτῷ περὶ τῆς Ἰουδιθ, ἐξήλθεν ἀμέσως εἰς τὸ προσκήνιον, προπορευομένων λαμπάδων ἀργυρῶν. Καὶ ὡς εἶδεν αὐτὸν ἡ Ἰουδιθ, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον καὶ ἐπροσκύνησεν· ὁ δὲ ἀμέσως ἐπρόσταξε τοὺς δούλους του καὶ τὴν ἀνήγειραν, εἰπὼν εἰς αὐτήν· ἐν ὁ λαὸς σου δὲν ἤθελε μὲ περιφρονήσῃ, δὲν ἤθελα ἐγὼ πώποτε στρέψῃ κατ' αὐτοῦ τὰ ὅπλα· πλὴν αὐτοὶ εἶναι τῆς δυστυχίας των οἱ παραίτιοι. Ἀλλὰ, διατὶ σὺ, ἐρωτᾷ, ἔφυγες ἐκεῖθεν καὶ ἦλθες πρὸς ἡμᾶς; εἰπέ τὴν αἰτίαν; Ἡ δὲ, ἦλθα, ἀπεκρίθη, νὰ κοινοποιήσω εἰς σὲ πράγματα σοβαρὰ, τὰ ὁποῖα, ἐὰν πράξῃς, ἀφεύκτως εὐδοκιμήσεις εἰς τὸν σκοπὸν σου. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπαινεῖ καὶ ἐγκωμιάζει αὐτὸν διὰ τὴν σοφίαν καὶ πολεμικὴν ἀρετὴν του· ὅτι δι' αὐτῆς ὑποτάζει πάντα τὰ ἔθνη εἰς Ναβουχοδονόσορα, τὸν κύριον του· εἶτα δὲ τῷ λέγει· ἐπειδὴ οἱ Ἑβραῖοι παρώργισαν σφόδρα τὸν Θεὸν διὰ τὰς ἀνομίας των τὰς πολλὰς, καὶ ἐπέσυρον διὰ τοῦτο εἰς ἐαυτοὺς τὴν θείαν ὀργὴν του, θέλουσιν ἀφεύκτως παραδοθῇ ὅλοι εἰς τὰς χεῖρας τοῦ κυρίου σου. Καὶ ἰδοὺ προσθέτει, ἀπέστειλεν ἐμὲ τὴν δούλην σου ὁ Θεός, ἵνα σοὶ ἀναγγείλω πάντα ταῦτα, καὶ ἵνα σὲ ὀδηγήσω ἀκινδύνως μέχρι τῆς Ἰερουσαλὴμ, καὶ στήσω ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς τὸν θρόνον σου. Οἱ λόγοι οὗτοι εὐχαρίστησαν πολὺ τὸν Ὀλοφέρνην καὶ πάντας τοὺς περὶ αὐτὸν, οἵτινες ἔμεναν ἐκπεπληγμένοι οὐχ ἥττον διὰ τὴν σοφίαν τῶν λόγων τῆς, ἢ ἀπὸ τοῦ κάλλους αὐτῆς· πρὸς τὴν ὁποῖαν λέγει ὁ Ὀλοφέρνης· ἐὰν γίνωσι τὰ ὅσα μοι εἶπας ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ σου, αὐτὸς μὲν τοῦ λοιποῦ θέλει εἶσθαι καὶ ὁ Θεὸς ἐμοῦ, σὺ δὲ καθήσεις εἰς τοῦ Ναβουχοδονόσορος τὸν οἶκον, καὶ κατασταθήσῃ ὀνομαστὴ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν· καὶ παρευθὺς προσέταξε νὰ εἰσαγάγωσιν αὐτὴν εἰς τὴν σκηνὴν του, καὶ νὰ παραθέσωσιν αὐτῇ φαγητὰ καὶ ποτὰ ἀπὸ τὰ εἰς αὐτὸν προσφερόμενα. Ἡ δὲ εὐχαριστήσασα αὐτὸν, λέγει, ὅτι δὲν δύναται νὰ φάγῃ ἐξ ἐκείνων τῶν φαγητῶν, ὡς ἀπηγορευμένων ὑπὸ τοῦ νόμου των, ἀλλ' ἔχει μεθ' ἐκείνης τὰ χρεῖώδη ἐν τοσούτῳ δὲ τὸν παρεκάλεσε νὰ δώσῃ τὴν ἄδειαν εἰς αὐτὴν νὰ ἐξέρχεται ἀκωλύτως τὴν νύκτα ἔξω τοῦ στρατοπέδου, διὰ νὰ προσεύχεται εἰς τὸν Θεόν· καὶ λαβοῦσα ταύτην, ἐξήρχετο κατὰ πᾶσαν νύκτα εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Βετυλούας, ὅπου καὶ ἐπλύνετο παρὰ τῇ πηγῇ τῇ οὕτῃ ἐκεῖ.

Περὶ δὲ τὴν τετάρτην ἡμέραν ὁ Ὀλοφέρνης ἔκαμε μέγα συμπόσιον εἰς τοὺς ἀξιώματικούς του, εἰπὼν εἰς Βαγῶν τὸν ἀρχιευνοῦχον του νὰ πείσῃ καὶ τὴν Ἰουδιθ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ γεῦμα. Καὶ ὁ μὲν ἐξετέλεσε τὴν διαταγὴν τοῦ κυρίου του, ἡ δὲ ἀποδεχθεῖσα μετ' εὐχαριστήσεως τοῦτο, εἰσῆλθε κεκαλλωπισμένη καὶ ἐ-

στολισμένη πρὸς αὐτὸν, τοῦ ὁποῖου ἡ καρδιά ἐθέλη· χθη καθ' ὑπερβολὴν εἰς τὴν θεωρίαν αὐτῆς. Ἐπαλεύθη ἡ ψυχὴ του ἀπὸ τὸν σφοδρὸν πρὸς αὐτὴν ἔρωτα, βάλλων αὐτὴν νὰ καθήσῃ παρ' αὐτῷ, παρακινῶν νὰ φάγῃ καὶ νὰ πῖνῃ καὶ νὰ εὐφρανθῇ καὶ τοιαύτην αὐτὸς εὐχαρίστησιν ἔλαθε, βλέπων αὐτὴν τρώγουσαν ἐκ τῶν φαγητῶν αὐτοῦ, ὥστε ἀπὸ τὴν χαρὰν του ἔπιε τόσον πολὺν οἶνον, ὅσον πώποτε οὐκ ἔπιε. Καὶ περὶ τὸ ἐσπέρας, ἐπειδὴ πάντας ἐκυρίευσεν ὁ οἶνος, οἱ μὲν ἀνεχώρησαν, ἡ δὲ Ἰουδιθ ὑπέλειφθη μόνη εἰς τὴν Σκηνὴν μετὰ τοῦ Ὀλοφέρνου, κοιμωμένου ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ ὕπνου βελὺν, τότε αὐτὴ, ἀφοῦ παρήγγειλεν εἰς τὴν δούλην τῆς νὰ περιμένη ἔξω τοῦ κοιτῶνος, ὅπως ὑπάγῃσι κατὰ τὴν συνήθειαν, διὰ νὰ ἐκπληρώσωσι τῆς προσευχῆς τὸ χρέος, ἄρχισε νὰ ἐπικαλῆται θερμῶς τὸν Θεόν, ἵνα ἐνισχύσῃ αὐτήν· καὶ ἀκολούθως λαβοῦσα τὴν μάχαιραν τοῦ Ὀλοφέρνου ἀπέκοψε τὴν κεφαλὴν του, τὴν ὁποίαν τιλίζασα μὲ τὸ κωνωπεῖον, ἐξήλθεν ἔξω πρὸς τὴν δούλην τῆς, θέσασα αὐτὴν ἐντὸς τῆς πῆρας, ἐν ᾗ ἔρχον τὰ πρὸς τροφήν· καὶ οὕτως ἐξήλθον ὁμοῦ διὰ τῆς παρεμβολῆς, ὅπως ἐκτελέσωσι δὴθεν τῆς προσευχῆς τὸ χρέος πρὸς τὴν κοιλάδα ἐκείνην. Ὅθεν ἀναβάσαι ἐκεῖθεν τὸ ὄρος, ἔφθασαν ἕως εἰς τὰς πόλεις τῆς Βετυλούας. Τότε ἡ Ἰουδιθ ἐφώνησε πρὸς τοὺς φύλακας τῶν πυλῶν· ἀνοίξατε, ἀνοίξατε, διότι ὁ Θεὸς εἶναι μεθ' ἡμῶν, σώσας τὸν Ἰσραὴλ καὶ κατατροπώσας τοὺς ἐχθρούς του. Ἐν τῷ ᾄμα, διαδοθείσης τῆς φωνῆς, ἀνοίχθησαν αἱ πύλαι καὶ συνηθορίσθη πᾶς ὁ λαὸς περὶ αὐτὴν μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων· ἡ δὲ στᾶσα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σωρῆρῶσαντος πλήθους, εἶπε μετὰ μεγάλης φωνῆς· αἰνεῖται τὸν Θεόν, ὅστις ἠλέησε τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, καὶ ἔθραυσε τοὺς ἐχθρούς του ταύτην τὴν νύκτα διὰ τῆς χειρὸς μου· καὶ συγχρόνως ἐκβαλοῦσα τοῦ Ὀλοφέρνου τὴν κεφαλὴν ἐκ τῆς πῆρας, καὶ δεικνύουσα αὐτὴν, ἰδοὺ, ἔλεγε τοῦ Ἀρχιστρατήγου τῶν Ἀσσυρίων, ἡ κεφαλὴ, ἰδοὺ καὶ τὸ κωνωπεῖον, ἐν ᾧ κατέκειτο μεθυμένος, τὸν ὁποῖον ἐπάταξεν ὁ Κύριος διὰ χειρὸς γυναικείας, τῆς ὁποίας τὴν ὁδὸν κατεύθυνε, καὶ διετήρησεν ἀμόλυντον ἀπὸ τῆς αἰσχύνῃς καὶ ἁμαρτίας τὸ μίasma· καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα καὶ ὁ Ὀζίας καὶ οἱ Πρεσβύτεροι καὶ ὅλον τὸ πλῆθος κύψαντες ἐπροσκύνησαν τὸν Θεόν μετ' εὐχαριστίας καὶ εὐλογίας πρὸς τὴν εὐεργετίαν. Ἀκολούθως ἔφερον τὸν Ἀχιὼρ καὶ ἔδειξαν αὐτῷ τοῦ Ὀλοφέρνου τὴν κεφαλὴν, καὶ μόλις εἶδεν αὐτὴν, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον καὶ ἐξέστη τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. Ὡς δὲ ἦλθεν εἰς τὸν ἐαυτοῦ τοῦτο σπέρμα εἰς τοὺς πόδας τῆς Ἰουδιθ προσκυνοῦν αὐτὴν καὶ λέγων· εὐλογημένη σὺ εἰς πάντα τοῦ Ἰούδα τὰ σκηνώματα, καὶ εἰς πάντα τα ἔθνη, ἅτινα θέλουσιν εἰς τὴν ἀκοὴν τοῦ ὀνόματός σου ταράττεσθαι. Ἀλλ' εἰπέ μοι, ἐρωτᾷ, πῶς ἐξετέλεσας τοῦτο; ἡ δὲ ἐπὶ παρουσίᾳ πάντων, ἐξέθεσε λεπτομερῶς τὰ ὅσα ἔπραξε, τὰ ὁποῖα ἀκούσας πᾶς ὁ λαὸς

...ἐκπλα-
...ἐν αὐτῷ καὶ
...Ἰσραηλιτῶν.

Τὸ ... εἶπεν εἰς τὸν λαόν· Σεῖς μὲν λά-
βετε τὴν κεφαλὴν τοῦ Ὀλοφέρνηου καὶ κρεμάσατε αὐ-
τὴν ἐπὶ τῆς ἐπάλλεως τοῦ τείχους, καὶ περὶ τὴν ἀ-
νατολὴν τοῦ Ἡλίου ἐξέλθετε κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐν
παράταξι, ὡς δῆθεν νὰ ἐφορμήσητε κατ' αὐτῶν, χω-
ρὶς ὅμως νὰ καταβῇτε τὸ ὄρος· ἐκεῖνοι δὲ, λέγει,
θέλουσι τότε τρέξει, ἵνα ἐξυπνίσωσι τὸν Ὀλοφέρνην,
ὥπως λάβωσι παρ' αὐτοῦ τὰς διαταγὰς· καὶ ἐπειδὴ
δὲν θέλουσιν εὖρει αὐτὸν, ἐπιπέσει ἐπ' αὐτοῦς φό-
βος καὶ τρόμος, ὥστε νὰ φύγωσιν ἀπὸ προσώπου
ἡμῶν· τότε ὑμεῖς, καταδιώκοντες γενναίως αὐτοὺς,
φονεύσατε φεύγοντας. Εὐθύς λοιπὸν ἀφοῦ ἔγινεν ἡ ἡ-
μέρα, ἔβαλον εἰς πρᾶξιν, τὰ ὅσα ἡ Ἰουδίθ προεῖπεν
εἰς αὐτοὺς, ἐξελθόντες ἅπαντες κατ' αὐτῶν παρα-
τεταγμένοι ὡς εἰς πόλεμον καὶ ἀλαλάζοντες, τοὺς
ὁποίους ἰδόντες οἱ Ἀσουρίοι, ἔδραμον εἰς τοῦ Ὀλο-
φέρνηου τὴν σκηνὴν, πλὴν οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ εἰσέλθῃ·
τότε εἶπον εἰς τὸν ἀρχιευνοῦχον του· ἐξῆπνισον τὸν
κύριον ἡμῶν τάχιστα, διότι οἱ ἐχθροὶ ἐξῆλθον καθ' ἡ-
μῶν εἰς πόλεμον. Ὁ δὲ Βαγῶας εἰσελθὼν ἔκρουσε
τὴν αὐλαίαν, ὑπολαμβάνων ὅτι κοιμᾶται μετὰ τῆς
Ἰουδίθ· πλὴν πλησιάσας εἰς τὸν κοιτῶνα εἶδε τὸ μὲν
σῶμα αὐτοῦ ἐρριμμένον νεκρὸν, τὴν δὲ κεφαλὴν ἀ-
φηρημένην, καὶ παρευθὺς ἐφώνησε μεγάλη φωνῇ, καὶ
διarrήξας τὰ φορέματά του κλαίων, ἔτρεξεν εἰς
τὴν σκηνὴν τῆς Ἰουδίθ, καὶ μὴ εὐρὼν αὐτήν, ἐξ-
ῆλθε φωνάζων πρὸς τοὺς ἀξιωματικούς· ἡ γυνὴ αὐ-
τῆς τῶν Ἑβραίων μᾶς καθήσχυεν, ἔκοψε τοῦ Ὀλο-
φέρνηου τὴν κεφαλὴν. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀρχηγοί,
ἐξέσχισαν τὰ φορέματά των, κατεκυριεύθησαν ὑπὸ
τοῦ φόβου, καὶ βοή καὶ κραυγὴ ἠκούετο μεγάλη
σφόδρα ἐν τῷ μέσῳ τῆς παρεμβολῆς. Ἀφοῦ ἡ ἀ-
προσδόκητος αὐτῇ εἰδήσις διεδόθη εἰς ὅλας τὰς σκη-
νάς, ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτοὺς τοιοῦτος φόβος καὶ τρόμος,
ὥστε οὐδεὶς ἔμενε πλέον κατὰ πρόσωπον τοῦ πλη-
σίον αὐτοῦ, ἀλλὰ πάντες ὁμοθυμαδὸν ἔνθεν κακεῖ-
θεν ἔφευγον. Τότε οἱ Ἰσραηλίται, ὠρηλθέντες ἀπὸ
τὸν μέγαν τοῦτον θόρυβον τῶν ἐχθρῶν, ἐπέπεσαν
βαρεῖς κατ' αὐτῶν, ἐν παρατάξει πολέμου, σαρ-
πίζοντες καὶ ἀλαλάζοντες. Ἐν τοσούτῳ ὁ Ὀζίας
προαπέστειλεν εἰς πάντα τοῦ Ἰσραὴλ τὰ ὄρια, δίδων
τὴν εὐκαταίαν ταύτην ἀγγελίαν, καὶ προσκαλῶν πρὸς
τῶν πολέμιων τὴν ἀναίρεσιν· ὡς δὲ ἤκουσαν τοῦτο οἱ
Ἰσραηλίται, ἔδραμον εὐθύς πάντες ὁμοθυμαδὸν κατὰ
τῶν ἐχθρῶν, καταδιώκοντες καὶ φονεύοντες αὐτοὺς
μέχρι τῶν ὁρίων αὐτῶν. Καὶ οἱ μὲν ἀπολειφθέντες
ἐν τῇ Βετυλού, ἐξελθόντες εἰς τῶν Ἀσουρίων τὴν πα-
ρεμβολὴν, ἔλαβον πολλὰ λάφυρα· καθὼς καὶ οἱ κα-
ταδιώκοντες, ἐπιστέψαντες ἐκ τῆς κόπης τῶν ἐχ-
θρῶν, ἔφερον ἄπειρα καὶ αὐτοὶ λάφυρα. Τότε Ἰωα-
κείμ ὁ Ἀρχιερεὺς ἦλθεν ἐξ Ἱερουσαλὴμ εἰς Βετυ-
λούαν μετὰ τῶν Πρεσβυτέρων, ἵνα ἰδῶσι τὴν

Ἰουδίθ, καὶ εὐχαριστήσωσιν αὐτὴν διὰ τὴν σωτη-
ρίαν τὴν ὁποίαν δι' αὐτῆς ὁ Κύριος ἐποίησεν. Ὁ-
θεν ἐλθόντες εὐλόγησαν αὐτὴν καὶ εἶπον· σὺ εἶσαι
τῆς Ἱερουσαλὴμ ἡ δόξα, τοῦ Ἰσραὴλ ἡ ἀγαλλίασις,
καὶ τοῦ γένους ἡμῶν τὸ καύχημα τὸ μέγα· εὐλο-
γημένη ἔσο παρὰ Κυρίῳ τῷ Παντοκράτορι εἰς τὸν
αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ἐντοσοῦτῳ δὲ ὁ λαὸς ἐπὶ τριά-
κοντα ἡμέρας συνήθροίζεν ἐκ τῆς παρεμβολῆς τῶν
Ἀσουρίων τὰ λάφυρα καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ
Ὀλοφέρνηου, χρυσίον, ἀργύριον, ἐνδύματα καὶ λοιπὰ
σκεύη, καὶ αὐτὴν τὴν σκηνὴν ἔδωκαν τῇ Ἰουδίθ πρὸς
εὐγνωμοσύνην.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ Ἰουδίθ εὐγνωμονοῦσα πρὸς τὸν
Θεὸν τὸ αἷτιον τῆς σωτηρίας τοῦ λαοῦ του, συνέ-
θεσεν ἓκκα εὐχαριστήριον ὕμνον, αἰνοῦσα μὲν καὶ ἐξ
ὑμνοῦσα τοῦ Θεοῦ τὰ μεγαλεῖα, καταστηλιτεύουσα
δὲ τοῦ Ὀλοφέρνηου τὴν παράτολμον προπέτειαν, καὶ
καταδεικνύουσα πάσας τὰς περιστάσεις τῆς θαυμα-
στῆς ταύτης ἐπιχειρήσεως, καὶ ὅτι ἡ ὠραιότης καὶ
εὐτολμία μιᾶς γυναικὸς ἐστάθη ἡ αἰτία τῆς κατα-
στροφῆς ὁλοκλήρου τῆς Παρεμβολῆς τῶν Ἀσουρίων.

Εἶτα ὁ μὲν λαὸς ἅπας ἐλθὼν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ
ἐπροσκύνησαν τὸν Θεὸν, προσφέροντες ὁλοκαυτώμα-
τα καὶ προσφοράς, ἡ δὲ Ἰουδίθ λαβοῦσα τοῦ Ὀλο-
φέρνηου τὸ κωνοπεῖον, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ
ὅσα ἀπέδωκεν αὐτῇ ὁ λαὸς, ἐπρόσφερεν αὐτὰ ἀνα-
θέματα εἰς τὸν Θεόν, καὶ εὐφράνθησαν ἅπαντες,
διαμείναντες ἐκεῖ ἐπὶ τρεῖς μῆνας, καὶ μετὰ ταῦτα
ἀνεχώρησαν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια· καὶ ἡ Ἰουδίθ ἐπα-
νῆλθεν εἰς τὴν Βετυλούαν, δοξαζομένη ὑπὸ πάντων,
διαμείνας ἐν τῇ χηρείᾳ αὐτῆς, χωρὶς νὰ γνωρίσῃ
ποτὲ ἄλλον ἄνδρα, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός της,
Μανασσῆ, μέχρι τέλους τῆς ζωῆς της, ἥτις πρὸ τοῦ
θανάτου της, διαμοιράσασα μὲν πάντα τὰ ὑπάρχον-
τα αὐτῆς εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ ἀνδρός της, καὶ εἰς
τοὺς ἐδικούς της, ἐλευθερώσασα δὲ τὴν δούλην της,
ἀπέθανεν ἐν γῇρα βαθεῖ 405 ἐτῶν, καὶ ἐτάφη ἐν
Βετυλούᾳ εἰς τοῦ ἀνδρός της τὸν τάφον, τὴν ὁποίαν
ἐπένησεν ἐπτά ἡμέρας πᾶς Ἰσραὴλ, ὅστις, διὰ νὰ
διακωνίσῃ τῆς εὐεργεσίας τὴν μνήμην, ἐσύνησε καὶ
ἐορτὴν εἰς αὐτήν, ἐορταζομένην ὑπὸ τῶν Ἑβραίων·
ὥστε καὶ ζώσης καὶ ἀπο θανούσης, ἐχάρη ὁ Ἰσραὴλ
δι' αὐτῆς βαθυτάτην εἰρήνην ἐπὶ πολὺ καιροῦ διά-
στημα.

Φ. Κ. Ι.

Ο ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ ΒΙΟΣ.

Ὁ Ἀνθρώπινος βίος ὁμοιάζει δρόμον, ὅστις τε-
λευτᾷ εἰς κρημνὸν φοβερώτατον. Εἰδοποιούμεθα
τοῦτο εἰς τὸ πρῶτον βῆμα τῆς παιδείας· ἀλλὰ
μᾶς εἶναι γραπτὸν, καὶ ἀνάγκη πᾶσα νὰ προβαί-
νωμεν. Προχωρεῖτε! προχωρεῖτε! Δυναμὶς ἀκατα-
μάχητος, ὁρμητικὴ ἀκλόνητος, μᾶς ὠθεῖ εμπροσθεν·
καὶ ἀναγκάζομεθα ὁλονὲν νὰ προβαίνωμεν εἰς τὸν
κρημνόν. Χίλια ἀποτυχία, χίλιοι πόνοι, κόποι,

καὶ ἐνοχλήσεις, μᾶς βασανίζουν εἰς τὸν δρόμον. Νὰ ἡδυνάμεθα μόνον ν' ἀποφύγωμεν τὸν φρικτὸν κρημνόν! Ὁχι! προχωρεῖτε! Ἀνάγκη πᾶσα νὰ τρέχετε ἐμπρός· τόσον ἐγρήγορα φύγουν οἱ χρόνοι. Μ' ὅλον τοῦτο, ἀπαντῶμεν ἐνίοτε εἰς τὸν δρόμον ἀντικείμενά τινα εὐάρεστα, ῥέον τι ποτάμιον, παρερχόμενόν τι ἄνθος· ἡδυνάμεθα ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ σταθῶμεν. Προχωρεῖτε! προχωρεῖτε! Βλέπομεν ὅτι ὅλα τὰ πέριξ ἡμῶν κατακρημνίζονται· κτύπος φοβερός! Ὁλεθρος ἀναπόφευκτος! Ἀλλὰ ποῦ καὶ ποῦ συνάγομεν ἄνθη τινά, εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν μαραινόμενα, καρποὺς τινὰς ἀφανιζομένους ἐνθ' τοὺς ἀπογευόμεθα, τὰ ὅποια, μ' ὅλον τοῦτο, μᾶς εὐφραίνουν ὀλίγας στιγμὰς. Γοητεία καὶ ὀφθαλμοπλανία ἐπικρατοῦν πανταχοῦ· σπεύδομεν ἀκόμη εἰς τὸν φοβερὸν κόλπον. Βαθμυδὸν ἀρχίζουν ἅπαντα νὰ μαραινῶνται· οἱ κῆποι φαίνονται ὀλιγώτερον ὠραῖοι, τὰ ἄνθη ὀλιγώτερον ζωηρά, τὰ χρώματα ὀλιγώτερον νωπὰ, οἱ λειμῶνες ὀλιγώτερον εὐθυμοί, τὰ ὕδατα ὀλιγώτερον φαιδρά· τὰ πάντα παρακμάζουν, τὰ πάντα ἐκπίπτουν. Τέλος, παριστάνεταί πρὸ ὀφθαλμῶν μας τὸ φάσμα τοῦ θανάτου. Αἰσθανόμεθα πλέον, ὅτι δὲν ἀπέχει πολὺ ὁ τρομερὸς κόλπος! Ἐγγίζομεν τὸ χεῖλος αὐτοῦ· ἐν ἄλλο βῆμα! καὶ—φρίκη κυριεύει τώρα τὰς αἰσθήσεις μας, ἡ κεφαλὴ γυρίζει, οἱ ὀφθαλμοὶ πλανῶνται! Ἀναγκαίως ἔτι προβαίνομεν. Ὡ, νὰ ἡμπορούσαμεν νὰ ἐπιστρέψωμεν! Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει τρόπος ἐπιστροφῆς· πτώσις δεινὴ! Τὸ πᾶν ἔγινεν ἄφαντον, τὸ πᾶν ἐχάθη.

ΙΟΥΔΑΪΚΟΣ ΜΥΘΟΣ.

Ἐνθ', κατὰ τὸ σύνθημα, ἐκάθητο ὁ Ἀβραάμ εἰς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς του, προσμένων νὰ υποδεχθῇ ξένους, ἐπαρτήρησε γηραιὸν τινὰ ἐκατονταετῆ νὰ πλησιάζῃ γυμνὸς καὶ στηριγμένος ἐπὶ τῆς βακτηρίας του, τὸν ὑπεδέχθη δὲ φιλοφρόνως, ἐνίψε τοὺς πόδας του, ἐπρόβλεψε δεῖπνον, καὶ τὸν ἔκαμε νὰ καθίσῃ· ἀλλὰ παρατηρήσας ὅτι ὁ γέρον ἔτρωγε καὶ δὲν ἐπροσέυχετο, οὐδ' ἐζήτησεν εὐχὴν πρὸ τῆς τραπέζης, τὸν ἠρώτησε διατὶ δὲν ἐπροσκύνει τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ γέρον ἀπεκρίθη ὅτι ἐπροσκύνει τὸ πῦρ μόνον, καὶ δὲν ἐγνώριζε ἄλλον θεόν. Εἰς τοῦτο ἐπαρωργίσθη τόσον ὁ Ἀβραάμ, ὥστε ἔκβαλε τὸν γέροντα ἔξω τῆς σκηνῆς του, καὶ τὸν ἐξέθηκεν εἰς ὅλα τῆς νυκτὸς τὰ δεινὰ καὶ τοὺς κινδύνους ἀπροφυλάκτου καταστάσεως. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ γέροντος ἐφώνησεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀβραάμ, καὶ τὸν ἠρώτησε ποῦ εἶναι ὁ ξένος. Τὸν ἔκβαλα ἔξω, ἀπεκρίθη, ἐπεὶ δὲν ἐπροσκύνει ΣΕ. Ὁ Θεὸς δὲ τὸν εἶπεν, Ἐγὼ τὸν ὑπέφερα ἑκατὸν ἔτη, ἂν καὶ μὲ ἡτίμαζε· καὶ δὲν ἡμποροῦσες σὺ νὰ τὸν ὑποφέρῃς μίαν νύκτα, ὅτε δὲν σ' ἐδίδοι καμμίαν ἐνοχλήσιν; Ἀκούσας ὁ Ἀβραάμ τοῦτο, λέγει· ὁ μύθος, τὸν ἔφερε πάλιν ὀπίσω, καὶ ὅχι μόνον φιλοξένως τὸν ἐπεριποιήθη, ἀλλὰ καὶ σοφὰς διδασκαλίας τὸν παρέδωκε.

Λογάρια

χρεωστεῖς, καὶ νὰ νάξῃς, καὶ πλήρως, ὅσον τάχιστα. καὶ νὰ ἐπιμελῶς εἰς τὸ ἔργον σου· ἔσο οἰκονομικώτατος· ἀπόβαλλε πᾶσαν ὑπερηφανίαν· δίδου πιστῶς εἰς ὅλα τὰ θρησκευτικὰ σου καθήκοντα, προσευχόμενος ἐγκαρδίως ἐσπέρως καὶ πρωῒ, συχνάζων εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὰς Κυριακάς, καὶ πράττων εἰς ἄλλους, ὅτι θέλεις νὰ πράττουσιν ἄλλοι πρὸς σέ. Ἄν δὲν ἔχῃς νὰ βοηθῇς τοὺς πτωχοὺς, κάμνε δι' αὐτοὺς, ὅτι ἄλλο δύνασαι, καὶ κάμνετο ἱλαρῶς· ἀλλ' ἐὰν ἔχῃς, βοήθει πάντοτε τοὺς πένητας, καὶ τοὺς ἀνάξιως δυστυχοῦντας. Τὴν ὁδὸν ταύτην βιάδιζε δι' ἐπτὰ χρόνους μ' ἐπιμέλειαν καὶ εὐλικρίνειαν, καὶ, ἂν δὲν εὐτυχῆτης, ἔλθε εἰς ἐμέ, καὶ ὑπόσχομαι νὰ πληρώσω τὰ χρεῖά σου.

ΘΟΙΚΗ ΤΩΝ ΑΡΑΒΩΝ.

Εἰς ναὸν τινὰ ἐπὶ τῆς νήσου Χιζουὰν εὐρίσκονταί τέσσαρες ἐπιγραφαί, αἱ ἀκόλουθοι. — «Μᾶς ἐδόθη ὁ κόσμος διὰ ψυχικὸν ὄφελος, ὅχι δι' ἀνέγερσιν πολυτελῶν οἰκοδομῶν· ἡ ζωὴ, διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν ἠθικῶν καὶ θρησκευτικῶν καθηκόντων, ὅχι διὰ ἡδονικὰς εὐχαριστήσεις· ὁ πλοῦτος, διὰ νὰ ἐπιδαψιλεύηται γενναίως, ὅχι διὰ νὰ ἐπισωρεύηται φιλαργύριος· καὶ ἡ μάθησις, διὰ νὰ παράγῃ χρηστά ἔργα, ὅχι ἀπεράντους λογομαχίας.»

(Ἀποθ. τῶν ὠφελ. Γνώσεων).

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ

ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ.

(Συνέχεια, ἴδε προηγούμεν. φυλλάδιον)

Δ'. (α)

Αἰδεσιμώτατε ἐν Ἱερεῦσι ΠΠ. Κύρ Δημήτριε Βάλαμα, ἐξάδελφέ μου τὸ κατὰ σάρκα, τὴν ὑμετέραν αἰδεσιμότητα εὐχόμενος κατασπάζομαι.

Εὐχόμενος ὁ Διάκονος τὸν Ἱερέα;—ἄνω ποταμῶν τὰ ῥεύματα;—καὶ ἡ ἄμαξα τὸν βοῦν ἔλκει;—καὶ οὐχὶ τὸ χεῖρον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται;—Ἀλλ' ἤξευρε, ἀδελφε, ὅτι εἰς τὴν ὥραν ταύτην καθ' ἣν γράφω ἐγὼ ὁ ἀνάξιος εἶμαι Ἀρχιερεὺς. Κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, ἡ μεγάλη Αὐτοκράτωρ νυδόκησεν ἐπ' ἐμοὶ καὶ οἱ ὅσον ἀνέστην, ἀπελογήθην, ἰκέτευσα, ἐπρόβαλα τὸ γῆρας μου, τὴν ἀσθενείαν, τὴν ἀπραξίαν, τὴν στέρχησιν τῆς Ρωσικῆς γλώσσης,

(α) Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐγράφη, ὡς φαίνεται, ἐκ Μόσχας τῷ 1773 περὶ τὸν Ὀκτώβριον. ὁ ἐκδ.

ἡλλάξαεν ἀπὸ τὴν χαράν του, ὁ δὲ Ἀχιψίσκομενος γεῖς ἐπὶ τοῦ Θεοῦ τῇ δυνάμει, ἐπίστευσεν ὅτι μὴνα περιετμήθη, συναριθμηθεὶς μετὰ τῶν, ἐνθα ἦτον ἡ Αὐτὴ ἡ Ἰουδαία ἐπὶ τὰ ἱεροσολυταῖα γράμματα. Ἀπεκρίθη ἐκεῖθεν παραιτούμενος διὰ πολλῶν, ὡς εἶπον, τὸ μέγα καὶ ὑπέρογκον φορτίον, ἀλλ' ἐδέχθη καὶ δεύτερα γράμματα ἐπὶ τοῖς πρώτοις, καὶ ἐπὶ τοῖς δευτέροις τρίτα, καὶ τέως τὰ γράμματα ἔγιναν ἐπιτάγματα, καὶ ἡ πρόσκλησις τρόπον τινα κέλευσις. Ὅθεν ἠναγκάσθη νὰ ἐνδώσω καὶ νὰ ὑπακούσω. Διέβην τοῖνον ἐκ Πετροπόλεως εἰς τὴν Μόσχαν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Αὐγούστου, ὅπου κατὰ τὴν τριακοστὴν τοῦ εἰρημένου μηνὸς ἐχειροτονήθη Ἐρεῦς, μετὰ δὲ τὴν παρέλευσιν τοῦ ἐφεξῆς μηνὸς Σεπτεμβρίου, τῇ πρώτῃ δηλ. τοῦ Ὀκτωβρίου προσεβιάσθη εἰς τὸν ὑψηλὸν τῆς Ἀρχιερατίας βαθμὸν, χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν τριῶν ἐγκρίτων τῆς ἐνταῦθα ἱερωτάτης Συνόδου Ἀρχιερέων, παρουσιαζούσης ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ αὐτῆς τῆς Αὐτοκράτορος καὶ ἀπάσης τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς. Καὶ ἰδοὺ σοὶ ὁ ἀπ' ἐκείνου ἄχρι γήρου ὢν ταπεινὸς Διάκονος, Ἀρχιεπίσκοπος εἶναι Σλαβωνίου καὶ Χερσῶνος. Τοῦτο ἐπετέθη ὄνομα ἐκ διπλώματος αὐτοκρατορικοῦ τῇ νεωστὶ συστηθείσῃ ἐπαρχίᾳ εἰς τὴν νέαν Διοίκησιν ὅπου τὸ Ῥωσικὸν Κράτος εἰς καιρὸν τῆς ἐνδόξου εἰρήνης θεμελιώσας, καὶ τῆς ἐπαρχίας τὰ ὅρια ἐκτείνονται ἀπὸ τῆς περιφύμου Πουλτάβας, ὅπου ὁ αἰοίδιμος Πέτρος ὁ Μέγας κατέθραυσε τὴν δύναμιν τῶν Σβεκῶν, ἕως τοῦ Ἀζώφ, ἕως Κυμβούρ πρὸς ἀνατολὰς καὶ τοῦ ποταμοῦ Βώγ πρὸς δυσμὰς. Ἡ αὕτη ἐπαρχία ὀνομάζεται καὶ νέα Ῥωσία, καὶ ἐν αὐτῇ συγκροτεῖται ἡ νέα ἀποικία τοῦ ἡμετέρου γένους τῶν Γραικῶν, Μολδαύων καὶ Βλάχων καὶ Σέρβων, οἵτινες ἐπὶ πολλῆς καὶ καλῆς γῆς εὐφόρου καὶ καρπερῆς θελήσουν νὰ συνδράμουν, ἐξ ὧν ἕως τοῦ νῦν τινὲς χιλιάδες συνέδραμον εἰς Γενικαλὲς, καὶ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις καὶ χώρας, ἴσως δὲ καὶ πλείονες συνδράμουν χριστιανοί, φεύγοντες τὴν καταδυναστείαν τῶν τυράννων αὐτῶν καὶ τὴν στενοχωρίαν τῆς ἀπορίας καὶ θλίψεως.

Ἐχεις τὰ κατ' ἐμὲ συμβάντα, ἀδελφὲ, ἱκανῶς λογιᾶζω ὅσον συγχωρεῖ τὸ πλάτος μιᾶς ἐπιστολῆς, ἐκ τῆς αὐτῆς δὲ ταύτης εἰδήσεως καταλαμβάνεις καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν εἰς τὴν ἐπιστολήν σας τὴν δευτέραν ἀνέβαλον ἕως τοῦ νῦν τὴν ἀπόκρισιν. Ἡ ἀδιορισία εἰς ἣν εὐρέθη, καὶ αἱ πολλαὶ ἀσχολίαι τῆς νέας μου βαρυτάτης καὶ πολλὰ φορτικῆς καταστάσεως ἐπρόξενήσαν τὴν ἀναβολήν, καὶ δὲν ἦτον τρόπος ἄλλως.

Εἰς αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἐπέστρεψεν ἡ Αὐτὴ εἰς Πετρούπολιν, ἐγὼ δὲ ἔμεινα εἰς Μόσχαν καὶ κάμνω τὰς πρεπούσας μου ἐτοιμασίας, διὰ νὰ καταβῶ εἰς τὴν ῥηθείσαν πόλιν Πουλτάβαν, ὅπου πρέπει νὰ συστήσω κατ' ἀρχὰς τὴν καταμονήν μου, ἕως νὰ

στηριχθῇ ὁ θρόνος εἰς τὴν ἁρμοδιωτέραν τῆς ἐπαρχίας κατάθεσιν.

Ὁ ἀγαπητὸς ἐξάδελφος καὶ εὐχέτης θερμὸς
Εὐγένιος ὁ Σλαβ. καὶ Χερσῶνος Ἀρχιεπίσκοπος.

ΣΥΛΛΟΓΗ Λευκαδίων Ἐπιγραφῶν κτλ.

(Συνέχεια, ἴδε Θ'. φυλλάδιον.)

16.

Μετηνέχθη ἐκ Λευκάδος τὸ 1759. εἰς τὸ ἐν Βρετανίᾳ Νανιανὸν Μουσεῖον. Ἐξεδόθη ὑπὸ Passeri ἐν τῷ αὐτοῦ Dissert. B. pag. 29. ὑπὸ Pacianti ἐν τῷ αὐτοῦ Monument. Peloponnes. p. 211. ἐπίσης [χαλκόγρ.] καὶ εἰς τὸ Mns. Nanian. Dollect. Antig. N. 70. Τὸ τελευταῖον ἐξεδόθη ὑπὸ Βοικχίου [χαλκόγρ.] ἐν τῷ αὐτοῦ C. I. N. 1921. Κεκόσμηται ἀετώματι.

ΔΕΟΝΤΙΟΝ Αἰσχυρῆς ΔΑΜΟΞΕΝΑ ΧΑΙΡΕΤΕ

Εἶναι περίεργον ὅτι κεχάραται ἐπὶ τῆς ταινίας, τῆς μετὰ τοῦ ἀετώματος καὶ τῆς κυρίας στήλης, ὅπερ δὲν σημαίνει, εἰμὴ τοῦ τεχνίτου ἀπλὴν ἐπίδειξιν. Οἱ τεθνεῶτες εἰσὶν υἱὸς [Δεόντιον,] πατὴρ [Αἰσχυρῆς] καὶ μήτηρ [Δαμοξένα.] Ἡ διάταξις αὐτῶν ἀκολουθεῖ ἴσως τὴν χρονολογικὴν τάξιν τοῦ θανάτου. Τὸ τοῦ υἱοῦ ὄνομα κατ' οὐδέτερον γένος, ἀντὶ ΔΕΟΝΤΙΕ, ἐτέθη ἴσως πρὸς διασχολὴν τοῦ υἱοῦ ἀπὸ τοῦ πατρὸς, ἢ καθ' ἀπλοῦν ὑποκορισμόν. Τὸ δὲ τῆς γυναικὸς [ἐν Δωρικῇ διαλέκτῳ] πρῶτον ἐνταῦθα ἀπαντᾶται.

17.

Εὐρίσκειται εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Δρ. Π. Κατσαΐτου, Κεφαλλήνος, εὐρόντος αὐτὴν ἐν Λευκάδι. Ἡ ὕλη τῆς εἶναι κοιν. λευκ. λιθ. ἔχων μῆκ. δακτ. 14. πλ. 7. μετὰ κυματίου ἄνωθεν καὶ ταινίας. Ἐκδίδεται νῦν τὸ πρῶτον.

ΝΙΔΑΣ

Πολυτρόπως δύναται νὰ συμπληρωθῇ. Τὰ περαιτέρω ἐν Ἐπ. 8.

18.

Εὐρίσκειται προσηρμοσμένη εἰς τινα ἐν τῇ πόλει οἰκίσκῳ, παρὰ τῷ Ναῷ τοῦ Ἀγ. Μηνᾶ. Ἡ ὕλη τῆς κοιν. λευ. λιθ. ἔχων μῆκ. δακτ. 16. πλ. 12. καὶ κεκόσμηται ἄνωθεν ταινίᾳ καὶ κυματίῳ. Ἐκδίδ. νῦν τὸ πρῶτον.

ΑΡΙΣΤΑΓΟΡΑΣ

Παρατηροῦμεν ὅτι καὶ εἰς τὴν 8^{ην}.

19.

Ευρέθη παρὰ τῷ ἐν τῇ πόλει Ναῶ τοῦ Παντοκράτορος, εἰς τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ συμπολίτου μας Κυρ. Σπυρίδωνος Σκουφά, ὑφ' οὐτινος καὶ διακατέχεται. Ἡ ὕλη τῆς εἶναι μαρμαρ. ὑπομέλ. ἔχων μῆκ. δακτ. 12. πλ. 11. Ἐκδίδ. νῦν τὸ πρῶτον.

ΑΡΙΣΤΩΝ

Κατ' ὀνομαστικὴν ἢ Κλητικὴν πτῶσιν. Τὰς παρρηγήσεις ἰδὲ ἐν Ἐπ. 8.

20.

Μετνήχθη ἐκ Λευκάδος τὸ 1759. εἰς τὸ ἐν Βρετανίᾳ Νανιανὸν Μουσεῖον. Ἐξεδόθη ὑπὸ Passeri ἐν τῷ αὐτοῦ Dissert. II. pag. 32. ὑπὸ Paciandi ἐν τῷ αὐτοῦ Monum. Pelopon. Tom. II. pag. 57. (χαλκόγρ.). Ὡσαύτως [χαλκόγρ.] καὶ εἰς τὸ Mus. Nanian. Collect. Antiq. N. 72. Τὸ δὲ τελευταῖον [χαλκόγρ.] ὑπὸ Βοϊκίου ἐν τῷ αὐτοῦ C.I.N. 1920.

ΑΛΚΥΩΝ

Ἄνευ οὐδενὸς λόγου, κατὰ Βοϊκίον, ἀποδίδουσι τινὲς αὐτὴν εἰς τὸν ἱατρὸν Ἀλκυῶνα, τὸν παρὰ Ἰωσήπου ἀναφερόμενον. (α). Τὰ περαιτέρω ἐν Ἐπ. 8.

21.

Ποῦ τῆς Λευκάδος εὐρέθη, καὶ ποῦ νῦν κατήντησεν, ἀγνοοῦμεν. Ταύτης ἀντίγραφον διέσωσεν ὁ συμπολίτης μας Δ. Ἀνδρέας Βλαντιῆς, ὑφ' οὐτινος ἐξήξαμεν τὸ ἡμέτερον. Ἐκδίδομεν νῦν τὸ πρῶτον.

ΝΙΚΟ[ΜΑΧΟΣ

Πολυτρόπως δύναται νὰ συμπληρωθῇ. Ἰδὲ Ἐπ. 8.

22.

Εὐρίσκεται προσηρμοσμένη εἰς οἰκίαν τινὰ ἐν χωρίῳ Κατούνα, περὶ τὰς 2 $\frac{1}{2}$ ὥρας μακρὰν τῆς πόλεως. Ἀντέγραψεν αὐτὴν ὁ Κυρ. Βλαντιῆς, ὑφ' οὐτινος καὶ ἡμεῖς ἐξήξαμεν τὸ ἀντίγραφον. Ἐκδίδεται νῦν τὸ πρῶτον.

ΝΙΚΟΜΑΧΟΣ
ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙΑ

Τάφος συζύγων. Τὸ τῆς γυναικὸς ὄνομα νῦν τὸ πρῶτον ἀπαντᾷται.

23.

Εὐρίσκεται εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ συμπολίτου μας Δρ. Δημητρίου Πετρίτσοπούλου. Κεκόσμηται ἀετώματι. Τὸ παρὸν ἐλάβομεν ἐκ τοῦ ἀντιγράφου τοῦ Κυρ. Ἀνδρ. Βλαντιῆ. Ἐκδίδεται νῦν τὸ πρῶτον.

ΣΩΤΗΡΙΣ ΧΑΙΡΕ

Σωτηρίς Χαίρε. Κεχάρακται δις ἐπὶ τῆς στήλης.

(α) Φλαύ. Ἰωσῆπος. Αρχαιολ. Βίβλ. 19. Κεφ. Α. §. 20.

ἐγγλύφως μὲν ἐν τῷ Ἀετώματι, ἀναγλύφως δὲ ὑπὸ τὸ Ἀετώμα. Τοῦτο εἶναι ἀπλὴ ἐπίδειξις τοῦ τεχνίτου. Ὄνομα γυναικὸς, νῦν τὸ πρῶτον ἀπαντῶμενον.

ΓΝΩΜΙΚΑ

Ἐκ τῶν τοῦ Φραγκίσκου, Δουκὸς
Δὲ Λαροχεφουκώλδου.

1. Τὰ πάθη συχνάκις γενῶσιν ἄλλα πάθη ἐκ διαμέτρου ἀντικείμενα· ἡ φιλαργυρία προάγει τὴν ἀσωτίαν, καὶ ἡ ἀσωτία τὴν φιλαργυρίαν· πολλάκις γίνεται τις σταθερὸς δι' ἀδυναμίαν, καὶ θρασὺς διὰ δειλίαν.

2. Οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι μόνον ὑποκείμενοι εἰς τὸ νὰ λησμονῶσι τὰς εὐεργεσίας καὶ τὰς ὕβρεις· μισοῦσι μάλιστα ὅσους τοὺς ὑπεχρέωσαν, καὶ παύουσι τοῦ μίσους πρὸς ὅσους τοὺς ὕβρισαν· καθότι ἡ προσπάθεια εἰς τὸ ν' ἀνταμείψωσι τὸ ἀγαθὸν καὶ νὰ ἐκδικηθῶσι τὸ κακὸν τοῖς φαίνεται βάρος, εἰς τὸ ὅποιον δυσκόλως ὑποβάλλονται.

3. Ἡ ζηλοτυπία εἶναι τρόπον τινὰ δικαία καὶ ἔλλογος· διότι τείνει εἰς τὸ νὰ φυλάξῃ ἐν καλὸν τὸ ὅποιον ἀνήκει εἰς ἡμᾶς, ἢ τὸ ὅποιον νομίζομεν ἰδίον ἡμῶν· ἐν ᾧ ὁ φθόνος εἶναι μανία μὴ ὑποφέρουσα τὸ ἀγαθὸν τοῦ ἄλλου.

4. ἔχομεν πλειοτέραν δύναμιν παρὰ θέλησιν· καὶ συχνάκις φανταζόμεθα ὅτι τὰ πράγματα εἶναι ἀδύνατα, ἐπὶ μόνῳ σκοπῷ νὰ δικαιολογηθῶμεν εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς.

5. Εἰ μὲν δὲν εἴχομεν σφάλματα, δὲν ἐδοκιμάζαμεν τοσαύτην εὐχαρίστησιν διὰ τὰ τῶν ἄλλων.

6. Ἡ ζηλοτυπία τρέφεται ἐν τῷ δισταγμῷ· ἀποβαίνει μανία, ἡ παύει, ἅμα διαβαίνει τις ἐκ τοῦ δισταγμοῦ εἰς τὴν βεβαιότητα.

7. Ἄν δὲν εἴχομεν ὑπερηφανίαν καθόλου, δὲν παρεπονούμεθα διὰ τὴν ὑπερηφανίαν τῶν ἄλλων.

8. Ἡ ὑπερηφανία ὑπάρχει ἐπίσης εἰς πάντας, καὶ μόνον τὰ μέσα καὶ ὁ τρόπος τῆς φανερώσεως διαφέρουσι.

9. Φαίνεται ὅτι ἡ φύσις, ἥτις διέθεσε μετὰ τοσαύτης σοφίας τὰ ὄργανα τοῦ σώματος ἡμῶν ἵνα καταστήσῃ ἡμᾶς εὐτυχεῖς, ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς καὶ τὴν ὑπερηφανίαν πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆς ἐκ τῆς γνωρίσεως τῶν ἡμετέρων ἀτελειῶν λύπης.

10. ἔχει μᾶλλον ἡ ὑπερηφανία ἢ ἡ ἀγαθότης μετοχὴν εἰς τὰς παραινέσεις ἡμῶν πρὸς τοὺς πταύοντας· νοθετοῦμεν δὲ αὐτοὺς ὅχι τόσον διὰ νὰ τοὺς διορθώσωμεν, ὅσον ἐπὶ σκοπῷ νὰ τοὺς πείσωμεν ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα ἀνεπίληπτοι.

11. Ἰπποκράτης κατὰ τὰς ἐλπίδας καὶ ἐκπληροῦμεν κατὰ τοὺς φόβους ἡμῶν.

12. Τὸ εὐφραίνει καὶ ἐκπληροῦται ὁ ἄνθρωπος, καὶ διαδραματίζεται πᾶσι τοῖς ὑποκείμενον, ὡς καὶ τὸ τοῦ ἀφιλοκεροῦς.

Π. Α.

Η ΚΑΛΥΒΗ ΤΟΥ ΜΠΑΡΜΠΑ ΘΩΜΑ. Συνέχεια, (ἴδε ἱ. ΙΑ. φυλλ.)
καὶ τὰ μαχαίροπῆρουνα, καθὼς ἐναπετέθησαν ἐπὶ τῆς
τραπέζης, ἐπροξένησαν γλυκὺν καὶ ἀδελφικὸν θό-
ρυον, καθὼς προσέτι τὸ κοτόπουλον ὁμοῦ μὲ τὸ
χοιρομέρι, καθὼς ἐμαγειρεύοντο ἐντὸς τοῦ ἀγγείου,
ἀπετέλουν εὐάρεστον καὶ ἡδονικώτατον ἤχον, ὡς ἂν
ἡθάνοντο καὶ αὐτὰ εὐχαρίστησιν τινα. Μετὰ ταῦτα
δὲ, ἐξελθόντος τοῦ Γεωργίου καὶ τῆς Ἐλίζης ὁμοῦ
μὲ τὸν μικρὸν Ὀρῆν, συναπῆντησαν τοσοῦτον ἐγ-
κάρδιον χαιρετισμὸν, ὅστις, χωρὶς ὑπερβολῆς, τοῖς
ἐφαίνετο ἐνύπνιον.

Ἐπὶ τέλους, ἐκάθησαν ὅλοι εἰς τὸ πρόγευμα, ἡ δὲ
Μαρία ἱσταμένη παρὰ τὴν γωνίαν ἐψηνεν ἀρτοκού-
λουρα, τὰ ὅποια, μόλις ἐλάβανον τὸ χρυσόξανθον
χρῶμα τῆς τελειότητος, μετεκδμίξας μὲ τὰς ἰδίαις τῆς
χείρας ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Ἡ Ῥαχήλ δὲν ἐφάνη πώποτε τοσοῦτον εὐτυχῆς,
ὅσον εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν, ἐπὶ κεφαλῇς οὐσα
τῆς τραπέζης τῆς ἐνυπῆρχε τοσοῦτον μητρικὸν αἰ-
σθημα καὶ καλοκάγαθία εἰς ὅλας τῆς τὰς πράξεις,
ὥς καὶ ὅταν ἐδίδε πινάκιόν τι μὲ γλυκύσματα ἢ ἔχει
καφρὲ ἐντὸς τῶν ἐκπωμάτων, ἐφαίνετο διαχέουσα ταυ-
τοχρόνως πνεῦμά τι εἰς τὰς προσφοράς τῆς ταύτας.
Ἦτο ἡ πρώτη φορά καθ' ἣν ὁ Γεώργιος ἐκάθησεν
εἰς τὴν τράπεζαν ἐνὸς λευκοῦ, ὅθεν κατ' ἀρχὰς συνη-
σθάνθη στενοχωρίαν τινὰ καὶ ἀνησυχίαν, ἀλλὰ μετὰ
ταῦτα ἐξηφανίσθη καὶ διεσκορπίσθη ὡς πνοὴ ἀπέ-
ναντι τῶν ἐωθινῶν ἀκτίνων τῆς ἀπλουστάτης καὶ
παντοῦ διακεχυμένης ταύτης ἀναθότητος.

Οὗτος ἦτο πραγματικῶς ἓνας οἶκος, ἐν ἄσυχον,
λέξις τῆς ὁποίας τὴν σημασίαν ἡγνῶσι μέχρι τοῦδε
ὁ Γεώργιος· ὡς ἐκ τούτου ἡ πρὸς τὸν Θεὸν πίστις
καὶ ἡ πεποίθησις εἰς τὴν ἄπειρον Ἡρόνοιάν του,
ἤρχισεν νὰ κυκλοφορῇ εἰς τὴν καρδίαν του, αἱ κατα-
χθόνιοι, αἱ μισάνθρωποι, αἱ ἀθεϊστικαὶ ἀμφιβολίαι
καὶ ἡ θηριώδης ἀπελπισία του ἐξηφανίσθησαν ἀπέ-
ναντι τοῦ φωτὸς ἐνὸς Εὐαγγελίου, τὸ ὅποιον ἦτο
ἐγκεχαραγμένον εἰς τὰ ἐμψυχα πρόσωπα τῶν παρευ-
ρισκομένων, καὶ ἐφανερῶς ἀπὸ τὰ ἄπειρα καὶ εἰλι-
κρινῇ δειγμάτων ἀγάπης καὶ καλοκάγαθίας, τὰ ὅποια
δὲν θέλουσι πώποτε μείνει χωρὶς τῆς ἀπαιτουμένης
ἀνταμοιβῆς.

— Πατέρα, τί θὰ γίνῃ ἂν φανερωθῇς πάλιν; ἠρώ-
τησε Συμεὼν ὁ δευτερός, καθὼς ἐβουτύρωνε τὸν ἄρ-
τον του.

— Θὰ ὑποφέρω τὴν ποινήν; ἀπήντησεν ὁ Συμεὼν
ἡσύχως.

— Ἀλλὰ τί θὰ γίνῃ, ἂν σὲ φυλακίσουν;

— Πῶς δὲν ἡμπορεῖς σὺ μὲ τὴν μητέρα νὰ βα-
στάξῃτε τὴν οἰκίαν; εἶπεν ὁ Συμεὼν μὲ ἓν μειδίαμα.

— Ὡ, ἡ μητέρα ἡμπορεῖ νὰ κάμῃ κάθε τι, εἶπε
τὸ παιδίον. Δὲν εἶναι ἐντροπὴ ὅμως νὰ γίνωνται τέ-
τοιοι νῆμοι;

— Σὺ δὲν πρέπει νὰ δμιλῇς κακὰ ἐναντίον ἐκεῖ-
νων ὁποῦ μᾶς διοικούν, εἶπεν ὁ πατὴρ μὲ βαρὺ ὕφος.
Ὁ Κύριος μᾶς δίδει τὰ ἐπιούσια ἀγαθὰ μὲ τὸν σκο-
πὸν μόνον νὰ πράττωμεν ὅ, τι εἶναι δίκαιον καὶ εὐ-
σπλαγγχνον, ἐὰν ὅμως οἱ ἀρχιερεῖς μᾶς ζητῶσι πλη-
ρωμὴν διὰ τοῦτο, ἡμεῖς πρέπει νὰ τὴν δώσωμεν.

— Ὡ πόσον ἀποσπρόφομαι ἐκεῖνους τοὺς παλιν-
(Τόμ. Α. Φυλλ. ΙΒ΄.)

θρώπους ὁποῦ ἔχουν τοὺς σκλάβους! εἶπε τὸ παιδίον.

— Ὡ σὲ θαυμάζομαι, εἶπεν ὁ Συμεὼν, ἡ μητέρα
σου δὲν σὲ ἐδίδαξε ποτὲ τοιούτους λόγους. Ἐὰν ὁ
Κύριος ἤθελε φέρεῖ εἰς τὴν θύρα μου ἓνα κάτοχον
σκλάβων κατατεθλιμμένον καὶ ἐνδεῆ, ἤθελα μεταχει-
ρισθῇ καὶ αὐτὸν ἀπαράλλακτα καθὼς ἓνα σκλάβον.
Ὁ νέος Συμεὼν ἐρυθρίασεν, ἀλλ' ἡ μήτηρ μειδιάσασα
τοῦ εἶπεν, ὁ Συμεὼν εἶναι τὸ καλὸν παιδί μου, μὲ τὸν
καιρὸν θὰ μεγαλώσῃ, καὶ τότε θὰ ὁμοιάσῃ τὸν πα-
τέρα του.

— Ἐλπίζω, ἀγαθὲ μου κύριε, νὰ μὴ εὕρῃσκεσαι
εἰς κάμμίαν δυσκολίαν ἢ κίνδυνον ἐξ αἰτίας μᾶς, εἶ-
πεν ὁ Γεώργιος περιλύπως.

— Ὅλως διόλου, Γεώργιε, ἡμεῖς εἴμεθα ἐδῶ κά-
τω εἰς τοῦτον τὸν κόσμον διὰ τοῦτο. Ἄν δὲν ἡμπο-
ρούσαμε νὰ ὑποφέρωμεν ἐνόχλησιν διὰ μίαν καλὴν
πραξίν, δὲν ἤθελαμεν εἶσθαι ἄξιοι τοῦ ὀνόματός μᾶς.

— Ἐξ αἰτίας μου; ἠρώτησεν ὁ Γεώργιος, ὦ δὲν
τὸ ἐπιθυμῶ.

— Ὅχι, Γεώργιε, μεῖνε ἡσύχος, ὅ, τι κάμνομεν τὸ
κάμνομεν διὰ τὸν Θεόν, καὶ διὰ τὸν ἄνθρωπον, εἶπεν
ὁ Συμεὼν. Σήμερον κάθησε ἐδῶ μὲ ὄλην τὴν ἀνά-
παυσίν σου, καὶ τὸ βράδυ πρὸς τὰς δέκα ὥρας ὁ Φί-
νεας Φλέτζερ θέλει σὰς ὁδηγήσῃ ἐμπρὸς εἰς τὸ ἄλλο
μέρος. Καταδιώκεσαι φρικτὰ καὶ δὲν πρέπει νὰ χα-
σομερῇς.

— Ἄν ἦναι τοῦτο, διατὶ νὰ περιμείνωμεν ὡς τὸ
βράδυ; εἶπεν ὁ Γεώργιος.

— Τὴν ἡμέραν ἐδῶ εἶσαι ἀσφαλισμένος, καθότι
ὅλοι ἐδῶ πλησίον εἰς τοῦτο τὸ μέρος εἶναι φίλοι, καὶ
φυλάττουν. Ἐκτὸς τούτου εἶναι ἀσφαλέστερον νὰ πε-
ριπατήτε, διαρκούσης τῆς νυκτός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Εὐαγγελίνα.

A young star, which shone
O'er life—too sweet an image for such glass!
A lovely being scarcely formed or moulded;
A rose with all its sweetest leaves yet folded.

Αἱ σκηναὶ τοῦ Μισισιππὶ, ὡς διὰ μαγευτικῆς ῥάβ-
δου, ἔλαβον ἐπαισθητὴν μεταβολήν, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς
καθ' ἣν ὁ περίφημος Σιατοβρίαν τὸν περιέγραφεν, ὡς
ποταμὸν ἀπεράντων καὶ ἀθάτων ἐρημιῶν, ῥέοντα
ἀναμῆσον ἐξαισίας χλόης καὶ ἐμψύχων ἀντικειμένων.

Ὁ ποταμὸς ὅμως οὗτος τῶν ἐνυπνίων καὶ τῆς ρο-
μαντικότητος, μετεβλήθη εἰς βραχύτατον διάστημα
χρόνου εἰς μίαν πραγματικὴν ὀλιγώτερον δρατὴν
καὶ ἐνδοξον τῆς πρώτης. Ὅποῖος ἄλλος ποταμὸς ἐπὶ
τῆς γῆς φέρεῖ εἰς τὸν κόλπον του τὰ ἄφθονα καὶ
θαυμάσια ἀγαθὰ τοιούτου τόπου; τόπου τοῦ ἵποιοῦ
τὰ προϊόντα κατακαλύπτουσιν ὅλον τὸ ἄέραντον
διάστημα τὸ μεταξὺ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν πόλων!
Ὅποῖος ἄλλος ποταμὸς φέρεῖ μεθ' ἑαυτοῦ τὰ τετα-
ραγμένα, τὰ βίαια, τὰ ἀφρικτὰ καὶ τὰ μακρῶμενα
ἐκεῖνα ὕδατα, τὰ ὅποια εἶναι ἐναρμονία ἀπὸδεξιῶν τοῦ
ἐκτεταμένου σάλου τῆς ἐργασίας, ἥτις εἶναι διακεχυ-
μένη ἕως εἰς τὰ βάθη τῶν κυμάτων του ὑπὸ φυλῆς
πλέον δραστηρίου καὶ ἐνεργητικῆς ὄλων τῶν ἄλλων
τῆς ἀρχαιότητος. Ἀχ! εἶθε προσέτι νὰ μὴ φέρωσι

μεθ' ἑαυτῶν θεάν πολὺ φρικωδεστέραν, τὰ δάκρυα τῶν κατατεθλιμμένων, τοὺς στεναγμοὺς τῶν ἐγκαταλειμμένων, τὰς τῶν πτωχῶν καὶ ἀπλουστάτων καρδιῶν πικρὰς παρακλήσεις πρὸς ἓν ἄγνωστον Ὅν, ἄγνωστον, ἀόρατον καὶ ἥσυχον, ἀλλὰ τὸ ὅποιον θέλει φανερωθῇ, ἵνα σώσῃ ἔλους τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς πτωχοὺς!

Τὸ πλάγιον γῶς τοῦ θύοντος ἡλίου ἐσελάγιζεν ἐπὶ τῶν ἀπεράντων ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ, οἱ εὐκαμπτοὶ κάλαμοι καὶ αἱ ὑψηλαὶ καὶ βαθύχροοι κυπάρισσοι ἔλαμπον ὑπὸ τῶν χρυσοειδῶν ἀκτίνων, καθὼς τὸ βαρέως φορτωμένον ἀτμόπλοιον ἐπροχώρει.

Ἐπιστοιδασμένον τὸ ἀτμόπλοιον καθ' ὅλα του τὰ μέρη ἀπὸ δεσμιῶν βαμβακίου, ἐφαίνετο μακρόθεν ἓνας τετραγωνικὸς ὄγκος κινούμενος βραδέως· καὶ διὰ τὰ ἀνεύρωμεν ἐκ νέου τὸν ταπεινὸν μας φίλον Θωμᾶν, ἦτο ἀνάγκη νὰ γίνῃ μία ἐπίπονος ἔρευνα καθ' ὅλας τὰς γωνίας τοῦ πλοίου, τέλος δὲ τὸν ἀνακαλύπτουμεν εἰς τὸ ἄνω καταστρώμα τοῦ πλοίου εἰς μέρος τι ἀναμέσον τῶν ἀπανταχῶς εὑρισκομένων βαμβακοδεσμιῶν.

Ὁ Θωμᾶς, ἐν μέρει μὲν ἔνεκα τῆς ἐμπιστοσύνης τὴν ὅποιαν εἶχον ἐμπνέσει εἰς τὸν παρόντα κύριόν του αἱ συστάσεις τοῦ Κ. Σχέλην, ἐν μέρει δὲ ἔνεκα τῆς ἀξιοπαρητηρήτου καὶ ἡσύχου διαγωγῆς του, ἀνεπαισθητῶς ἐκέρδιεν ὡς καὶ τούτου τοῦ θηριώδους ἀνδρὸς τὴν ἐμπιστοσύνην.

Κατ' ἀρχὰς, διαρκούσης τῆς ἡμέρας, τὸν ἐφύλαττεν ἐκ τοῦ πλησίον, καὶ δὲν τὸν ἄφινε πώποτε ἄλυτον τὴν νύκτα· πλην ἡ ἀτάραχος ὑπομονὴ καὶ ἡ ἐναργὴς εὐχαρίστησις τοῦ Θωμᾶ τὸν παρεκίνησαν βαθμὴδὸν νὰ παύσῃ τοὺς τοιοῦτους περιορισμοὺς καὶ βασιζόμενος εἰς τὸν λόγον τῆς τιμῆς του, τῷ ἔδωκεν ἀπεριόριστον ἐλευθερίαν ἐντὸς τοῦ πλοίου.

Ἦσυχος πάντοτε καὶ ὑποχρεωτικὸς, καθὼς προσέτι καὶ ἔτοιμος εἰς τὸ νὰ δώσῃ χεῖρα βοήθειας, ἂν ἦτο ἀνάγκη, εἰς τοὺς ἐργάτας τοῦ πλοίου, εἶχεν ἀποκτήσει τὴν εὐνοίαν των καὶ ἔδapaνουσεν ἱκανὰς ὥρας βοηθῶν αὐτοὺς μετ' ἐγκάρδιον εὐχαρίστησιν μεγαλητέραν ἢ ὅταν εἰργάζετο εἰς Κεντούκη.

Ὅταν ἔδλεπεν, ὅτι δὲν ἦτο ἀνάγκη ὑπηρεσίας, ἐπαναπαύετο ἐντὸς γωνίας τινὸς ἀναμέσον τῶν βαμβακοδεσμιῶν τοῦ ἄνω καταστρώματος καὶ κατεγίνετο μελετῶν τὴν ἁγίαν Γραφήν, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐνασχόλησιν ἤδη τὸν εὑρίσκειν.

Εἰς διάστημα ἑκατὸν περίπου μιλίων ἀπὸ τὴν Νέαν Ὀρλεαν, ὁ ποταμὸς εἶναι ὑψηλότερος τῆς περὶ τοιοιχούσης αὐτὸν ἐκτάσεως, καὶ τὰ πελώρια ὑδάτα του ῥέουσιν ἀναμέσον ὀγκωδεστάτων σωρῶν γαιῶν εἰκοσι ποδῶν τὸ ὕψος. Ὁ ἐπιβάτης ἀπὸ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου, ὡς ἀπὸ τῆς κορυφῆς ὑψηλοῦ πύργου φρουρίου, καθορᾷ ἔλους τοὺς τριγύρω του ἀπεράντους τόπους, ὁ δὲ Θωμᾶς εἶχεν ὑπὸ τὴν βρασίην του φυσικωτάτην ἀπεικόνισιν τοῦ βίου, τὸν ὅποιον μετ' ὀλίγων ὥρειλε νὰ διατρέξῃ.

Ναί, εἶδε τοὺς μακρὰν δισεκοπισμένους σιλόβους εἰς τὴν ἐργασίαν των, καὶ ὀλίγον τι μακρύτερον διεκρίνα τὰ χωρία των τὰ σχηματισμένα ἀπὸ ἐκτεταμένας σειρὰς μικρῶν καλυδῶν, αἵτινες ἔλαμπον εἰς διαφόρους πεδιάδας, καὶ αἵτινες ἦσαν ἀπομεμακρυσμένοι ἀπὸ τὰς μεγαλοπρεπεῖς κατοικίας καὶ τὰς διασκε-

δαστικὰς γαῖας τῶν κυρίων των, καθὼς ὅμως ἡ κινουμένη αὐτὴ εἰκὼν παρήρχετο, ἡ πτωχὴ καὶ ἀπλουστὰτὴ καρδιά του ἐπανήρχετο εἰς τὸν ἐν Κεντούκῃ ἀγρόν του, τὸν ἐπισκιάζομενον ὑπὸ τῶν παλαιostatῶν φυγῶν, εἰς τὴν μὲ ἐκτεταμένα καὶ ψυχρὰ δωμάτια οἰκίαν τοῦ κυρίου του, καὶ πλησίον αὐτῆς εἰς τὴν μικρὰν καλύδην του τὴν περικοσμημένην μὲ τὰ πολυειδῆ ἄνθη καὶ τὴν βιγνώνιαν. Ἐκεῖ τῷ ἐφαίνετο νὰ βλέπῃ μὲ τὴν φαντασίαν του τὰ οἰκογενειακὰ καὶ φιλικὰ ἐκεῖνα πρόσωπα, μὲ τὰ ὅποια εἶχεν ἀναπτυχθῇ ἐκ νηπιότητος, τῷ ἐφαίνετο νὰ βλέπῃ τὴν ἐνασχολημένην σύζυγόν του κινουμένην διὰ τὰς ἐσπερινὰς προετοιμασίας τοῦ φαγητοῦ, τῷ ἐφαίνετο νὰ ἀκούῃ τὸν φαιδρὸν γέλωτα τῶν παιζόντων τέκνων του, καὶ τὰς ἱλαρὰς φωνὰς τοῦ ἐπὶ τῶν γονάτων του βρέφους, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα μὲ ἐν αἰφνίδιον σκίρτημα τὰ πάντα ἐξηφανίζοντο, καὶ ἔδλεπεν ἐκ νέου τοὺς καλαμῶνας καὶ τὰς κυπαρίσσους τῶν κινουμένων παιδιᾶδων, καὶ ἤκουε πάλιν τὸν κρότον καὶ τὴν βοήν τῆς μηχανῆς, τὰ ὅποια τῷ ἔλεγον καθαρώς, ὅτι ἐκείνη ἡ φάσις τοῦ βίου του παρήλθε διὰ παντός.

Εἰς τοιαύτην θέσιν εὑρισκόμενος, ὃ ἀναγνώστα, ἤθελες γράψῃ εἰς τὴν σύζυγόν σου, ἤθελες πέμψῃ εἰδήσεις εἰς τὰ τέκνα σου, ἀλλ' ὁ Θωμᾶς δὲν ἠδύνατο νὰ γράψῃ, δι' αὐτὸν ταχυδρομεῖον δὲν ὑπῆρχε, καὶ ὁ κόλπος τοῦ διαχωρισμοῦ οὐδὲ καὶ διὰ φιλικῆς τιнос λέξεως ἡ νεύματος συνηγόνετο.

Εἶναι παράδοξον λοιπὸν, ἐὰν δάκρυα τινὰ κατέβρεξαν τὴν ἐπὶ βαμβακοδεσμιῶς τιнос ἱερὰν Γραφήν του τῆς ὁποίας τὰς ὑποσχέσεις ἀνεύρισκε σιγαλῶν μὲ τὸν δάκτυλόν του; Ὁ Θωμᾶς μαθὼν πολὺ προδεδηκὼς τὴν ἡλικίαν τὴν ἀνάγνωσιν, δὲν εἶχε τὴν ἀπαιτουμένην εὐκολίαν καὶ ταχύτητα, ὡς ἐκ τούτου ἐπροχώρει εἰς τὸ ἔργον του μὲ πολὺν κόπον, ἀναγινώσκων στίχον πρὸς στίχον. Κατὰ τύχην ὅμως τὸ βιβλίον, τὸ ὅποιον εἶχεν ἀνὰ χεῖρας, ἦτο ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια ἡ βραδεῖα ἀνάγνωσις δὲν δύναται νὰ βλάψῃ, ἐξ ἐκείνων τῶν ὁποίων αἱ λέξεις, ὡς τόσα τεμάχια χρυσοῦ, ἀπαιτοῦσι πολλὰς νὰ ἦναι χωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων, ἵνα ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου ἀποδώσῃ τὴν ἀπαιτουμένην ἀξίαν. Ἀς τὸν ἀκολουθήσωμεν ἤδη πρὸς στιγμὴν, δακτυλοδεικτοῦντα καὶ προσφέροντα μεγαλοφώνως ἀπὸ λέξεως εἰς λέξιν τὰ ἀκόλουθα.

— Μὴ — ταρσασσέσθω — ὑμῶν — ἡ — καρδιά. Εἰς — τὴν — οἰκίαν — τοῦ — πατρός μου — πολλὰ! — μοναί! — εἰσί. Πορεύομαι — ἐτοιμάσαι — τόπον — ὑμῶν — καὶ — πάλιν — ἔρχομαι — πρὸς — ὑμᾶς.

Ἡ καρδιά τοῦ Κικέρωνος, ὅταν παρηκολούθησεν εἰς τὸν τάφον τὴν μόνην καὶ προσφιλεστάτην θυγατέρα του, δὲν κατείχετο ὑπὸ περισσotέρας λύπης ἢ ἡ τοῦ πτωχοῦ Θωμᾶ, καθότι ἀμφοτέροι ἦσαν ἄνθρωποι, πλην ὁ Κικέρων δὲν ἐπανεπαύετο εἰς τὰς ὑψηλὰς ταύτας ἰδέας τῆς ἐλπίδος, δὲν ἐγνώριζε τὴν μέλλουσαν ἀπάντησιν ἀναπάντησιν, καὶ ἂν ἤθελεν εἰδῇ ταῦτα γεγραμμένα ἐν τῇ ἐπὶ τῷ βιβλίῳ ἀποστολῇ, ἡ παρὰ τὸν τάφον καὶ τὸν ἀναγνῶντα εἰς τὸν νοῦν του ἀπειροὶ ἀμφιστοχίαι περὶ τοῦ κύρους τοῦ χειρογράφου ἢ τοῦ ἀκριβοῦς τῆς μεταφράσεως. Ὁ ἄθλιος ὅμως Θωμᾶς τὰ ἔδλεπε τόσον ἀληθῆ καὶ θεῖα ὥστε οὐ-

δέποτε εισεχώρησεν εἰς τὸν ἀπλούστατον νοῦν του ἀμφιβολία τις. Ταῦτα ἀναμφιβόλως πρέπει νὰ ᾔηαι ἀληθῆ, καθότι ἀλλῶως, πῶς ἤθελον ὑπάρξει;

Ἡ Βίβλος τοῦ Θωμᾶ ἂν καὶ καθυστερεῖτο εἰς τὸ περιθώριον σημειώσεων καὶ βοηθημάτων πεπαιδευμένων σχολιαστῶν, ἦτο ὅμως περιεκτικοσημειωμένη μέ τινας σημειώσεις καὶ παραπομπὰς τοῦ ἰδίου Θωμᾶ, αἵτινες πὸν ἐβοήθουν περισσότερον ἀπὸ τὰς πλέον ἐσπουδασμένας διασαφῆσεις. Εἶχε τὴν συνήθειαν νὰ ἀκοῇ τὴν Γραφὴν ἀναγινωσκομένην ὑπὸ τῶν τέκνων τοῦ κυρίου του, καὶ ἰδιαίτερος ὑπὸ τοῦ νέου κυρίου Γεωργίου καὶ καθὼς τὴν ἀνεγίνωσκον, ἐσημεῖονε μὲ χονδρὰ καὶ δυνατὰ σημεία καὶ ἐγχαράγματα μελάνης, τὰ χωρία ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα τῷ ἀπέβαινον πλέον εὐάρεστα εἰς τὴν ἀκοήν ἢ πλέον περιπόθητα εἰς τὴν καρδίαν. Ἡ Βίβλος αὕτη ἦτο τοιοῦτοτρόπως ἐφωδιασμένη ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἕως τὸ τέλος μὲ ποιικίαν γραφῆς καὶ σημειώσεων, ὥστε διὰ μιᾶς σιγμῆς ἠδύνατο νὰ εὕρῃ τὰ εὐνοούμενα χωρία της, χωρὶς ν' ἀγωνισθῇ ν' ἀναγνώσῃ τὸ μεταξὺ των διάστημα· καὶ καθὼς ἐκεῖτο ἐκεῖ πλησίον του, πᾶσα περίδοξός της, ὡς διὰ πνοῆς τινος, ἀνεκάλει εἰς τὴν φαντασίαν του παλαιὰς τινας οἰκογενειακὰς σκηναὶς καὶ πεπερασμένην τινα ἡδονήν· ἡ Βίβλος του τέλος τῇ ἐφαίνετο ὡς τὸ μόνον ἀντικείμενον τῆς παρούσης ζωῆς τὸ ἐναπομείναν εἰς αὐτὸν, καὶ ἡ μόνη ὑπόσχες μελλούσης.

Μεταξὺ τῶν ἐπιβατῶν τοῦ πλοίου, ἦτο νέος τις κύριος δνόματι Σάν-Κλέαρ, διακεκριμένης οἰκογενείας καὶ κάτοικος τῆς Νέας Ὁρλεανς. Ὁ κύριος οὗτος εἶχε μὲθ' ἑαυτοῦ μίαν θυγατέρα ἀπὸ 5 ἕως 6 ἐτῶν τὴν ἡλικίαν, τῆς ὁποίας ἡ ἐπαγρύπνησις ἐναποτίθετο εἰς κυρίαν τινα ἔχουσαν κατὰ τὸ φαινόμενον συγγένειαν μὲ ἀμφοτέρους.

Συχνάκις τὰ βλέμματα τῆς μικρᾶς ταύτης νεάνιδος ἐστρέφοντο πρὸς τὸν Θωμᾶν, ἦτο δὲ αὕτη ἂν ἐξ ἐκείνων τῶν ἐνεργητικῶν καὶ ζωηρῶν πλασμάτων, τὸ ὁποῖον ὡς ἡλιακὴ τις ἀκτίς καὶ θερινὴ αὐρα δὲν ἠδύνατο νὰ περιορισθῇ ἐντὸς ἐνὸς μόνου τόπου, οὐδὲ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα, ἀρῶν ἤθελε τις ἀπαξ εἰδεῖ, ἠδύνατο εὐκόλως νὰ λησμονήσῃ.

Τὸ σχῆμά της καθ' ὅλα του τὰ μέρη ἦτο ἡ ἐντέλεια τῆς παιδικῆς ωραιότητος, ἐνυπῆρχε δὲ εἰς αὐτὸ ὑψηλὴ καὶ ἀέριος χάρις τοιαύτη, ὥστε παρίστατο εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ θεατοῦ ὡς μυθολογικὸν καὶ ἀλληγορικὸν τι ὄν. Ἡ ωραιότης καὶ ἐντέλεια τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ προσώπου της, ἦτο ὀλιγώτερον ἀξιοπαρατήρητος τῆς μοναδικῆς καὶ ἀπεριγράπτου ἐκείνης σοβαρότητος τῆς ἐκφράσεώς της, ἥτις ἀνύψωνε τὴν ἰδέαν τοῦ θεατοῦ καὶ ἐπροξένει ἀνεπαισθητῶς ὑπερβολικὴν ἐντύπωσιν εἰς τὸν ἀπλούστατον ἄνθρωπον καὶ εἰς τὸν πλέον ἀνεπτυγμένον. Τὸ σχῆμα τῆς κεφαλῆς καὶ ἡ περιφέρεια τοῦ τραχήλου καὶ τοῦ στήθους της ἦσαν εὐγενικώτατα· ἡ ὡς νέφος περικαλύπτουσα τὴν κεφαλὴν της μακροτάτη καὶ χρυσᾶ ξανθοῦς κόμην, καὶ ἡ πνευματικὴ σεμνότης τῶν κυανῶν ὀφθαλμῶν της ἐπισκίαζοντο ὑπὸ μεγάλων καὶ ξανθοχρῶν βλεφαρίδων, ὅλα ταῦτα τὴν ἀνύψωναν ὑπεράνω τῶν ἄλλων συνομιλήκων της, καὶ ἠνάγκαζον τὸν καθένα νὰ τὴν παρατηρῇ περιέργως,

καθὼς αὕτη τρέχουσα, περιήρχετο ἔνθεν κακεῖθεν ἐντὸς τοῦ πλοίου. Ἡ μικρὰ αὕτη νεάνις δὲν ἦτο οὐδὲ σοβαρὴ οὐδὲ κατηφής, τοῦναντίον μάλιστα, ἔλαφρὰ καὶ ἁθῶα φαιδρότης, ὡς ἡ σκιά τῶν θερινῶν φύλλων τοῦ δένδρου, ἐσαλεύετο ἐπὶ τοῦ παιδικοῦ προσώπου της καὶ τριγύρω τοῦ εὐσχήμου σώματός της, αὕτη εὕρισκετο πάντοτε εἰς κίνησιν, τὸ ῥοδόχρουν στόμα της ἔλαμπε πάντοτε μὲ ἔλαφρὸν μειδίαμα, τὸ ταχὺ καὶ χάριεν βάδισμά της περίστατο καθ' ὅλα τὰ μέρη, καὶ τὸ γλυκύ της ἄσμα τὸ ἐπισυνόδεον τὰς πράξεις της, ὅλα ἐν γένει ἐδείκνυνον ὡς ἂν εὕρισκετο εἰς εὐτυχέσι ἐνύπνιον. Ὁ πατήρ της καὶ ὁ γυναικεῖος φύλαξ της ἔτρεχον ἀκαταπαύτως ἐπιτηροῦντες τὴν, ὅταν δὲ τὴν ἐσυλλάμβανον, τοὺς ὑπέξέφευγε πάλιν ὡς θερινὸν νέφος· καὶ ἐπειδὴ τὸ οὖς της δὲν εἶχε πώποτε ἀκουσίς οὐδεμίαν ἀπειλητικὴν λέξιν δι' αὐανθήποτε πράξιν της, ὡς ἐκ τούτου ἐξηκολούθει τὴν συνήθη πορείαν της ἐντὸς τοῦ πλοίου. Μὲ λευκὴν ἐσθῆτα ἐνδεδυμένη ἐκινεῖτο ὡς σκιά εἰς ὅλα τὰ μέρη χωρὶς νὰ προξενῇ στενοχωρίαν ἢ ἐνόχλησιν εἰς τὸ παραμικρὸν ἀντικείμενον· καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἀπόκρυφον μέρος ἢ γωνία εἰς τὸ ἄνω καὶ κάτω μέρος τοῦ πλοίου, τὴν ὁποίαν οἱ λαμπροὶ ἐκείνοι πόδες νὰ μὴ ἐπεσκέφθησαν, καὶ ἡ χρυσὴ ἐκείνη κεφαλὴ ἢ κοσμημένη μὲ δύο κυανοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ μὴ παρετήρησαν.

Ὁ παρὰ τοὺς ἀνθρακας ἐργάτης, ὁψόνων ἐνίοτε τὴν κεφαλὴν του ἀπὸ τὸ ἐπίπνον καὶ κοπιαστικὸν ἔργον του, συναπαντοῦσεν ἐκείνους τοὺς ὀφθαλμοὺς παρατηροῦντας ἐκπληκτικῶς τὰ ἐξαγριωμένα βάθη τῆς καμίνου, καὶ δεικνύοντας εὐσπλαγχνὸν συμπάθειαν ὡς ἂν τὸν ἔβλεπον εἰς τρομερὴν τινα κίνδυνον. Ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ὁ ἐπὶ τοῦ τροχοῦ ναυκλήρος ἐμειδία, καθὼς ἡ εἰκονογραφίαν ὁμοιάζουσα ἐκείνη κεφαλὴ ἐπλησίαζε τὰ παράθυρα τοῦ θωματίου του, παρατηροῦσα καὶ μετὰ ταῦτα διὰ μιᾶς στιγμῆς φεύγουσα πάλιν. Ἀπειράκις τῆς ἡμέρας τραχεῖαι φωναὶ τῇ ἀπέδιδον εὐλογίας, καὶ ἀσυνήθιστα μειδίσματα γλυκύτητος ἐφαίνοντο ἐπὶ σοβαρῶν καὶ σκυθρωπῶν προσώπων, καθὼς παρήρχετο ἀπὸ πλησίον· ὅταν δὲ ἀφόβως ἔτρεχεν εἰς ἐπικίνδυνα τινὰ μέρη, χονδραὶ καὶ λιγνυδῆεις χεῖρες ἐκτείνοντο ἀκουσίως ἵνα τὴν βοηθήσωσι καὶ τῆς ἐμαλύνωσι τὴν ὁδόν.

Ὁ Θωμᾶς ἔχων τὴν μαλακότητα καὶ τὴν εὐαισθησίαν τῆς ἀγαθοτάτης φυλῆς του, τὴν ὁποίαν εἰς ἄκρον συγκινεῖ τὸ ἄπλοον καὶ τὸ παιδικόν, παρηκολούθει τὴν μικρὰν νεάνιδα μὲ καθ' ἡμέραν ἀνεπαυρόμενον συμφέρον. Ἡ νεάνις αὕτη τῷ ἐφαίνετο τι θεῖον, καὶ δσάκις ἡ χρυσόκοσμος κεφαλὴ καὶ οἱ κυανόχροοι ὀφθαλμοὶ της ἐνεφανίζοντο ἐνώπιόν του ἀπὸ τὸ ὀπισθεν μέρος βαμβακοδεσμιδος τινος ἢ τὸν παρετήρουν ἐπὶ σωροῦ τινος πραγματειῶν, ἐνόμιζε σχεδὸν ὅτι ἦτο ἄγγελός τις τῆς Νέας Διαθήκης του.

Πολλάκις ἐπεσκέπτετο σκυθρωπὴ πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἐκάλυπτο ὁ ἄνθρωπος τοῦ Χρῆστος ἀποδεσμεῖνοι, τοὺς ἐπλησίαζε καὶ ἐπὶ τὴν ἀπειλητικὴν λέξιν δι' αὐανθήποτε πράξιν της, ὡς ἐκ τούτου ἐξηκολούθει τὴν συνήθη πορείαν της ἐντὸς τοῦ πλοίου. Μὲ λευκὴν ἐσθῆτα ἐνδεδυμένη ἐκινεῖτο ὡς σκιά εἰς ὅλα τὰ μέρη χωρὶς νὰ προξενῇ στενοχωρίαν ἢ ἐνόχλησιν εἰς τὸ παραμικρὸν ἀντικείμενον· καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἀπόκρυφον μέρος ἢ γωνία εἰς τὸ ἄνω καὶ κάτω μέρος τοῦ πλοίου, τὴν ὁποίαν οἱ λαμπροὶ ἐκείνοι πόδες νὰ μὴ ἐπεσκέφθησαν, καὶ ἡ χρυσὴ ἐκείνη κεφαλὴ ἢ κοσμημένη μὲ δύο κυανοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ μὴ παρετήρησαν.

της πλήρεις γλυκιμάτων, καρυδίων και πορτοκαλίων, τὰ ὅποια ἀφοῦ ἤθελε χαρμωσύνως διανεῖμει πρὸς αὐτοὺς, ἔφρευγε πάλιν.

Ὁ Θωμᾶς παρηκολούθει ἐπὶ πολὺν καιρὸν μὲ τὰ βλέμματά του τὴν μικρὰν ταύτην κυρίαν, πρὶν ἀποφασίσῃ νὰ τῆς δώσῃ δείγματα φιλίας. Αὐτὸς ἐγνώριζεν ἅπειρα ἀπλούστατα μέσα, ἵνα κερδίσῃ τὴν εὐνοίαν καὶ προκαλέσῃ τὴν προσοχὴν τῶν παιδῶν ὡς ἐκ τούτου ἐνόμισεν ἀρμόδιον νὰ παραστήσῃ τὸ μέρος τοῦτο μὲ πολὺ πνεῦμα. Εἶχε τὴν ἐπιτηδεύσει νὰ κάμνῃ καλαθίσκους μὲ τὰ κουκαρίκια τῶν κερασίων, ἤξευρε νὰ σχηματίζῃ ἀγροίκια πρόσωπα ἐπὶ τῶν φλοιῶν τῶν καρυδίων, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα πατηγνίδια, ἥτο δὲ προσέτι καὶ ἀληθῆς Πᾶν διὰ τὴν κατασκευὴν αὐτῶν παντὸς εἶδους καὶ μεγέθους. Αἱ θῆκαί του ἦσαν πλήρεις παντοειδῶν τοιοῦτων ἀντικειμένων, τὰ ὅποια εἶχε κατασκευάσει κρυφίως εἰς τὰς πεπερασμένας ἡμέρας τοῦ διὰ τὰ τέκνα τοῦ κυρίου του, καὶ τὰ ὅποια εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν προσήνεγκεν ἔν πρὸς ἔν μὲ ἀξίειπαινον τῶντι φρόνησιν καὶ οἰκονομίαν, ὡς προεπισαγωγικὰ τῆς μετὰ τῆς μικρᾶς νεάνιδος σχέσεως καὶ φιλίας του.

— Πῶς ὀνομάζεσαι, μικρά μου κυρία; ἠρώτησεν ἐπὶ τέλους ὁ Θωμᾶς, ὅταν ἐνόμισεν ὅτι τὰ πράγματα ὠρίμασαν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥς ἐῴδυναντο νὰ προκαλέσωσι τοιαύτην ἐρώτησιν.

— Εὐαγγελίνα Σᾶν-Κλέαρ, ἀπήντησεν ἡ μικρὴ κυρία, ὁ πάπος μου ὅμως καὶ ὅλοι οἱ λοιποὶ μὲ ὀνομάζουσι Εὐαν. Ποῖον δὲ εἶναι τὸ ὄνομά σου;

— Τὸ ὄνομά μου εἶναι Θωμᾶς, καὶ τὰ παιδιὰ ἐκεῖ πέρα εἰς τὴν Κεντούκην ἐσυνήθιζαν νὰ μὲ κράζουσι Μπάρμπα Θωμᾶ.

— Καὶ ἐγὼ λοιπόν, ἐπειδὴ σ' ἀγαπῶ, θὰ σὲ κράζω Μπάρμπα Θωμᾶ, εἶπεν ἡ Εὐα. Τώρα δὲ Μπάρμπα Θωμᾶ, ποῦ πηγαίνεις;

— Δὲν ἤξεύρω οὔτε ἐγὼ, κυρία Εὐα.

— Δὲν ἤξεύρεις; εἶπεν ἡ Εὐα.

— Ὅχι, θὰ μὲ πωλήσουν εἰς κάποιον, ἀλλὰ δὲν ἤξεύρω εἰς ποῖον.

— Ὁ πάπος μου ἤμπορεῖ νὰ σ' ἀγοράσῃ, εἶπεν ἡ Εὐα ταχέως, καὶ ἂν σ' ἀγοράσῃ θ' ἀπεράσῃς καλὰ. Σκοπεῖω μάλιστα νὰ τοῦ τὸ εἰπῶ σήμερον.

— Σὲ ὑπερευχαριστῶ, κυροῦλα μου, εἶπεν ὁ Θωμᾶς.

Τὸ πλοῖον ἐνταῦθα ἐσταμάτησε πλησίον μέρους τινός, ἵνα φορτώσῃ ξυλικὴν καὶ ἡ Εὐα ἀκούσασα τὴν φωνὴν τοῦ πατρός της ἔκαμε ἓνα χαριέντα χαιρετισμὸν καὶ ἀνεχώρησεν. Ὁ Θωμᾶς ἠγέρθη καὶ ὑπῆγεν ἵνα προσφέρῃ τὴν ὑπηρεσίαν του μεταξὺ τῶν ἐργατῶν. Ἡ Εὐα καὶ ὁ πατὴρ της ἵσταντο ἑμοῦ εἰς τὴν ἄκραν τοῦ πλοίου, παρατηροῦντες τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ μέρος, οἱ τροχοὶ εἶχον κάμει μίαν ἢ δύο στροφάς εἰς τὰ ὕδατα, καὶ ἡ μικρὰ νεάνις δι' αἰφνιδίου κινήματος ἔχασε τὴν ἰσορροπίαν της καὶ ἐπεσεν ἀκράτητος εἰς τὰ ὕδατα. Ὁ πατὴρ της ἀνασθητὴν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, ὥρμησεν ὀπισθὲν τῆς, πλην ἀνεχαίτισθη ὑπὸ τῶν πλησίον του εὐρισκόμενων, οἵτινες εἶχον ἰδεῖ ὅτι ἀρροδιωτέρα βοήθεια εἶχεν ἀκολουθήσει τὸ τέκνον του.

Ὁ Θωμᾶς ἵστατο ὑποκάτω, ὅταν ἡ νεάνις αὕτη ἐπεσεν ἀπὸ τοῦ πλοίου, καὶ εὐθὺς καθὼς τὴν εἶδε νὰ

κυτῆσῃ ἐπὶ τῶν ὑδάτων καὶ νὰ καταβυθισθῇ, ἐν ἀκαρεῖ ἐχύθη ὀπισθὲν τῆς. Ὡν εὐρύτερος καὶ ἰσχυρὸν βραχιόνων, τοῦ ἡδύνατο εὐκλῶς ν' ἀνῴξῃ εἰς τὰ ὕδατα, ὡς ἐκ τούτου μετὰ μίαν ἢ δύο στιγμὰς ἡ νεάνις ἐφάνη ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, καὶ εὐθὺς τὴν ἔλαβεν εἰς τοὺς βραχιόνάς του καὶ πλεύσας μετ' αὐτῆς πρὸς τὸ μέρος τοῦ πλοίου, τὴν ὕψωσεν ἔλην σταλάζουσαν ἵνα τὴν παραδώσῃ εἰς τὰς ἀπειραριθμους ἐκείνας χεῖρας, αἵτινες ὡς ἂν ἀνῆκον εἰς ἓνα μόνον ἄνθρωπον, ἐξετείνοντο προθύμως ἵνα τὴν ἀποδεχθῶσι. Μετ' ὀλίγας στιγμὰς ὁ πατὴρ τῆς τὴν ἔφερε καταβεβρεγμένην καὶ ἐν ἀθυμίᾳ, εἰς τὸ δωμάτιον τῶν κυριῶν, ὅπου, ὡς συμβαίνει πάντοτε εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ἐγένετο πρῶθυμος καὶ ἐγκάρδιος ἔρις μεταξὺ ὄλων τῶν ἐκεῖ παρευρισκόμενων γυναικῶν, ἀμιλλομένων ποία νὰ προσφέρῃ περισσοτέραν ἐκδούλευσιν ἢ νὰ συντελέσῃ διὰ τὴν ἀνάρρωσιν τῆς νεάνιδος.

Ἡ ἐπιούσα, καθ' ἣν τὸ ἀτρόπλοιον ἐπλησίαζε τὴν Νέαν Ὁρλεανς ἦτο ἡμέρα εἰς ἄκρον θερμῇ καὶ ὀμίχλῳδῃ. Γενικὸς θόρυβος προετοιμασίας ἦτο διακεχυμένος ἐντὸς τοῦ πλοίου, εἰς τὸ δωμάτιον ὅλοι καταγίνοντο συνάζοντες τὰ πράγματά των καὶ τακτοποιοῦντες τα διὰ ν' ἀποβιβασθῶσιν οἱ ἀξιωματικοί, οἱ ὑπηρεταὶ καὶ ὅλοι ἐν γένει ἐνησχολοῦντο εἰς τὸ νὰ καθαρίσωσι καὶ διευθετήσωσι τὸ μεγαλοπρεπὲς ἀτρόπλοιον, τὸ προβαίνειν ἤδη πλησίον τῆς Νέας Ὁρλεανς.

Εἰς τὸ κάτω μέρος ἐκάθητο ὁ φίλος μας Θωμᾶς, ὅστις ἐσταυρωμένος ἔχων τὰς χεῖρας, ἔρριπτεν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν πρῶθυμα βλέμματα πρὸς σωρὸν τινα ἀνθρώπων ἱστάμενον εἰς τὸ ἄλλο μέρος τοῦ πλοίου.

Ἐκεῖ ἦτο ἡ ὠραία Εὐαγγελίνα, ὀλίγον τι ὠχροτέρα τῆς προτεραιας, πλην ἐπὶ τοῦ προσώπου της δὲν διεκρίνετο ἔγχος τοῦ ἀπαικταίου συμβάντος. Πλησίον της ἵστατο χαρίης καὶ κομψὸς νέος, ὅστις ἔχων τὸν ἀγκωνά του ἀφελῶς ἐπεστηριγμένον ἐπὶ τινος βαμβακοδεσμίδος, παρετήρει μεγάλον τι σημειωτάρion, τὸ ὅποιον ἔκειτο ἀνοικτὸν ἐνώπιόν του, καὶ δι' ἐνδὸς βλέμματος ἡδύνατό τις ἐναργῶς νὰ διακρίνῃ, ὅτι ὁ κύριος ἐκεῖνος ἦτο ὁ πατὴρ τῆς Εὐας. Εἶχε τὸ αὐτὸ εὐγενὲς σχῆμα τῆς κεφαλῆς, τοὺς αὐτοὺς μεγάλους καὶ κυανοὺς ὀφθαλμούς, τὸ αὐτὸ χρυσόξανθον χρῶμα τῆς κόμης, πλην ἡ ἑκφρασις ἦτο πάνυ διάφορος καὶ μολοντόι οἱ μεγάλοι, καθαροὶ καὶ κυανοὶ ὀφθαλμοὶ του, ὡς πρὸς τὸ χρῶμα, ἦσαν ἐντελῶς ὅμοιοι, ἑσπεροῦντο ὅμως ἐκείνης τῆς σκοτεινῆς καὶ φανταστικῆς ἐκφράσεως τῆς θυγατρὸς του, εἰς τὸ εὐσχημον στόμα του διεκρίνετο ἀγέρωχος καὶ σαρκαστικὴ ἑκφρασις, καθὼς προσέτι ὕψος ἐλευθερίου ὑπεροχῆς ἐκόσμιζε χαριέντως πᾶσαν στροφὴν καὶ κίνησιν τοῦ σώματος του. Αὐτὸς ὁ κύριος ἵστατο ἀκροαζόμενος μὲ εὐθυμον καὶ ἀφελὲς ὕψος, ἠμικωμικὸν καὶ σχεδὸν κεραυνοειδῆ κόν, τὸν κῆλιν, ὅστις μὲ τὴν ἐνστροφίαν περιέγραφε τὴν ποιότητα τοῦ ἀντικειμένου περὶ τοῦ ὁποῖου διεπραγματεύοντο.

— Ὅλοι αἱ ἡθικαὶ καὶ χριστιανικαὶ ἀρεταὶ εἶναι

ἐντελῶς συγκεντρωμένοι εἰς αὐτὸν τὸν μαῦρον! εἶπεν, ὅταν ἐτελείωτε τὴν ὁμιλίαν τοῦ ὁ Χόλης. Λοιπὸν τώρα, καλέ μου φίλε, εἰπέ μου, πόσον θὰ μοῦ στοιχίσει; ὅπως λέγουν εἰς τὴν Κεντούκην, ἐν βραχυλογίᾳ, πόσον θὰ πληρώσω δι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, ἢ πόσον ἔχεις σκοπὸν νὰ μὲ γελάσῃς; Ἐλα λέγε;

— Ζητῶντας σου χίλια τριακόσια τάλληρα δι' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, σὲ βεβαίῳ ὁποῦ δὲν σοῦ ζητῶ παρὰ τὴν ἀληθῆ ἀξίαν τὴν ὁποίαν ἐπλήρωσα.

— Δύστυχε! εἶπεν ὁ νέος κύριος, προσηλώσας εἰς αὐτὸν δῆλ καὶ χλευαστικὸν βλέμμα, στοχάζουαι ὅμως ὅτι, πρὸς ἰδιαιτέραν χάριν ἐμοῦ, θὰ μοῦ τὸν παραχωρήσῃς εἰς αὐτὴν τὴν τιμὴν;

— Ἐδῶ ἡ μικρὰ κυρία φαίνεται ὅτι ἦναι πολὺ ἀφοσιωμένη εἰς αὐτόν.

— Ὡ βέβαια, φίλε μου, αὐτὴ ἀπαιτεῖ τὴν καλοκάγαθον συγκατάθεσίν σου. Λοιπὸν, ὡς ἐν ἀντικείμενον χριστιανικῆς εὐσπλαγγίας, πόσον ὀλιγώτερον ἠδύνασο νὰ τὸν παραχωρήσῃς, διὰ νὰ ὑποχρεώσῃς μίαν νεᾶν κυρίαν, ἥτις εἶναι κατεξοχὴν ἀφοσιωμένη εἰς αὐτόν;

— Στοχάσου το ὁ ἴδιος, εἶπεν ὁ ἔμπορος· παρατήρησε ἐκεῖνα τὰ μέλη του, ἐκεῖνο τὸ πλατὺ στήθος ὁποῦ εἶναι γερὸν ὡς τὸ σίδηρον. Κύτταξε τὸ κεφάλι του καὶ ἐκεῖνο τὸ πλατὺ κούτελο, ὁποῦ δείχνει τὴν ἐξυπνάδα τῶν μαῦρων καὶ τὴν ἐπιτηδείότητά των διὰ κάθε πρᾶγμα. Παρατήρησε τώρα, ἕνας μαῦρος μὲ τέτοιο ἀνάστημα καὶ σῶμα, διὰ μόνον τὸ σῶμά του, ἂς ἦναι καὶ κουτὸς, ἀξίζει ὅσο καὶ ἂν φαντασθῇ· ἀλλὰ πρόσθεσε τὸ πνεῦμά του καὶ τὴν ἐξυπνάδα του καὶ τόσα ἄλλα προτερήματα, καὶ μοῦ φαίνεται βέβαια νὰ τὸν κάνουν νὰ ἀξίξῃ ἀκόμη περισσότερο. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶχεν εἰς τὴν ἐπιτηρείαν του ὅλα τὰ κτήματα τοῦ κυρίου του, καὶ ἔχει μεγάλο πνεῦμα γιὰ κάθε πρᾶγμα.

— Κακὰ, κακὰ, πολὺ κακὰ! γνωρίζει πολλὰ πράγματα! εἶπεν ὁ νέος κύριος μὲ τὸ αὐτὸ χλευαστικὸν μειδίαμα ἐπὶ τοῦ εὐνομάτου. Γενικῶς, αὐτοὶ οἱ ἐξυπνοὶ ἄνθρωποι σας, πάντοτε φεύγουν, κλέπτουν τοὺς ἱπποὺς καὶ κάνουν τὸν διάβολο τέσσερα. Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἀφαιρέσῃς κάμμια διακοσαριὰ διὰ τὴν ἐξυπνάδα του.

— Ναί, ἡμποροῦσα νὰ τὸ κάμω ἂν δὲν εἶχε τόσα προτερήματα τοῦ χαρακτῆρός του, καὶ ἡμπορῶ νὰ σοῦ δείξω συστατικὰ ἀπὸ τὸν κύριόν του καὶ ἀπὸ ἄλλους, διὰ νὰ σὲ βεβαιώσω ἀκόμη περισσότερο, ὅτι αὐτὸς εἶναι ἕνας ἀληθινὰ εὐσεβὴς, εἶναι ὁ ταπεινότερος καὶ ὀρθοσκευότερος ἄνθρωπος ἀπ' ὅσους ἐγνώρισες. Αὐτὸς ἐκράζετο ἱεροκήρυξ ἐκεῖ εἰς τὰ μέρη του.

— Καὶ ἐγὼ, ἐνδεχόμενον ἴσως νὰ τὸν μεταχειρισθῶ ὡς ἱερέα τῆς οἰκογενείας, ἐπρόσθεσεν ὁ νέος κύριος ἑρπῶς. Τοῦτο δὲν εἶναι παρὰ μία ἀπλὴ ἐκφράσις, διότι εἰς τὴν οἰκίαν μας ἡ ὀρθοσκεία εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ ἀσκήματα ἀντικείμενα.

— Ὡ, μοῦ φαίνεται ὅτι γελάς.

— Πῶς τὸ ἤξεύρατε; ὅτι γελῶ; Δὲν μοῦ τὸν ἐσύστησες σὺ τὴν στιγμὴν ταύτην ὡς ἱεροκήρυκα; Τὸν ἐξετάσεν ἴσως κάμμια σύνοδος ἢ συμβούλιον; Ἐλα, δώσε μας τὰ ἔγγραφα.

Ἐὰν ὁ ἔμπορος δὲν ᾔθελε καταπεισθῇ μὲ βεβαιό-

(Τόμ. Α. Φυλλ. ΙΒ').

τητα, διὰ τινος εὐδιαθέτου βλεφαρισμοῦ τοῦ μεγάλου καὶ κυανοῦ ὀφθαλμοῦ του, ὅτι ἅπας οὗτος ὁ ἀφείσμενος, μετὰ τοὺς διεξοδικούς ἐλιγμούς του, ᾔθελεν ἀποθῇ ὠφελίμος εἰς τὸ χρηματικόν του συμφέρον, ᾔθελε βεβαίως ἀπολέσει ὀλίγον τι τὴν ὑπομονήν· ἔθεν, ἐναποθέσας ἐπὶ τῶν βαμβακοδεσμιδῶν λυπαρόν τι σημειωτάριον, κατεγίνετο παρατηρῶν ἑγγραφά τινα· ὁ δὲ νέος κύριος, ἱστάμενος πλησίον τοῦ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο, τὸν παρετήρει μὲ ἀδιάφορον καὶ χλευαστικὸν ὄψος.

— Παπᾶ, ἀγόρασέ τον! δὲν πειράζει πόσο θὰ πληρώσεις, ἐψιθύριζεν ἐλαφρῶς ἡ Εὐα, ἀναβάσα ἐπὶ σωροῦ τινος πραγματειῶν καὶ περιπτύξασα μὲ τὸν βραχίονά της τὸν τράχηλον τοῦ πατρὸς, ἤξεύρω, ἐπανέλαβεν, ὅτι ἔχεις ἀρκετὰ χρήματα, καὶ τὸν θέλω.

— Τί τὸν θέλεις μάτια μου; Τὸν θέλεις ἴσως διὰ τὰ παιγνιδία σου, νὰ σοῦ τραβᾷ τὸ ἀμαξάκι σου, τὸν θέλεις διὰ νὰ τὸν κάμῃς ἀλογάκι, ἢ τί τὸν θέλεις;

— Θέλω νὰ τὸν κάμω εὐτυχῇ.

— Αὐτὴ εἶναι βέβαια μία πρωτότυπος αἰτία.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ ἔμπορος τοῦ ἐνεχείρησεν ἐν πιστοποιητικόν ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ κυρίου Σχέλην· αὐτὸς δὲ λαβὼν αὐτὸ μὲ τὰς ἄκρας τῶν μακροτάτων δακτύλων, τὸν παρετήρησε μὲ μεγάλῃ ταχύτητά καὶ ἀδιαφορίαν.

— Φαίνεται ὅτι ἦναι ἀπὸ εὐγενικὴν χεῖρα, εἶναι καὶ καλὰ γραμμένον καὶ μὲ ὀρθογραφίαν. Ἀλλὰ νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν ἔπειτα ἀπὸ ὅλα ταῦτα, δὲν ἔχω βεβαιότητα περὶ αὐτῆς τῆς ὀρθοσκείας, εἶπεν ὁ νέος κύριος, ἐπαναλαβὼν τὸ χλευαστικὸν καὶ εἰρωνικὸν βλέμμα του· τοῦτοι οἱ ὀρθοσκευτικοὶ μεθοδισταὶ εἶναι σχεδὸν ὁ ὅλεθρος τοῦ τόπου μας, εἶναι τόσοι πολιτικοί, οἵτινες κάμνουν μόνον τοὺς εὐσεβεῖς, ὅταν πρόκειται περὶ ἐκλογῆς τινος! καὶ τὰ πράγματα βαδίζουν τόσο εὐσεβῶς καθ' ὅλα τὰ διαμερίσματα τῆς Ἑκκλησίας καὶ τοῦ κράτους, ὥστε ὁ καθεὶς δὲν ἤξεύρει ἀπὸ ποῖον νὰ πρωτοφυλαχθῇ. Προσέτι δὲν ἤξεύρω οὔτε κατὰ πόσον εἶναι αὐξημένη ἡ τιμὴ τῆς ὀρθοσκείας εἰς τὴν ἀγοράν· δὲν ἀνέγνωσα ἐσθάτως τὰς ἐφημερίδας διὰ νὰ ἰδῶ πῶς πωλεῖται. Πόσας ἐκατοντάδας ταλλήρων λοιπὸν ἔχεις σκοπὸν νὰ προσθέσῃς δι' αὐτὴν τὴν ὀρθοσκείαν του;

— Σ' ἀρέσει νὰ γελάς, εἶπεν ὁ ἔμπορος, πλὴν τὰ λόγια μου ἔχουν τὸ νόημά τους. Γνωρίζω ὅτι εἶναι πολλῶν εἰδῶν ὀρθοσκεῖται· μερικαὶ ἀπ' αὐτὰς κάνουν τὸν ἄνθρωπον νὰ ἦναι πάντοτε λυπημένος καὶ μελαγχολικός, εἶναι ἡ εὐσεβὴς συνήθειαι, εἶναι καὶ ἄλλαι ὅπου ἡ εὐσέβεια δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ νὰ ψάλλουν καὶ νὰ μουγγρίζουν, τούταις δὲν ἀξίζουν τίποτε, γιὰτὶ δὲν εἶναι στέρεαις· τουτουνοῦ τοῦ μαύρου ὅμως εἶναι τῶντι στέρει, καὶ εὐρηκα μάλιστα, ὅτι ἡ ὀρθοσκεία εἰς τούτους τοὺς μαῦρους εἶναι πλέον στέρει παρὰ εἰς κάθε ἄλλον, καὶ τοὺς κάνει τόσοι ταπεινοὺς, ἡσυχούς, σταθεροὺς, τίμιους καὶ εὐσεβεῖς ὥστε καὶ σὺ ὁλόκληρος ἐξ ἡμπορεῖ νὰ τοὺς βιάσῃ νὰ κάμνουν ἕνα πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον νὰ στοχάζωνται ὅτι εἶναι καλὸν, καὶ βλεπέεις πραγματικῶς ὁ ἴδιος, πᾶσι γιὰ τοῦτο ὁ καλὸς κύριος τοῦ Θωμά.

— Τώρα, εἶπεν ὁ νέος κύριος, παρατηρῶν σεβα-

ρῶς τὸ χαρτονομισμάριον του· ἂν μὲ βεβαιώσῃς ὅτι ἤμπορῶ πραγματικῶς ὡς ἀγοράσω ἕνα ἄνθρωπον μὲ ταιαύτην εὐτέλειαν, καὶ ὅτι θὰ γραφθῇ τοῦτο εἰς τὸ Ἄνω βιβλίον πρὸς ὄφελός μου, ὡς πραγματὶ ἀνῆκον εἰς ἐμέ, δὲν ἤθελα δυσκολευθῇ νὰ πληρώσω καὶ κατὰ περισσώτερον.

— Νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, δὲν ἤμπορῶ νὰ σὲ βεβαιώσω γιὰ τοῦτο, εἶπεν ὁ ἔμπορος. Μοῦ φαίνεται εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη ὕψηλά, ὃ καθέννας θὰ δώσει λογαριασμὸν γιὰ τὸν ἑαυτὸν του μόνον.

— Εἶναι ἕνα πρᾶγμα ὀλίγον βαρὺ δι' ἕναν ὅπου εὐχαριστεῖται νὰ πληρώσῃ περισσώτερον διὰ τὴν θρησκείαν, καὶ νὰ μὴ δύναται νὰ τὴν ἐμπορευθῇ εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ὅπου τοῦ ἀναγκαιοῦ περισσώτερον, δὲν εἶναι ἀλλοθὺς; εἶπεν ὁ νέος κύριος, ὅστις, διαρκούσης τῆς ὁμιλίας του, κατεγίνετο εἰς τὸν σχηματισμὸν φακέλλου τινος χαρτονομισμάτων. Ἰδοὺ! μέτρησε τὰ χρήματά σου, φίλε, ἐπρόσθεσεν ἐγχειρίζων τὰ χαρτονομίσματα εἰς τὸν ἔμπορον.

— Πολὺ καλὰ, εἶπεν ὁ Χόλγς, τοῦ ὁποῖου τὸ πρόσωπον ἀκτινοβόλησεν ἀπὸ χαρὰν· καὶ ἐκβαλὼν ἕν κεράτινον μελανοδοχεῖον, ἤρχισε νὰ ἀναπληροῦ τὰ κενὰ ἐνδὲς ἐγγράφου πωλήσεως, τὸ ὁποῖον μετ' ὀλίγας στιγμὰς παρέδωκε εἰς τὸν νέον κύριον.

— Ἦθελα νὰ ἤξευρα, ἐὰν ἤμουν διηρημένος κατὰ τὸ σῶμα, πόσον ἤθελεν εἶσθαι ἡ ἀξία μου εἰς τὴν δημοπρασίαν, εἶπεν ὁ νέος κύριος παρατηρῶν τὸ ἐγγράφον τῆς πωλήσεως. Ὑπόθεσε πόσον διὰ τὸ σχῆμα τῆς κεφαλῆς, πόσον διὰ τὸ μέγαλον μέτωπον, πόσον διὰ τοὺς βραχίονας, διὰ τὰς χεῖρας, διὰ τοὺς πόδας, ἔπειτα πόσον διὰ τὴν ἀνατροπὴν, τὴν μάθησιν, τὸ πνεῦμα, τὴν τιμιότητα, τὴν θρησκείαν! Ὡ βέβαια, μοῦ φαίνεται ὅτι ἤθελεν εἶσθαι μία μικροτάτη τιμὴ διὰ τὸ τελευταῖον. Ἐλα, Εὐα, εἶπε· καὶ λαβὼν ἀπὸ τὴν χεῖρα τὴν θυγατέρα του, ἐπορεύθη εἰς τὸ ἄλλο μέρος τοῦ πλοίου· θέσας δὲ μὲ ἀδιαφορίαν τὴν ἄκραν τοῦ δακτύλου του ὑπὸ τὸν γνάθον τοῦ Θωμᾶ, τοῦ εἶπε χαρμωδῶς· Σήκωσε τὸ κεφάλι σου Θωμᾶ, καὶ παρατήρησε πῶς σοῦ φαίνεται ὁ νέος κύριός σου.

Ὁ Θωμᾶς ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς του· ἐπειδὴ ὅμως πᾶς ὅστις ἤθελε παρατηρήσει ἐκεῖνο τὸ ἱλαρὸν, τὸ νεανικὸν καὶ ὠραῖον πρόσωπον, δὲν ἠδύνατο εἰρῇ νὰ συναισθανθῇ εὐχαριστήσιν τινα, ὡς ἐκ τούτου κατέβησαν τὰ δάκρυα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ Θωμᾶ· εἶπεν ἐκ καρδίας, ὁ Θεὸς νὰ σὲ εὐλογῇ καὶ κύριέ μου!

Ναί, ἐλπίζω ὅτι μὲ τὴν ἱκεσίαν σου, νὰ μὲ εὐλογῇς, τὸ ἴδιον καθὼς καὶ μὲ τὴν ἰδικήν μου. Πῶς εἶναι τὸ ὄνομά σου; Θωμᾶς; Ἠξεύρεις νὰ δηγῇς ἄλογα, Θωμᾶ;

— Ἐγὼ ἤμουν πάντοτε συνηθισμένος μὲ τ' ἄλογα, εἶπεν ὁ Θωμᾶς· ὁ κύριος Σχέλλης μάλιστα εἶχε πληθός.

— Καλὰ, στοχάζομαι λοιπὸν νὰ σὲ βάλῃ εἰς τὴν ἀμαξίαν, μὲ συμφωνίαν ὅμως νὰ μὴ μεθῇς περισσώτερον ἀπὸ μιαν ὁρὰν τὴν ἐβδομάδα, ἐκτὸς εἰς ἐξαιρετικὰς περιστάσεις, Θωμᾶ.

Ὁ Θωμᾶς ἐκπληκτός καὶ μᾶλλον κατατεθλιμμένος, ἀπῆντησεν, ἐγὼ δὲν πίνω ποτέ μου κύριε.

— Τοῦτο ἐδῶ τὸ ἤκουσα πολλάκις προτῆτερα,

Θωμᾶ, πλὴν θέλωμεν εἰδεῖ. Ἄν δὲν πίνῃς ὅλ' εἶναι βέβαια εὐχάριστον δι' ὅλους ἐκείνους ὅσοι ἐνδιαφέρονται.

Ἐγνοῖα σου τώρα, παιδί μου, ἐπρόσθεσεν ὁ νέος κύριος μὲ χαρμώδυνον ὕψος, καθὼς εἶδε τὸν Θωμᾶ εἰσεῖτε κατατεθλιμμένον· δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἔχεις κατὰ νοῦν νὰ φέρνῃς καλὰ.

— Βέβαια, κύριε, εἶπεν ὁ Θωμᾶς.

— Καὶ σὺ θὰ ἔχεις εὐτυχεῖς ἡμέρας, εἶπεν ἡ Εὐα. Ὁ παπᾶς εἶναι καλὸς μὲ ὅλους, ὅλλὰ τοῦ ἀρέσει πάντοτε νὰ γελάῃ.

— Ὁ παπᾶς σοῦ εἶναι πολὺ ὑπόχρεως διὰ τὴν σύστασίν σου, εἶπε τῆς θυγατρὸς του ὁ Σάν-Κλέαρ γελῶν, καθὼς ἐστράφη καὶ ἀνεχώρησε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Περὶ τοῦ νέου κυρίου τοῦ Θωμᾶ καὶ διαφόρων ἄλλων ἀντικειμένων.

Ἦδη δὲ, ἐπειδὴ τὸ νῆμα τῆς ζωῆς τοῦ ταπεινοῦ μας ἥρωος συνεπλέχθη μὲ τὸ τῆς ἀνωτέρας τάξεως, καθίσταται ἀναγκαῖον νὰ δώσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας βραχεῖαν τινὰ προεισαγωγὴν.

Ὁ Αὐγουστίνος Σάν-Κλέαρ ἦτο υἱὸς εὐκαταστάτου ἰδιοκτῆτου τῆς Λουϊσιάνας, τοῦ ὁποῖου ἡ οἰκαγένεια κατήγετο ἀπὸ τὸν Καναδᾶ. Ἦσαν δύο ἀδελφοί, οἵτινες εἶχον μεγάλην ὁμοιότητα ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα, καὶ ὁ μὲν ἐξ αὐτῶν εἶχεν ἐγκατασταθῇ εἰς τινα πλουσιώτατον ἄγρον εἰς Βερμόν, ὁ δὲ ἀπέβη μέγας ἰδιοκτῆτης εἰς Λουϊσιάναν. Ἡ μήτηρ τοῦ Αὐγουστίνου ἦτο Γαλλίς διαμαρτυρουμένου δόγματος, τῆς ὁποίας ἡ οἰκογένεια εἶχε μεταβῇ εἰς τὴν Λουϊσιάναν κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἀποικίας τῆς. Ὁ Αὐγουστίνος ὁμοῦ μὲ ἄλλον ἀδελφὸν ἦσαν τὰ μόνα τέκνα τῶν γονέων των· κληρονομήσας δὲ ὁ Αὐγουστίνος παρὰ τῆς μητρὸς του κατασκευὴν σώματος εἰς ἄκρον λεπτοτάτην, ἐπέμψθη, συνεπεία διαταγῆς τῶν ἱατρῶν, διαρκούσης τῆς παιδικῆς του ἡλικίας ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ὑπὸ τὴν φροντίδα τοῦ θεοῦ του, εἰς Βερμόν, ἵνα, ἕνεκα τῆς ἐπιβροχῆς κλίματος ψυχροτέρου, ἀναπτύχθῃσιν ἀνδρικῶς αἱ σωματικαὶ δυνάμεις.

Εἰς τὴν νεανικὴν του ἡλικίαν διεκρίνετο διὰ τὴν ὑπερβολικὴν καὶ ἄξιοπαρατήρητον εὐαισθησίαν τοῦ χαρακτῆρός του, τὴν ἰδιάζουσαν μᾶλλον εἰς τὴν μαλακότητα γυναικῆς, ἢ εἰς τὴν συνήθη ζωηρότητα τοῦ γένους εἰς τὸ ὅποιον ἀνῆκεν. Ὁ καιρὸς μολοντοῦ ἐκάλυψε τὴν μαλακότητά του ταύτην μὲ τὸν χυδρόν φλοῖον τῆς ἀνδρικότητος, καὶ ὀλίγοι ἡδύναντο νὰ διακρίνωσιν ὅτι ἡ μαλακότης αὕτη διετηρεῖτο ζωρὰ καὶ ἀκμαία εἰς τὴν ψυχὴν του. Ἦτο μεγάλης εὐφυΐας, πλὴν ὁ νοῦς του ἐδείκνυε πάντοτε τὰς ἐντυπώσεις τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς, καὶ τὴν ἀνδρικὴν ἀρετὴν πρὸς τὴν ἐγγενεῖς μαλακότητα τοῦ ἀνθρώπου βίου. Μετὰ τὴν διεκπεραιώσιν τῆς σειρᾶς τῶν Γυμνασιακῶν μαθημάτων, ἡ ψυχὴ του ὅλη ἀναψεν ὑπὸ σφοδρότατης καὶ ἀκρατῆς φλογὸς ῥομαν-

τικοῦ πάθους. Ἡ ὥρα του ἔφθασεν, ἐκεῖνη ἡ ὥρα ἣτις δὲν ἔρχεται εἰμὴ ἀπαξ μόνον, ὁ ἀστὴρ ἐκεῖνος δότις ἀνατέλλει εἰς τὸν δρίζοντα τόσον συχνάκις ἐπὶ ματαίῳ, καὶ δὲν χρησιμεύει ἀκαλοῦθως εἰμὴ ὡς ἐνθymiς ἐνυπνίων, ἀνέτειλε καὶ διὰ τοῦτον ἐπὶ ματαίῳ. Χάριν βραχυλογίας, ὁ κύριος οὗτος, ἰδὼν εἰς τὰ ἀρκετικά μέρη ἀγαθωτάτην τινὰ καὶ ὠραιωτάτην κυρίαν, ἐκέρδιζε τὴν ἀγάπην της, καὶ ἀφοῦ ἐσυχετίσθη μετ' αὐτῆς, ἐπανῆλθεν εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη ἵνα κάμῃ τοὺς ἀναγκαίους συμβιβασμοὺς διὰ τὸν γάμον πλὴν παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν, ἐπανελάβε διὰ τοῦ ταχυδρομείου τὰς ἐπιστολάς του, ἐπισυνωδευμένας μὲ βραχυτάτην τινὰ σημείωσιν τεῦ ἐπιτρόπου της, κοινοποιούντος εἰς αὐτὸν ὅτι, πρὸ τῆς ἀρίστως τῆς παρουσίας, ἡ κυρία θέλει εἶσθαι ἡ σύζυγος ἄλλου. Κατασθεῖς ἄφρων ἕνεκα τοῦ πάθους του, εἰς μάτην ἤλπισε νὰ τὸ ἀποσπᾷ ἀπὸ τὴν καρδίαν του δι' ἀπελπιστικοῦ τινος κινήματος, πλὴν ἡ ἀγερωχία του μὴ ἐπιτρέπουσα εἰς αὐτὸν νὰ ἐκτεύσῃ ἡ ζήτησις διασαφές, κατεβυθίσθη διὰ μιᾶς εἰς τὰς ἡδονὰς τοῦ σειρμού καὶ εἰς δεκαπενθήμερον διάστημα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἔλαβε τὴν ἀπαίσιον ἐκείνην ἐπιστολήν, ἔγινεν ὁ περιπόθητος ἔρασις τῆς βασιλευούσης ὠραίας τῆς ἐποχῆς, καὶ μόλις διεκπεραιώθησαν οἱ ἀναγκαῖοι συμβιβασμοί, ἔγινεν ὁ σύζυγος ὠραιωτάτης νεάνιδος, κεκοσμημένης μὲ δύο λαμπροτάτους καὶ μέλανας ὀφθαλμοὺς, καὶ ἑκατὸν χιλιάδας ταλλήρων.

Οἱ εὐτυχεῖς οὗτοι σύζυγοι εὗρισκοντο διασκεδάζοντες τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ὑμεναίου των ἀναμίστον ζωηράτατης συναναστροφῆς φίλων, εἰς τὸ λαμπρὸν χωρίον των παρὰ τὴν ὄχθην τῆς λίμνης Ποντσαρτρέν, ἔπου ἀπροσδοκῆτως μιᾶ τῶν ἡμερῶν ἔφθασεν εἰς αὐτὸν ἐπιστολή γεγραμμένη μὲ τὸν καλῶς ἐγνωσμένον ἐκεῖνον χαρακτῆρα. Ἡ ἐπιστολή αὕτη ἐδόθη εἰς τὰς χεῖρας τοῦ συζύγου ἐνῷ εὗρισκετο καταβεβυθισμένος εἰς φαιδροτάτην καὶ ἀδιάλειπτον συνομιλίαν ἐντὸς πλήρους αἰθούσης. Ἐγίνεν ὡχρὸς ὡς ὁ θάνατος, ὅταν εἶδε τὸ γράψιμόν της, πλὴν διετήρησεν ἀταραξίαν καὶ τελειώσας τὴν διεξοδικὴν συνδιάλεξιν τὴν ὁποίαν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐξηκολούθει μὲ κυρίαν τινὰ ἀπέναντί του ἱσταμένην, μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἀπεσύρθη, ἐγκαταλείψας τὸν κύκλον τῆς συναναστροφῆς. Ἐντὸς τοῦ θωματίου του μόνος, ἤνοιξε καὶ ἀνέγνωσε τὴν ἐπιστολήν, ἀλλ' εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν ἦτο περιττὴ καὶ ἀνωφελὴς ἡ ἀνάγνωσις της. Ναί, ἦτο ἐπιστολή τῆς πρώτης ἐρωμένης του, ἣτις τῷ περιέγραφε λεπτομερῶς τὴν καταδρομὴν εἰς τὴν ὁποίαν ὑπέστη ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου της, παρακινουῦντος αὐτὴν νὰ συναρθῇ εἰς γάμον μετὰ τοῦ υἱοῦ του, ἣτις τῷ ἔλεγεν ὅτι ἐπὶ πολλὸν καιρὸν ἐστερήθη ἐπιστολῶν του, ὅτι τῷ ἔγραψε τόσον συχνάκις, ὥστε ἀπηύδῃ καὶ ἤρχισε νὰ ᾔσκηται εἰς ἀμφιβολίαν· τῷ ἔλεγεν ἐπὶ τέλους, πόσον αἱ φροντίδες της κατέβαλλον τὴν υγίαν της, καὶ πῶς ἀνεκάλυπεν ὅλην τὴν ἀπάτην ἣτις ἐνεργεῖτο εἰς ἀμφοτέρους. Τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς περιελάμβανε ἐκφράσεις ἐλπίδων καὶ εὐχαριστήσεων καὶ διαβεβαιώσεις αἰωνίου ἀγάπης, αἵτινες εἰς τὸν ἀτυχῆ ἐκέχον κύριον ἦσαν πικρότεροι καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου. Τῇ ἔγραψε δὲ ἐν τῷ ἅμα εἰς ἀπάντησιν τὰ ἀκόλουθα.

«Ἐλαβα τὴν ἐπιστολήν σου, ἀλλὰ πολὺ ἀργά. Ἐπίστευσα ὅσα ἤκουσα. Ἦλθα εἰς ἀπελπισίαν. Ἐγὼ ἐνυμφεύθην καὶ ὅλα ἐτελείωσαν. Τὸ νὰ τὰ λησμονήσωμεν, εἶναι τὸ μόνον τὸ ὅποιον ἐναπομένει καὶ εἰς ἀμφοτέρους.»

Οὕτως ἔλαβε πέρας ἅπανα ἡ ῥωμαντικότης καὶ ἰδανικότης τῆς ζωῆς τοῦ Σάν-Κλέαρ, ἀλλὰ τῷ ἐναπέμεινεν ἡ πραγματικότης, ἡ πραγματικότης ἣτις ὁμοιάζει τὴν λείαν, γεγυμνωμένην καὶ πυκνὴν ἐκεῖνην ἰλὺν, τὴν ὁποίαν ἀπαφίνει ἡ παλίρροια, ὅταν τὰ κυανομαρμαῖοντα κύματα, μὲ ὅλας τὰς συνοδίας τῶν λαμπροτάτων λέμβων καὶ λευκοπτέρων πλοίων, μὲ τὴν ἐναρμόνιον μουσικὴν τῶν κώπων, καὶ τὸν ἐλαφρὸν ψιθυρισμὸν τῶν ὑδάτων, ἀποσύρονται μακρὰν, καὶ ἰδοὺ μένει ἡ λεία, πυκνὴ καὶ γεγυμνωμένη ἰλὺς, ἡ καθ'αυτὴ πραγματικότης.

Εἰς διηγῆματα φυσικῶ τῷ λόγῳ αἱ καρδίαι τῶν ἀνθρώπων συντρίβονται καὶ ἀποθνήσκουσι, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ τέλος των, καὶ τοῦτο ἀρμόζει εἰς διηγῆματα πρὸς εὐκολίαν τοῦ συγγραφέως. Ἀλλ' εἰς τὸν πραγματικὸν βίον δὲν ἀποθνήσκουμεν, οὐδὲ ὅταν μᾶς ἀφαιρῇται πᾶν ὅ,τι τὸν καθιστᾷ λαμπρὸν καὶ εὐάρεστον. Ὑπάρχει πρὸς τούτοις ἐν στάδιον νὰ διατρέξῃ τις, τὸ ὅποιον συνίσταται εἰς ἀδιάλλεπτον καὶ ἐνεργητικὴν κίνησιν φαγητοῦ, πόσεως, ἐνδυμασίας, περιπάτου, ἐπισκέψεων, ἀγορᾶς, πωλήσεως, ὁμιλίας, ἀναγνώσεως καὶ παντὸς ἀντικειμένου ἀπαρτίζοντος τὴν κοινῶς λεγομένην ζωὴν, καὶ αὕτη ἀπέμεγεν εἰς τὸν Αὐγουστίνον. Ἄν ἡ σύζυγός του ἤθελεν εἶσθαι γενναίου αἰσθηματος, ἡδύνατο, ὡς πολλὰ ἄλλαι γυναῖκες, νὰ συντελέσῃ εἰς τι, ἵνα ῥάψῃ τὰ κέκορμένα νήματα τῆς ζωῆς του, καὶ νὰ τὰ πλέξῃ ἐκ νέου εἰς ὕψος λαμπρότητος καὶ εὐτυχίας. Ἀλλ' ἡ Μαρία Σάν-Κλέαρ δὲν ἡδύνατο οὐδὲ κἂν νὰ διακρίνῃ τὴν συντριβὴν τῆς καρδίας του, διότι, ὡς προηγουμένως ἐξεθέσαμεν, δὲν ἦτον εἰμὴ μία ὠραία κυρία, ἔχουσα ἐν ζεύγος λαμπροτάτων ὀφθαλμῶν, καὶ ἑκατὸν χιλιάδας ταλλήρων, καὶ οὐδὲν τῶν προτερημάτων τούτων ἦτο ἐντελῶς ἀρμόδιον νὰ προσφέρῃ θεραπείαν τινὰ εἰς τὴν ἀσθένειαν τοῦ νοσῶ τοῦ συζύγου της.

Ὅταν ἡ Μαρία ἔβλεπε τὸν Αὐγουστίνον ἐπαναπαύμενον, καὶ εἰς τὸ πρόσωπον ὡχρὸν ὡς ὁ θάνατος, ἀποδίδοντα τὰ αἰτίον τῆς ἀνίας του καὶ λύπης εἰς αἰφνίδιον κεφαλαλίαν, τῷ ἐσύστανε θεραπευτικόν τι μέσον πρὸς ὀφρησιν, ἐπειδὴ δὲ ἡ ὠχράτης καὶ κεφαλαλία ἐξηκολούθει ἀπὸ ἐβδομάδος εἰς ἐβδομάδα· ἔλεγεν ὅτι δὲν ἐνόμιζε πώποτε τὸν Σάν-Κλέαρ ὅτι ἦναι ἀσθενοὺς κράσεως, πλὴν φαίνεται ὅτι ἦτο πολὺ ὑποκείμενος εἰς τὴν ἀσθένειαν ταύτην τῆς κεφαλαλίας, καὶ αὕτη τὸ ἐνόμιζεν πράγμα πολὺ ἀτυχές, διότι δὲν εὐχαριστεῖτο νὰ τὴν συναδεύῃ εἰς οὐδὲν μέρος, πράξις ὅλως διόλου ἀσυνήθης εἰς τοὺς νεονύμφους. Ὁ Αὐγουστίνος συνηθισμένο εὐχαρίστησιν ὅτι ἐσκεύετο πρὸς τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ ἀδιάφορον· ἀλλὰ καθὼς αἱ θωπεύσεις καὶ αἱ ἐμμένειαι τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Ὑμεναίου ὀλίγον κατ' ὀλίγον παρήρχοντο, ἀνεκάλυπεν ὅτι μία τόσον ὠραία νεάνις, ἣτις, διαρκουῦντος ὅλου τοῦ βίου της, εὗρισκετο περισταχισμένη καὶ προσυλαγμένη, ἡδύ-

νατο εις τὸν οἰκιακὸν βίον νὰ κατασταθῇ μία αὐστηρὰ οἰκοδεσποίνα. Ἡ Μαρία οὐδέποτε ἦτο ἐπιδεικτικὴ πάθους ἢ μεγάλης εὐαισθησίας, πλὴν, καὶ ἀνὺπῆρχεν εἰς αὐτὴν σπινθὴρ τις, ὁ σπινθὴρ οὗτος εἶχεν ἀναπτυχθῇ μὲ ἀκράτου καὶ ἀπερίσκεπτον ἐγωϊσμὸν, ἐγωϊσμὸς, ὅστις, ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀναισθησίας καὶ τῆς ἀνοήτου καὶ ἀμαθεστάτης ἀποδόσεως προνομίων καὶ δικαιωμάτων εἰς τὸν ἑαυτὸν της μόνον, δὲν παρεῖχε τὴν ἐλαχίστην ἐλπίδα θεραπείας. Ἐκ νηπιότητός της ἐπερικυκλοῦτο πάντοτε ἀπὸ ὑπηρέτας, οἵτινες ἐχρησίμευον εἰς τὸ νὰ σπουδάζωσι τὰς διαθέσεις καὶ ἰδιοτροπίας της· ἡ ἰδέα θυμῶς, ὅτι οἱ ὑπηρεταὶ οὗτοι, δυνατὸν νὰ εἶχον ἢ αἰσθήματα ἢ δικαιώματα, δὲν τῆς εἶχεν ἔλθει ποτὶς κατὰ νοῦν. Ὁ πατὴρ της μὴ ἔχων ἄλλο τέκνον, εἰμὴ αὐτὴν μόνον, τῆς ἐξετέλει ὅλας τὰς ἀπαιτήσεις, ὅσαι ἐκείνῳ ἐντὸς τῶν ὅρων τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων, καὶ ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου, ὥραία, τελεία καὶ κληρονόμος, εἶχεν εἰς τοὺς πόδας της στενάχοντες ὅλους τοὺς νομίμους καὶ ἀνόμους ἑραστές της, καὶ εἶχε προσέτι τὴν βεβαιότητα ὅτι ὁ Αὐγουστῖνος, ἕνεκα αὐτῆς, ἦτο εἰς τῶν εὐτυχεστέρων ἀνθρώπων. Εἶναι μέγα λάθος τὸ νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι γυνὴ στερημένη αἰσθημάτων καὶ καρδίας, θέλει εἶσθαι εὐκόλος πισωτής τῆς μεταλλαγῆς τοῦ πάθους. Δὲν ὑπάρχει ἐπὶ τῆς γῆς ἄτομον τὸ ὁποῖον ν' ἀπαιτῇ τοσοῦτον ἀσπλάγχχνος τὴν ἀγάπην τῶν ἄλλων, ὅσον γυνὴ εἰς ἄκρον ἐγωϊστικὴ, καὶ ὅσον ὀλιγώτερον ἑρασμία καθίσταται, τόσω μᾶλλον ζηλοτύπως καὶ δυσχερῶς τὴν ἐπιποθεῖ. Ὅτε λοιπὸν ὁ Σάν-Κλέαρ ἐπανελάμβανεν ἐκ νέου ἐκείνας τὰς θωπεύσεις καὶ μικρὰς περιποιήσεις, τὰς ὁποίας διέχεεν κατ' ἄρχας χάριν τοῦ ὑμεναίου, ἔδλεπεν ὅτι ἡ κυρία δὲν ἄφινε τὸν αἰχμάλωτόν της ν' ἀπομακρυνθῇ ποσὺς ἀπὸ πλησίον της· ἐκεῖ ὅπου ὑπῆρχεν ἀφρονία δακρύων, καὶ ἐλαφρῶν ἀνησυχιῶν, ἐκεῖ ἐλάμβανον χώραν δυσαρέσκαιαι, παράπονα καὶ ὀνειδισμοί. Ὁ Σάν-Κλέαρ, ὢν ἀγαθὸς φύσεως καὶ ἡσύχου χαρακτῆρος, ἐπροσπάθει ν' ἀναπληρώσῃ τὴν ψυχρότητά του μὲ δῶρα καὶ κολακείας· καὶ ὅταν ἡ Μαρία ἔγινε μήτηρ ὥραίας θυγατρὸς, συνηθάνθη πραγματικῶς τὴν ἀναγέννησιν αἰσθημάτων τινος προσεγγίζοντος εἰς τὴν τρυφερότητα.

Ἡ μήτηρ τοῦ Σάν-Κλέαρ ἦτο γυνὴ ὑψηλοτάτης ἀνατροφῆς καὶ καθαρωτάτου χαρακτῆρος· ὡς ἐκ τούτου ἔδωκεν εἰς τὸ τέκνον του τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς, μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ἠθέλεν ἀποδῇ μίαν ἡμέραν ἐν ὁμοίωμα τῆς εἰκόνης της. Τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἐπέφερεν εἰς τὴν σύζυγόν του αἰσχροτάτην ἀντιζηλίαν, καὶ παρετήρει τὴν ὑπερβολικὴν ἀρρωσίαν τοῦ συζύγου της πρὸς τὸ τέκνον μὲ ὑπόνοιαν καὶ δυσαρέσκαιαν· πᾶν ὅ,τι τοῦ ἐδίδε, τῇ ἐφαίνετο πάντοτε ὅτι ἦτο πρᾶγμα τι ἀφαιρεθὲν ἀπ' αὐτὴν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἐγεννήθη τὸ τέκνον τοῦτο, ἡ ὑγεία της ὑπέκυψε βαθμυδόν· ἡ μακροχρόνιος ἀδράνεια τοῦ σώματος καὶ τοῦ νοός, ἡ ἀδιάλειπτος ἀηδία καὶ δυσαρέσκαια ὁμοῦ μὲ τὴν συνήθη ἀδυναμίαν, ἥτις ἐπακολουθεῖ τὴν περίοδον τῆς γεννήσεως, ὅλα ταῦτα βεβαίως εἰς τὸ διάστημα ὀλίγων ἐτῶν μετέβαλλον τὴν ἀκμαίαν ἐκείνην ὥραίαν νεάνίδα εἰς τινὰ ὠχρὰν,

φθίνουσιν καὶ ἀσθενῇ γυναῖκα, τῆς ὁποίας ὅλος ὁ βίος ἦτο καταβεθαρυμένος ἀπὸ ποικιλίαν φαντασμάτων ἀσθενειῶν, καὶ ἥτις ἐθεώρει τὸν ἑαυτὸν της καθ' ὅλους τοὺς λόγους, τὸ πλεόν κακομεταχειρισμένον καὶ πάσχον ἄτομον ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἀπειρα καὶ ἀτελεύτητα ἦσαν τὰ διάφορα παράπονά της, πλὴν τὸ ἀρχικόν της ἐφαίνετο ὅτι ἦτο τῆς κεφαλαλγίας, ἥτις πολλάκις τὴν περιόριζεν ἐντὸς τοῦ δωματίου της, τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς ἐβδομάδος. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ συνέπειαν ἅπανα ἡ τακτοποιήσις τῆς οἰκογενείας ἔκειτο εἰς τὰς χεῖρας τῶν δούλων, ὁ Σάν-Κλέαρ δὲν εὐρῆκεν εἰς τὴν οἰκίαν του ὅλως διόλου καλὴν διαχείρησιν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μόνη αὕτη θυγάτηρ του ἦτο εἰς ἄκρον τρυφερά καὶ λεπτή, ἐφοβεῖτο μήπως, ἄνευ τῆς ἀπαιτουμένης φροντίδος καὶ ἐπιτηρήσεως, ἡ ὑγεία της καὶ ἡ ζωὴ της γίνωσι θῦμα τῆς μητρικῆς ἀδιαφορίας καὶ ἀνικανότητος· τὴν ἔλαβεν ὅθεν μαζὴ του, καὶ ὑπῆγε πρὸς διασκεδάσιν εἰς Βερμὺν, ὅπου κατέπαισε τὴν ἀδελφὴν του κυρίαν Ὁφελίαν Σάν-Κλέαρ νὰ ἐπιστρέψῃ μετ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν μεσημβρινὴν κατοικίαν του· καὶ ταῦτα εἶναι ἤδη τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα παρειαῶς εἰς τοὺς ἀναγνώσττας μας, ἐπιστρέφοντες εἰς τὸ πλοῖον.

Ἦδη δὲ, ἐνῶ μακρόθεν παρουσιάζονται εἰς τὴν ὁρασίν μας αἱ ὑψηλαὶ οἰκοδομαὶ καὶ τὰ κωδωνοστάσια τῆς Νέας Ὁρλεανς, νομίζομεν ἀναγκαῖον νὰ δώσωμεν προεισαγωγικὰς τινὰς γνώσεις περὶ τῆς κυρίας Ὁφελίας.

Ὅστις περιηγήθῃ τὰς ἐπαρχίας τῆς Νέας Ἀγγλίας, θέλει ἐνθυμῆσθαι βεβαίως εἰς τι τῶν ψυχρῶν χωρίων της, τὴν ἐκτεταμένην ἀγροτικὴν οἰκίαν, ὁμοῦ μὲ τὴν καθαρῶς διατηρουμένην καὶ χλοηφόρον αὐλὴν της, ἐπισκιαζομένην ὑπὸ τῶν πυκνοτάτων καὶ πολυαριθμῶν φύλλων τῶν δένδρων τῆς ζακχαρώς, θέλει ἐνθυμῆσθαι τὴν τάξιν καὶ ἡσυχίαν, τὴν ἀδιάλειπτον καὶ ἀτάραχον ἐκείνην ἀνάπαυσιν, ἥτις ἐφαίνετο διακεχυμένη ἐφ' ὅλου τοῦ τόπου. Δὲν ἔδλεπέ τις οὐδὲν περιττόν, ἀλλὰ τὰ πάντα διεσπόμενα ὑπὸ τινος ὑπερβαυμάστου ἀρμονίας καὶ τάξεως· ἐντὸς τῆς αὐλῆς δὲν ἐφαίνετο ἡ ἐλαχίστη ἀκαθαρσία, ἀλλὰ ἀφρονία εὐδόσμων καὶ τερπνοτάτων ἀνθέων περιεκύκλωνε τὴν οἰκίαν, τὰ ὁποῖα ἀνεπτύσσοντο ὑπὸ τῶν παραθύρων. Ὅστις εἰσῆλθεν ἐντὸς τῆς οἰκίας, θέλει ἐνθυμῆσθαι τὰ ἐκτεταμένα καὶ καθαρὰ ἐκεῖνα δωμάτια, ὅπου τὰ πάντα ἐγίνοντο μὲ τὴν αὐστηροτέραν ἐντέλειαν, καὶ αἱ τακτικαὶ ὑπηρεσίαι ἐβάδιζον μὲ τὴν αξιοπρατήρητον ἀκρίβειαν τοῦ εἰς τὴν γωνίαν εὐρισκομένου παλαιοῦ ὥρολογίου. Ἐντὸς τοῦ δωματίου τῆς οἰκογενείας, θέλει ἐνθυμῆσθαι τὴν ὀρθὴν καὶ ἀξιοσεβάζον ἐκείνην παλαιὰν βιβλιοθήκην μὲ ὑαλίους θυρίδας κεκλεισμένην, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἱστορία τοῦ Ῥολλίνου, ὁ Ἀπολεσθεὶς Παράδεισος τοῦ Μίλτωνος, ἡ Πρόδοδος τοῦ Προσκυνητοῦ ὑπὸ Μπόνηγιαν, καὶ ἡ Βίβλος τῆς οἰκογενείας ὑπὸ Σκωτ, ἦσαν τοις ἐκτεταμένοις τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου μὲ ἀρχετὴν τάξιν, καὶ ἐντὸς τῆς ὁποίας ἦσαν καὶ πολλὰ ἄλλα βιβλία ἐξίσου ἐπαινετὰ καὶ ἀξιόσεβάστια. Εἰς τὴν οἰκίαν ταύτην δὲν ὑπῆρχον ὑπηρεταί, καὶ μολοντοῦτο ἔβλεπέ τις τὴν κυρίαν μὲ τὸ χιονόλευκον κάλυμμά της καὶ μὲ τὰ δωματιοῦδία ἐπὶ τῆς ῥίνος, καθομένην καὶ ῥάπτουσιν καθέ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

ΑΙΣ341440054

Ο ΦΟΙΝΙΞ εκδίδεται ἅπαξ τοῦ μηνὸς εἰς φυλλάδιον συγκείμενον ἐκ τριῶν τοῦλάχιστον τυπογραφικῶν φύλλων.

Τιμᾶται δὲ διὰ μὲν τοὺς ἐντὸς τῆς Ἑπτανήσου κατ' ἔτος διστ. 2 $\frac{1}{2}$, διὰ δὲ τοὺς ἐκτὸς δραχμ. 17 πληρωτέων ἅμα τῇ παραλαβῇ τοῦ πρώτου φυλλαδίου.

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ

- ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ**, παρὰ τῷ αὐτῷ τυπογραφείῳ.
» **ΠΑΞΟΙΣ**, παρὰ τῷ Κ. Σ. Ι. Μάστορα.
» **ΛΕΥΚΑΔΙ**, παρὰ τῷ Κ. Ἀνδρέα Ν. Μεταξῆ.
» **ΖΑΚΥΝΘΩ**, παρὰ τῷ Κ. Σεργίῳ Χ. Ραφτάνη.
» **ΑΘΗΝΑΙΣ**, παρὰ τῷ Κ. Σπυρ. Α. Κουτσούρη.
» **ΣΜΥΡΝῃ**, παρὰ τῷ Κ. Α. Πατρικίῳ.
» **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ**, παρὰ τῷ Κ. Α. Βαλλιάνῳ.

Ὁ προμηθεύων δέκα συνδρομὰς θέλει λάβει δωρεὰν δύο ἀντίτυπα τοῦ ἐν τῷ *Φοινίξ* μεταφραζομένου μυθιστορήματος *Ἡ Καλύβη τοῦ Μπάρμπα Θωμᾶ* τῆς Κ.^ας Μπήτσερ Στόου τοῦ ὁποίου ἡ ἑκδοσις θέλει συμπληρωθῇ ὅσον οὐπω.

Ὁ ΦΟΙΝΙΞ θέλει ἀναγγέλλει εἰς τὸ ἐξώφυλλον τοῦ τὰ νεοφανῆ συγγράμματα, ὧν ἀντίτυπον ἤθελε σταλῇ παρὰ τῶν συγγραφέων εἰς τοὺς ἐκδότας.

Πίναξ τῶν ἐμπεριεχομένων.

Τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ Φοίνικος	σελ.
Φιλοσοφία τῆς ἱστορίας	» 295
Βίος τοῦ Φραγκλίνου	» 298
Ἰουδιθ	» 303
Ὁ ἀνθρώπινος βίος	» 305
Ἰουδαϊκὸς μῦθος	» 306
Δικαία προσφορά	» »
Ἠθικὴ τῶν Ἀράβων	» »
Ἐπιστολὴ ἀνέκδοτος Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρου	» »
Συλλογὴ Λευκαδίων Ἐπιγραφῶν κτλ.	» 307
Γνωμικά	» 308
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ. Ἡ Καλύβη τοῦ Μπάρμπα Θωμᾶ, σύγγραμμα	
τῆς Ἀμερικανίδος Κ. ^α ς Μπήτσερ Στόου (Beecher Stowe)	» 309

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ